U riječi i slici : Zbornik literarnih i likovnih radova studenata Učiteljskoga fakulteta u Rijeci

Lazzarich, Marinko; Tomljenović, Zlata

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **published version / objavljena izdavačeva verzija**

Publication year / Godina izdavanja: **2026**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:087557

Rights / Prava: Zaštićeno autorskim pravom. / In copyright.

Download date / Datum preuzimanja: **2026-10-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Repozitorij Učiteljskog fakulteta Rijeka

Dabar

U riječi i slici

Zbornik literarnih i likovnih radova studenata
Učiteljskoga fakulteta u Rijeci

UFRI

UFRI
Sveučilište u Rijeci
Učiteljski
fakultet
University of Rijeka
Faculty of
Teacher Education

U riječi i slici

Zbornik literarnih i likovnih radova
studenata Učiteljskoga fakulteta u Rijeci

Rijeka, 2026.

Impresum

Izdavač: Učiteljski fakultet u Rijeci

Za izdavača: izv. prof. dr. sc. Vilko Petrić

Urednici: prof. dr. sc. Marinko Lazzarich

izv. prof. dr. sc. Zlata Tomljenović

Naslovnica: Hannah Ereiz

Grafička oprema i tisak: Tiskara *Viškovo*

ISBN: 978-953-7917-77-7

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006070362109366.

Predgovor

Zbornik *U riječi i slici* svojevrstan je presjek kreativnih ostvarenja studenata Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci tijekom posljednjih petnaestak godina. Zbornik donosi niz kreativnih djela koja svjedoče o raznolikosti stvaralačkih izraza i darovitosti mladih ljudi. Literarni radovi studenata dvaju studijskih programa nastali su u okviru kolegija Hrvatski jezik i Lektira u razrednoj nastavi (Učiteljski studij) te Kultura govorenja i pisanja (Rani i predškolski odgoj i obrazovanje), dok su likovni radovi nastali u okviru kolegija Izvannastavne likovne aktivnosti (Učiteljski studij), Likovna kultura (Učiteljski studij i Rani i predškolski odgoj i obrazovanje) te Likovno oblikovanje (Rani i predškolski odgoj i obrazovanje).

Kako Zbornik obuhvaća studentske radove nastale tijekom proteklih petnaestak godina, valja istaknuti i specifične okolnosti njihova prikupljanja i odabira. Radovi su nastajali u sklopu redovitih nastavnih aktivnosti, a studenti su bili upoznati s mogućnošću njihova predstavljanja u obrazovne i stručne svrhe. Zasebne pisane suglasnosti za njihovo objavljivanje nisu prikupljane, što je povezano i s tadašnjom nastavnom praksom te duljim vremenskim razdobljem nastanka radova. Zbornik je nekomercijalna publikacija čija je svrha dokumentirati i predstaviti studentsko stvaralaštvo. Poštujući autorstvo i prava svih zastupljenih autora, urednici omogućuju da se svaki autor koji ne želi da njegov rad bude dostupan u elektroničkom izdanju obrati sa zahtjevom za njegovo uklanjanje, na adresu: *zlata.tomljenovic@ufri.uniri.hr*.

Osim što predstavlja zbirku literarnih i likovnih radova, Zbornik je i odraz osobnih iskustava autora te entuzijazma budućih učitelja i odgojitelja u stvaranju i razumijevanju svijeta koji ih okružuje. Time ovo izdanje postaje svojevrstan spoj akademske ozbiljnosti i umjetničkoga izraza. Studenti Učiteljskog fakulteta u Rijeci pokazuju kako umjetnost može biti snažno sredstvo razvoja kritičkoga mišljenja i osobnoga izražavanja. Njihova su ostvarenja rezultat stečenoga teorijskog znanja, ali i eksperimentiranja u oblikovanju novih narativnih i vizualnih jezika.

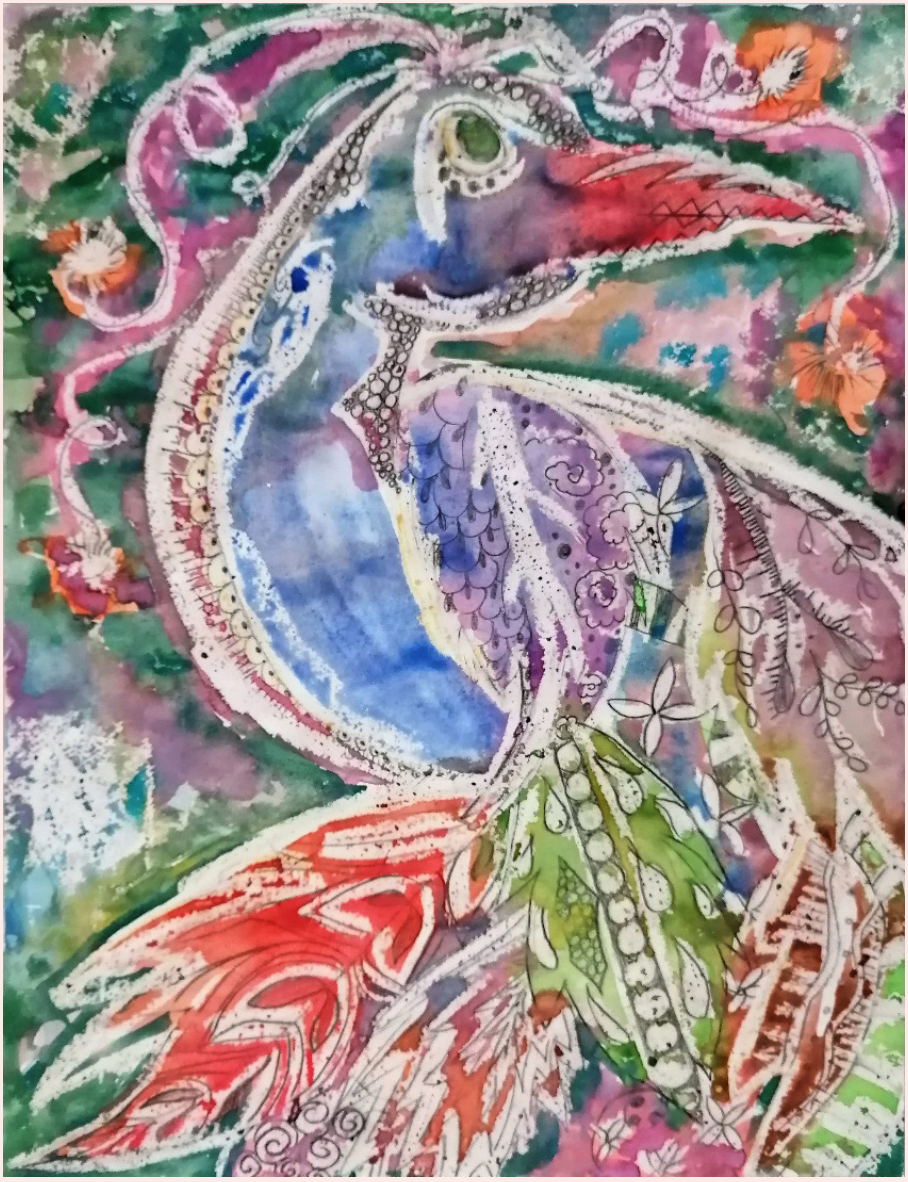
Osim proznih i poetskih radova u Zborniku su zastupljeni i zapisi s foruma, odnosno tematske rasprave povezane sa sadržajima kolegija, ali i aktualnim pitanjima iz svakodnevnoga života. Upravo ti zapisi

pokazuju kako svakodnevni život, interakcija s kolegama i nastavnicima te osobna iskustva oblikuju način na koji studenti promišljaju svoju buduću profesiju. Literarni radovi predstavljeni su uz minimalne jezične i uredničke intervencije jer je bilo važno očuvati njihov izvorni autorski izraz.

Kao što literarni radovi otkrivaju bogatstvo jezika i misaone izražajnosti, tako i likovni dio Zbornika donosi raznolikost vizualnih pristupa i kreativnih rješenja. Od figurativnih i realističkih prikaza do apstraktnih kompozicija, likovni radovi studenata svjedoče o širini umjetničkoga promišljanja te naglašavaju osobni rukopis i individualnost svake autorice i autora. Studenti su se izražavali raznovrsnim likovnim tehnikama i materijalima, pokazujući raznolikost pristupa i vlastite kreativne izraze. Crtanjem, slikanjem, grafičkim izražavanjem i trodimenzionalnim oblikovanjem istraživali su zadane likovne probleme, oblikujući pritom vlastiti umjetnički identitet. Važno je naglasiti kako je sam proces stvaranja jednako važan kao i završni rad jer tijekom stvaranja studenti usvajaju i razumiju likovni jezik, razrađuju ideje te razvijaju umjetnički senzibilitet i kreativno mišljenje. Na taj način likovni radovi ne predstavljaju samo estetska ostvarenja, već i svjedočanstva obrazovnoga i osobnoga razvoja njihovih autora.

U ovoj publikaciji kreativnost nije samo apstraktna kategorija. U svijetu koji se neprestano mijenja, brišući tradicionalne granice između različitih oblika izražavanja, naši studenti izražavaju svoje misli i osjećaje o stvarnosti koja ih okružuje i koju tek treba oblikovati. Riječju i slikom, kao i njihovim međusobnim prožimanjem, mladi autori upućuju poruku da odgoj i obrazovanje nisu puki prijenos znanja, već složeni procesi koji uključuju emocije, povjerenje, kritičko mišljenje i kreativnost. Odgoj i obrazovanje temelje se i na sposobnosti razumijevanja i tumačenja svijeta u svoj njegovoj složenosti. Osim toga, kreativna literarna i likovna ostvarenja studenata dvaju studijskih programa odražavaju važne vrijednosti koje će oni moći primijeniti u svom budućem odgojno-obrazovnome radu s djecom: otvorenost, hrabrost, maštovitost i spremnost na stjecanje novih životnih iskustava. Zbornik *U riječi i slici*, stoga, nije samo almanah određenoga razdoblja ili odraz prošlih iskustava, već i poziv na daljnje istraživanje, stvaralaštvo i razmjenu ideja u području suvremenoga odgoja i obrazovanja budućih učitelja i odgojitelja.

Učiteljski studij

Jana Domitrek, kombinirana tehnika

Studentski život

Završetak srednje škole, osim neizrecive sreće, označava novu prekretnicu u životu svakoga od nas, a to je odlazak na studij. Posebno se mijenjaju životi onih koji svoje obrazovanje nastavljaju u gradu u kojem do tada nisu živjeli. Toliko željen i iščekivan samostalni život napokon je tako blizu i samo nas još malo dijeli do otvaranja novoga poglavlja u knjizi života. Brojimo dane kada ćemo konačno otići od kuće jer poznata dnevna rutina, isti grad, isti ljudi, pomalo dosadi. Želimo malo slobode, ali i samoće. Svatko od nas veseli se novim licima, novim poznanstvima, novom okruženju i, u konačnici, drukčijem načinu života. Pakirajući se smišljamo što ćemo sve raditi, gdje ćemo i kako provoditi te uzbudljive dane u novoj sredini. Roditelji svake sekunde postavljaju svakojaka pitanja koja se nama u tom trenutku čine potpuno besmislena i bespotrebna. Ni ne pomišljamo koliko je zapravo brige i straha u svakoj izgovorenoj rečenici, u svakom pitanju, u svakom pogledu.

Svane novi dan. Završne pripreme su gotove, soba je prazna, krevet pospremljen. S gomilom kofera koji u sebi sadrže sve do najsitnijega detalja odlazimo iz obiteljskoga doma. Tek tada osvrćemo se oko sebe. Pozdravljajući svoje najmilije i prelaskom kućnoga praga prvi put nas nešto stegne u grudima. Postajemo svjesni da to nije obično pražnjenje sobe i neki zabavan izlet. Odlazimo u nepoznato, koliko god nam se možda dotad činilo poznatim. Ljubimo i grlimo one koji ostaju. Od toga trenutka odlasci i dolasci postaju sastavni dio života svakog studenta. Dolazimo u novi grad i ipak nam ništa ne nedostaje. Imamo sve što nam je potrebno, topli obrok, spreman krevet, nekoliko prijatelja, ali i sve ostalo o čemu smo maštali. Svakoga dana odlazimo na predavanja, uspješno polažemo ispite… Već postajemo pravi studenti koji mogu u nekoliko dana, u nekoliko noći, uz nekoliko šalica kave, upiti svu ispitnu literaturu. Nova prijateljstva, nove ljubavi, nov način života postaje i bolji od očekivanoga. Uz pregršt studijskih obveza ali uz dobru organizaciju uspijeva se tu i tamo dobro zabaviti. Otići na neki

dobar koncert, pogledati novi film ili jednostavno ispijati kave na suncu i uživati u dugim šetnjama.

Ipak, česti su oni trenuci u kojima zastanemo pa razmišljamo o svome domu. Zamišljamo svoju majku i njezine najtoplije zagrljaje, svoga oca i njegove najkorisnije savjete… Prisjećamo se svoga grada, dragih ulica, poznatih ljudi, svoje sobe, kreveta i topline svoga doma. Lijepo je ovdje, ali bilo bi još ljepše uz maminu toplu juhu nakon faksa, uz zajednički smijeh, priče… Uhvati nas nostalgija za onim danima koje smo proživljavali punih osamnaest godina. Ponekad bi možda pomoglo već i mamino pitanje: „Kako si? Treba li ti što?" Ili samo nježno jutarnje buđenje bez iritantnoga zvuka alarma. Neke stvari mijenjali bismo čak i za ona bezbrojna roditeljska zapitkivanja koja su nam toliko išla na živce.

Hannah Ereiz, fotografija

Studentski je život lijep, ali i pomalo težak. Bar na početku. Iako imamo sve, katkad nam je tako malo potrebno da istinski budemo sretni, a čudno je da nam uvijek baš to *malo* nedostaje. Naviknemo se jer je lijepo, ali nikada ne pitajte studenta iz drugoga grada zašto živi za određeni petak i zbog čega mrzi riječ *nedjelja*.

Barbara Vrban, 2017.

Vodi li ispunjenje želja do sreće?

Prije sam razmišljala kako bi mi život bio puno ljepši kada bih ga živjela daleko od svoga kraja. To razmišljanje je započelo tijekom srednje škole. Budući da nisam bila zadovoljna svojim profesorima, kolegama iz razreda, gradivom koje smo učili i općenito cjelokupnom školom, u tim srednjoškolskim danima nisam bila previše sretna.

Zbog negativnih osjećaja prema školi i posljedica koje su proizašle iz njih, htjela sam otići iz svojega rodnoga mjesta. Mislila sam kako bi mi u drugom gradu gdje nikoga ne poznajem bilo puno ljepše. Htjela sam novi početak u svojem životu, nove ljude, nove kuće, nove ceste, nove prečace, novi zrak daleko od ljudi koje poznajem. Vjerovala sam da ako ostanem u rodnome kraju, da ću zauvijek biti nesretna. Zašto mi onda nedostaje? Ostvarila se moja želja – otišla sam iz njega, a zašto se opet želim vratiti? U izreku da te sve vuče tvojim korijenima nisam vjerovala. Smijala sam se ljudima koji su čeznuli za svojim domom iz dalekih tuđinskih zemalja vjerujući da ako ikada odem iz njega, da se nikada neću htjeti vratiti. Stvarnost je drugačija. Sada tek vidim kako sam imala pogrešno razmišljanje. Sve mi se je vratilo istom cijenom. Došla sam u novi grad. Upoznala sam nove ljude. Udišem novi zrak, morski zrak, a sve me vuče mojim zelenim brjegovima. Da mi je netko rekao da ću ovoliko čeznuti za njim, ne bih mu vjerovala. Prije sam vidjela samo njegove loše strane, tek sada vidim i dobre. Tamo je moja obitelj, tamo su moji dugogodišnji prijatelji, moja rodbina, moja kuća, moj dom, moje ceste i moji prečaci. Tamo je moje sve. Sve što poznajem i što me slijedi kroz čitav moj život od najranijeg djetinjstva. Htjela sam pobjeći u nepoznato, a sada mi poznato nedostaje. Istina je kada ljudi kažu da čovjek počne cijeniti tek kada izgubi. I ja sam tek sada shvatila vrijednost kraja u kojem sam rođena i u kojem sam odrasla. Svjesna sam da moj kraj ima i lijepe i ružne stvari, međutim lijepe stvari prije nisam primjećivala. Sada razmišljam kako bih se htjela vratiti unatoč svim ružnim stvarima. Izdržat ću sve samo da sam tamo, ali svjesna sam da tako razmišljam samo dok odbrojavam dane provedene u

ovom nepoznatom i hladnom gradu. Jednom kada se dosita vratim, vratit će se i moje bolne uspomene. Vratit će se i svi moji negativni osjećaji prema njemu. I tako sam ja uvijek u toj bitki – cijelo vrijeme čeznem za povratkom, ali kada se stvarno vratim, zažive ponovno uspomene koje su me iz njega istjerale. Gdje je onda moje mjesto? Gdje ću doživjeti svoj mir? U nepoznatome gradu bez ikoga svoga ili u poznatom rodnom mjestu s bolnim uspomenama?

Pobjegla sam iz njega da zaboravim, a opet me nešto vuče k njemu. Ne mogu ga izvući iz srca. Istina je da su tamo moje bolne uspomene, ali tamo su i moji lijepi trenutci, trenutci istinske sreće. Moja želja da otiđem daleko od njega se ispunila, ali je li mi to stvarno donijelo sreću kojoj sam se nadala? Moramo pripaziti na to što želimo jer se to stvarno može i ostvariti. Možda nam naše želje zapravo nisu toliko potrebne.

Ivana Hrastović, 2018.

Polje šarenih ruža

„Majo!“ poviče majka, „hoćeš li više pospremiti svoju sobu? Sto puta sam ti rekla! Što će Luka reći? Ostavi se te slike i počni čistiti!“ Dok je majka već treći put zaredom ponavljala iste riječi, Maja je zbunjeno gledala u sliku koju je grčevito držala u ruci. Na slici su se prelijevale boje i boje, jedna preko druge, jedna življa od druge. Neki bi rekli, obična slika petogodišnjeg djeteta koje je zarilo kist u kantice s bojama i potezalo nemilice njime po papiru. Međutim, ne za Maju. Maji je ova slika predstavljala nešto puno više. Ona je u njoj mogla vidjeti nešto puno značajnije od običnih dječjih šara. Možda ne zbog toga što je na slici, već zbog onoga koji joj je sliku dao.

Prije nekoliko godina, Maja se, kao i inače, vraćala iz škole. Sama. Kao i inače. „Eh,“ pomislila je gledajući svoje školske kolege u daljini, „zašto me ne žele prihvatiti? Zašto moram biti drugačija? Zašto ne mogu biti poput svih pa da me svi vole i žele se družiti sa mnom?“ Kao što možete zaključiti, Maja nije bila izrazito omiljena u društvu i

vrlo često je svoje vrijeme na putu od škole do kuće provodila sama. Uvijek je po nečemu bila drugačija, nije se slagala s mišljenjem većine i suprotstavljala se kada je smatrala da je svijetu, odnosno razredu, jer je to bio jedini svijet kojeg je do tad poznavala, nanesena nepravda. Međutim, iako je izvana ostavljala dojam vrlo ponosne, pomalo i bahate djevojčice, duboko je u sebi samo htjela prijatelja koji će ju razumjeti i biti barem sličan njoj. Netko s kime će moći provoditi dane i pričati o svemu što ju muči i zabavlja.

No, vratimo se priči. Tog, pomalo dosadnog dana, na putu iz škole, Maja ugleda prekrasan bijeli cvijet s ružičasto-crvenim mrljama i zastane kraj njega. „Kako je predivan," pomisli „mogla bih ga ubrati i odnijeti u svoju sobu da mi pravi društvo." Prije nego je Maja posegnula rukom prema cvijetu, osjeti kako ju neka neobjašnjiva sila vuče prema gore, sve dok nije naglo stala i opet osjetila tlo pod nogama. Otvorila je oči i pogledala oko sebe. Tik do njenih obraza stajao je dječak sav u čudu i svojim velikim očima gledao u nju. „Aaaaaa, tko si ti? Što želiš?", viknula je prestrašeno Maja. „Ne boj se, moje ime je Erik, a ti se nalaziš na Polju Šarenih Ruža. Pogledaj oko sebe." Maja se okrene oko sebe, a pogled joj padne na prostrano polje tisuća šarenih ruža. Svaka ruža bila je prošarana crvenim, zelenim, plavim i žutim nijansama boja. Prostirale su se dokle pogled seže, jedna za drugom, čineći polje šarenim i veselim. Maja je bila toliko oduševljena viđenim da je počela skakati, bacati se po polju i valjati po zelenoj travi koja je ljubila šarene ruže.

Odjednom zastane, pogleda u Erikove oči koje su ju promatrale s veseljem i upita: „Ali, što ja radim ovdje. Kako je ovo moguće?" Erik se šaljivo nasmiješi pa doda: „Sjećaš li se one ruže pokraj puta koju si htjela ubrati? Svaki dan si prolazila pored nje i nisi ju primjećivala. Ona je svaki dan slušala tvoje tužne riječi o tome koliko si usamljena. Ali nikada nisi stala i pogledala oko sebe. Danas si poželjela biti kao i drugi, da te svi vole i da se druže s tobom. Ruža se rastužila i svoj prekrasan miris proširila do tebe kako bi ju konačno primijetila, a onda te odlučila dovesti ovdje. Znaš, sve ove ruže su se jednom osjećale

kao i ti. One nisu kao druge ruže, romantične crvene, sramežljive bijele, raskošne žute. Ne, one su posebne, šarene. Dugo ih nitko nije primjećivao. Međutim, nisu se obeshrabrile, bile su ponosne na svoje boje i mrlje. Kako ih nitko nije koristio za bukete ili ukrase, dolazilo ih je sve više i više, sve dok od njih nije nastalo ovakvo prekrasno šareno polje. Nitko se ovdje nije našao slučajno, pa čak niti ja. Jednom davno i ja sam se osjećao kao ti, ali vidjevši ove ponosne i prekrasne ruže, shvatio sam da smo svi prekrasni na svoj način i da smo svi posebni. Vidiš, ne treba se bojati onoga što jesi, moraš to prihvatiti i voljeti, a oni koji su vrijedni, doći će u tvoj život i više nikada iz njega neće izaći. Jednom kada to shvatiš, Polje će ti ostati uspomena koju ćeš držati čvrsto u srcu, baš kao i ja."

Maja je ostala s Erikom sljedećih nekoliko dana. Družili su se s ružama i divili se njihovoj ljepoti. Iako je u početku bila prestrašena i nije vjerovala Eriku, Maja je sada u potpunosti shvatila što znači biti svoj i voljeti sebe. Shvatila je što znači prihvatiti sve boje kojima je naša osobnost obojana. No, nakon nekog vremena, došao je i dan rastanka. Maja je gledala u Erika i Polje tužnim očima i upitala: „Zašto moram otići?" Erik se nasmiješio i odgovorio: „Zato što si shvatila svoju vrijednost. Ali ne brini, neću te pustiti da odeš bez suvenira." Uzme njen dlan i na njega položi sliku koja je obilovala bojama, vijugama, šarama i oblicima. „Nekima će ovo biti obična slika, bez puno smisla, nekima neće biti lijepa, ali ti ju čuvaj i nikada ne zaboravi što si ovdje naučila." Nakon što je Erik izgovorio ove riječi, Maja ponovno osjeti snažan miris koji je osjetila kada je prvi put došla na Polje. Ista sila digne ju u zrak i prije nego što je trepnula, našla se ponovno na istom putu prema svome domu. Pored nje stajala je bijela ruža s ružičasto-crvenim mrljama. Maja je obrisala jednu suzu i potrčala kući.

Htjela je žarko svima ispričati sve što joj se dogodilo, ali znala je da joj nitko ne bi vjerovao. Umjesto toga, sliku je uokvirila i stavila iznad kreveta da ju uvijek podsjeća na Polje Šarenih Ruža. Sljedećih dana Maja je bila odlučnija i ponosnija nego ikad. Borila se za ono u što je vjerovala, bila je ono što jest. I zaista, nakon nekog vremena, u njen

život ušao je dječak po imenu Luka koji ju je neodoljivo podsjećao na Erika. Postali su najbolji prijatelji, a njihovo prijateljstvo traje još i dandanas, godinama kasnije.

„Majo!“, ponovno vikne mama i trgne Maju iz razmišljanja, „Jesi li pospremila sobu? Luka je već na vratima!“

Marija Vlahović, 2015.

Mijau ili Vau?!?!

U jednom velikom gradu osim ljudskog postojala su još dva svijeta: svijet pasa i svijet mačaka. Psi iz pasjega svijeta, kao i mačke iz mačjega svijeta, uživali su boraviti u ljudskome svijetu. Razlog tomu bio je jednostavan – ljudi vole pse i mačke. Ali ljubav između mačaka i pasa – to je pak bilo nemoguće zamisliti. Dapače, psi i mačke nisu se nikako podnosili, sve do jednoga neočekivanog događaja...

Jedne večeri, vraćajući se iz parka, djevojčica Mia pronašla je ispred ulaznih vratiju svoje kuće preslatko stvorenje koje ju je promatralo velikim plavim očima. Mia se istoga trena zaljubila u maleno stvorenje te ga žurno ponijela kući kako bi ga pokazala svojim roditeljima.

„Kakav predivan mačić! Ljepšega do sada nisam vidio!“ poviče otac.

„Mačić? Pa što je tebi, dragi mužu? Sasvim je očito da je ovo najslađi psić na svijetu!“ uzvrati majka.

Imao je rep poput najljepšega psa te predivnu i mekanu dlaku poput najumiljatije mačke. I doista, nitko iz ljudskoga svijeta, baš poput Mije i njezinih roditelja, nije mogao odrediti radi li se o psiću ili mačiću.

Kako je vrijeme prolazilo, ljubav Mije i njezinih roditelja prema malenom stvorenju sve je više rasla. Tako su mu jednoga dana nadjenuli i ime – Mijau Vau.

Svakoga je dana maleni Mijau Vau prolazio ulicama šetajući uz Miju i njezine roditelje. S vremenom su ga počeli primjećivati i ostali psi i mačke. Nedugo zatim psi i mačke počeli su se prepirati je li Mijau Vau pas ili mačka. Zbog nesuglasica su među njima svakodnevno izbijale prepirke i svađe.

Jedne su večeri psi i mačke odlučile riješiti problem tako da su se pojavili pred kućom Mijine obitelji u nadi da će dobiti odgovor na pitanje je li Mijau Vau pas ili mačka. Čuvši buku pred ulaznim vratima članovi obitelji su prestrašeno sa svojim ljubimcem izašli na kućni prag vidjeti što se zbiva. Nakon što su mačke i psi zatražili od malenoga stvorenja da se opredijeli, Mijau Vau je šutio gledajući okupljene pse i mačke umiljatim pogledam. Potom je Mijau Vau prvi put u životu progovorio:

„Ja nisam ni pas ni mačka, ja sam Mijau Vau. A ovi ljudi pored mene su moja obitelj. I svi vi ste moja obitelj, također. No, obitelji mogu biti sretne samo kada se svi članovi obitelji vole i poštuju jedni druge. Zato želim da i vi postanete moja obitelj i da sve svađe među vama zauvijek prestanu."

Mačke i psi ostali su zapanjeni, a potom, nakon dugog razmišljanja, shvatili su kako Mijau Vau ima pravo i da nema više smisla da se međusobno mrze i svađaju.

Od toga dana u svjetovima pasa i mačaka vlada mir i sklad. Sve zahvaljujući hrabrom malenom stvorenju koje je svima pokazalo što je u životu doista vrijedno i važno.

Marko Grizelj, 2014.

Ogledalce

Stojim u kupaonici obitelji Špiglić obješeno o zid. Svakog jutra gledam, ili u mene gledaju, isti ljudi istim redoslijedom.

Prvi uvijek dolazi tata Špiglić, grubim pokretima ruku, mičući glavu gore dolje, umiva lice. Zatim u ruke nanosi stvarno veliku količinu bijele pjene i razmazuje ju po licu. Kada izgleda kao Djed Božićnjak, počinje tu pjenu skidati nekom čudnom drškom koja djeluje prilično opasno. Ponekad se čak i poreže. Nikako mi nije jasan - zašto bi netko svakoga jutra započinjao izrađivati istu masku ako je nikad ne planira dovršiti? Kao da to nije dovoljno, uzima plavi plastični štapić s čvrstim gustim resama na jednom kraju i na njih nanosi bijelu kremu koja se pretvara u gustu pjenu dok je trlja po zubima. Ovo rade svi Špiglići pa pretpostavljam da je to normalno. Kažu, to se zove pranje zubiju, no ja ih nemam pa ih i ne perem. Tata pak, dok pere svoje zube, punim ustima dovikuje: „Draga, pristavi kavu i za mene, ali u šalici za van, danas neću stići" - kao da inače stiže… Za kraj popije gutljaj vode iz šake i začešlja ono malo kose što mu je ostalo u stranu.

U to dolazi mama Špiglić. U ruci nosi šalicu tople kave koju pruža suprugu uz nježan poljubac, a onda zauzima njegovo mjesto. Mamino spremanje ipak traje malo duže. Nježno se umiva pa na lice nanosi različite kremice i pripravke, kako kaže, da bi što duže ostala mlada. I ona sličnim štapićem i istom onom kremom pere zube. Nakon toga kreće maskiranje. Mama svoju masku ipak zadrži do kraja dana, ali je puno duže i nanosi. Prvo na cijelo lice stavlja neke boje od kojih bude blijeda kao krpa. Na obraze dodaje malo ružičaste, kao da ih je nekoliko puta uštipnula, a na kapke stavlja blijedoplavu nijansu. Za trepavice ima posebnu četku od koje one izgledaju duže i tamnije nego inače. Posljednja stavka njezine maske je žarko crvena boja na usnama. Kada je sve to pripremila, češlja svoju dugu kosu i od nje pravi pletenicu. Taj dio obično propustim jer iziđe iz kupaonice. Ja samo čujem kako strogim tonom dovikuje: „Marko, ustani! Doručak će ti se ohladiti!" Po

povratku u kupaonu majka posprema sve što joj dođe pod ruku, zatim gasi svjetla i izlazi do hodnika, dalje od toga ne čujem. Slijedi kratak odmor.

Nekoliko minuta kasnije dolazi Marko, dovikuje mami kako nije mogao pojesti cijeli doručak i sprema se oprati zube. Povuče četkicu 2-3 puta lijevo-desno i isto tako gore-dolje i odluči da je to dovoljno. Jednom se rukom umije, a drugom prođe kroz kosu. Sam sebi se, ili možda meni, zadovoljno nasmiješi, ugasi svjetlo i iziđe. Njegovo spremanje nikada ne traje duže od tri minute.

Kada Marko izađe iz kupaonice, još se nekoliko trenutaka čuju glasovi po stanu, a onda nastupa muk. Tišina. Ništa. I tako sve do navečer kada kreće raspremanje svega što se ujutro pripremalo.

Petra Bistrički, 2025.

Božićna priča svjećice Mirne

U središtu maglovita gradića na četiri rijeke nalazila se velika kuća. U njoj su povremeno stanovali razni predmeti: dječje igračke, posuđe, voće i povrće, televizori, pa čak i božićne lampice i svjećice. Predmeti su bili razbacani po policama, a na svojoj odjeći imali su mnogo pruga i brojeva. Ljudi su ih neprestano premještali s jednoga mjesta na drugo zanemarujući njihove pobune.

„Hej, lakše malo, pokidat ćeš mi ruku!“ dovikne šalica.

„Dokad misliš prljati moje nježno lice svojim masnim rukama?“ ljutito prozbori božićna zvijezda.

Ljudi su zanemarivali njihove glasove, od buke i velike žurbe nisu uspijevali čuti ni jedni druge, kamoli uplašene i ljute predmete.

U jednom dijelu te goleme kuće, koji je bio vrlo neuredan, nalazila se polica s posljednjim božićnim ukrasima – kuglicama za drvce, lampicama i svjećicama. Božićne kuglice veselile su se Božiću jer će

tada na božićnome drvcu pjevati božićne pjesme. Pored njih su se nalazile hvalisave lampice koje su neprestano pričale o sebi:

„Ja ću sjajiti tako snažno da će se roditelji diviti mojoj ljepoti, a djeca će biti radosna“, izgovori jedna lampica. Na to će druga: „Svjetlo koje ja donosim, snažnije je, moj sjaj vidjet će svi prolaznici na ulici!“

Malena svjećica Mirna tužno odgovori: „Naš sjaj neće ni doći u ljudski dom, naše su haljine obične, bez ukrasa, a tvoja je čak i poderana.“

„Ne brini, zlato, svjetlo koje ti donosiš vrijedno je... sigurna sam da ćeš zasjati“, utješi ju prijateljica.

Čuvši to lampica se počne rugati: „Doista mislite kako ćete zasjati za Božić? Da sam ja čovjek, nikada ne bih kupio ovako ružnu svjećicu! Pogledaj kako sjajim, ljudi ovuda prolaze samo kako bi mene vidjeli.“

Jadna malena svjećica Mirna ražalosti se i počne plakati.

Ugledavši malenoga i oskudno odjevena dječaka brzo obriše suze i reče: „Lampice, govorite štogod hoćete, ja ću zasjati na Božić pa makar i u ovoj kući!“

Na to se lampice nasmijaše nastavljajući se hvalisati.

Odjednom, u kući je nastala tišina. Ljudi kao da su nestali, isto tako i božićni ukrasi. Božićne kuglice su zaspale, a lampice prestale svijetliti. Svjećica Mirna ostala je sama na polici. Pomalo uplašena, znajući da se Božić bliži, tiho je zapjevala:

„*Tiha noć, sveta noć, ponoć je, spava sve...*

Samo Marija s Josipom bdi...“ – nastavi nježnim glasićem

Svjećica Mirna zaustavi dah i pokrije oči od straha. Odjednom osjeti kako se našla na dlanu malene ruke. Skloni ruke s očiju i ugleda lice dječaka kojeg je već susrela.

„*...Milo djetešce pred njima spi, rajski resi ga mir, rajski resi ga mir...*“

– dječak nastavi pjevati. Uze žigicu, zapali ju i prisloni plamen na svjećicu Mirnu. Ona ga milo pogleda i pomisli:

„Ja svijetlim!“

„Bože, blagoslovi ovo jelo koje su vrijedne kuharice spremile, i podaj onima koji nemaju.“ reče dječak i uzme zalogaj kruha.

Svjećica Mirna promatrala ga je s tugom na licu te pomisli:

„Ja sam bila žalosna jer sam mislila kako neću zasjati na Božić, a ovaj jadničak je na Badnju večer potpuno sam u ovoj velikoj kući. I još je gladan! Ugrijat ću ga da mu bude toplije.“

Svjećica Mirna sjajila je čitavu noć dok je maleni dječak spokojno snivao.

Na Božićno jutro u prostoriju uđe čovjek krupnoga stasa i probudi dječaka. Čovjek se mrzovoljno otrese zabrundavši:

„Maleni, ustaj, ovdje ne smiješ boraviti.“

Mirna se uplaši i brzo ugasi plamen, a dječak ju zgrabi i pobježe iz velike zgrade.

Dok su ljudi polazili u crkvu na svetu misu radujući se Božiću, dječak je pronašao sklonište u malenoj kućici na toboganu dječjega igrališta. Svjećica Mirna nije mogla svijetliti niti grijati dječaka, što ju silno rastuži. Svom snagom otkotrlja se niz tobogan podno nogu jedne djevojčice. Ona je uze u ruke i vikne:

„Mama! Pogledaj svjećicu! Odakle je došla?“

Tada djevojčica ugleda dječaka rumenih obraza, ražalosti se i reče:

„Što ti radiš ovdje na Božićno jutro sasvim sam? Gdje je tvoja obitelj?“

Dječak ne odgovori ništa, pa djevojčica nastavi samouvjereno:

„Božić je, dođi u moj topli dom, igrat ćemo se i pjevati božićne pjesme.“

Dječak pocrveni od stida i srce mu počne kucati snažno poput bubnja.

Dobra obitelj primi dječaka u svoj dom, odjene ga i nahrani. Dok su članovi obitelji radosno pjevali božićne pjesme, svjećica Mirna svijetlila je na obiteljskome stolu. Od žarke radosti zasjala je jače od bilo koje svjećice na svijetu, pjevajući zajedno s obitelji i dječakom:

„Svim na zemlji mir, veselje...“

Andreja Matošević, 2014.

Tea Mikanović, kolaž

Brucoši i početak studiranja na Učiteljskome fakultetu u Rijeci

Svaki početak je težak, a izuzetak nije ni početak studiranja. Upis fakulteta sa sobom nosi brojne promjene, poput upoznavanja novih ljudi, osamostaljivanja, prilagodbe na novu okolinu, a nerijetko i promjenu mjesta stanovanja. Kada se u obzir uzme da upisu na fakultet prethodi polaganje državnih ispita mature te odluka o zanimanju i karijernom putovanju, ne iznenađuje činjenica da mnogi ovo životno razdoblje percipiraju kao izrazito stresno. Unatoč brojnim izazovima, razdoblje studiranja ima svoje prednosti i omogućava bolje upoznavanje sebe, ali i svijeta oko sebe. U nastavku eseja pobliže će se prikazati neke pozitivne i negativne strane početka studiranja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci.

Upis svakog fakulteta pa tako i Učiteljskog fakulteta u Rijeci označava daljnji akademski razvoj. Visoko obrazovanje omogućava stjecanje znanja i razvoj kompetencija, kako životnih, tako i stručnih, odnosno povezanih uz konkretno područje studiranja. Osim toga, studiranje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci osigurava studentima i praktični dio nastave. Navedeno omogućava proširivanje teorijskog znanja i stjecanje iskustva potrebnog za budući rad s učenicima. Nadalje, možda najveću prednosti Učiteljskog fakulteta u Rijeci čine njegovi zaposlenici. Nastavno i nenastavno osoblje fakulteta svojim dugogodišnjim iskustvom i stručnim pristupom osigurava brucošima lakši početak novog životnog razdoblja. Isto se očituje u dostupnosti, komunikaciji, jasnim smjernicama i kvalitetnim savjetima. S druge strane, jedan od najvećih izazova učiteljske struke čine promjene unutar obrazovnog sustava. Iz toga je razloga potrebno kontinuirano praćenje stanja i usvajanje noviteta iz područja odgoja i obrazovanja. Također, učiteljski poziv sa sobom nosi i visoku razinu odgovornosti. Tako učitelji imaju odgovornost prema svojim učenicima i njihovim roditeljima, prema sebi i svome radu te prema obrazovnom procesu. Unatoč velikoj odgovornosti i ulozi koju imaju, ne može se zanemariti

činjenica da učitelji nisu dovoljno cijenjeni u društvu. Ljubav prema radu s učenicima, godine rada i školovanja, i kontinuirano usavršavanje, kao da prolaze nezamijećeno. Sve navedeno čini dodatne izazove u struci koja je sama po sebi već izazovna.

Ulazak u visoko obrazovanje predstavlja jednu od životnih prekretnica. Studiranje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, kao i studiranje na svakom drugom fakultetu, ima svoje prednosti i nedostatke. Neke od prednosti su razvoj novih kompetencija, stjecanje teorijskog, ali i praktičnog znanja te velika posvećenost i izuzetna stručnost nastavnog i nenastavnog osoblja. Od izazova treba izdvojiti česte promjene unutar obrazovnog sustava, veliku odgovornost koju donosi uloga učitelja, ali i nedovoljnu prepoznatost učitelja u društvu. Iz svega navedenog vidljivo je kako su prednosti i nedostaci značajni, a svatko za sebe treba odlučiti na koje je kompromise spreman pristati. Osobno smatram da je privilegija biti brucoš i studirati na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Imala sam priliku studirati na trima različitim fakultetima i na Učiteljskom fakultetu u Rijeci najzadovoljnija sam nastavnim procesom, kolegama i profesorima.

Dora Zorić, 2024.

Naša budućnost (ne) ovisi o čitanju i knjižnicama

Ljudi smo, ima nas različitih. Neki vjeruju da je njihov životni put predodređen sudbinom kojoj se trebaju u potpunosti prepustiti. Neki pak misle kako sve konce svoga života drže u svojim rukama. U štogod vjerovali „na kazališnoj sceni na čijim daskama živimo" svi imamo nekakvu ulogu. Za „etiketu" uloge koja će nam biti dodijeljena sami bismo se trebali pobrinuti. Jesmo li uopće svjesni koliko prišivenih „etiketa" ovisi o našem prijateljstvu s knjigom?

Ne bi bilo opravdano reći kako ne postoji loša knjiga. Pisanje kao i svaka druga djelatnost zahtijeva ovladavanje pojedinim vještinama.

Loših knjiga ima i uvijek će ih biti. Hoćemo li zbog njih odustati od čitanja, samo je naša odluka. Tko još danas ima vremena, posebice ako znamo da će ono biti potraćeno na lošu knjigu. Naša budućnost ovisi o mnogočemu, a dobru knjigu neki će možda shvatiti samo kao jedan trenutak u cijeloj hrpi trenutaka koji čine život. Vjerujem da postoje ljudi koji ne čitaju, a istovremeno su sretni. Ljudi svoje vrijeme posvećuju onom što vole, što ih čini sretnima. Zašto bismo uopće tratili vrijeme na knjigu ako nas ona ne čini sretnima? Postoje i oni koji se knjigama služe samo kako bi jednoga dana u rukama držali diplomu. Njihov im se uspjeh radi toga ne može osporiti. Knjiga je predmet, nismo li dovoljno privrženi uz neki predmet, nećemo se njime koristiti. Ne volimo li sladoled i kolače, nećemo odlaziti u slastičarnicu. Isto je i s knjigama – ne volimo li čitati, nećemo odlaziti u knjižnicu. Tko nikad nije bio u knjižnici neće zbog toga biti manje sretan. Onaj tko nikada nije bio u knjižnici, neće znati ni kako biti još sretniji.

Za ljude koji su joj posvetili dovoljno pažnje u svom životu, knjiga je mnogo više od običnoga predmeta. Ono što nam ona ostavlja nakon što ju više nemamo u rukama, vrijednosti su radi kojih uopće čitamo, a njih je zaista mnogo. Da bismo u svakoj knjizi mogli pronaći nešto vrijedno za sebe, najprije trebamo zavoljeti čitanje, a pomogne li nam tko iskusniji u tome, tu nam ljubav zaista neće biti teško prigrliti. Svašta nam knjiga može pružiti, a još nam više toga, ne čitamo li, može oduzeti. Ako želimo da naše riječi dobiju „ruke“, postanu vrijedne i teške, svoje ćemo slobodno vrijeme podariti knjizi. Želimo li se katkad naći u boljem svijetu od onog u kojem se svakodnevno budimo, posegnut ćemo za knjigom. Listajući njezine stranice možemo letjeti poput Petra Pana ili biti jaki poput Pipi Duge Čarape, možemo putovati kao Dr. Dolittle. Knjiga nam pomaže da jednoga dana postanemo kraljević koji će razumjeti prosjaka. Uči nas kako ružno pače nije ništa manje vrijedno od prelijepoga labuda, i da se iza lijepoga lica možda krije guja. Ona nam ne dopušta da budemo slijepi pored zdravih očiju, čini nas znatiželjnima, hrabrima, učenima. Čini nas, prije svega, ljudima. Velikim ljudima.

Dopustimo li da nas jedna loša knjiga odvrati od čitanja, zaboravimo put do knjižnice, dopustimo li da sami sebi uskratimo sve tajne i čari koje nam čitanje može pružiti, naša će uloga na „sceni života“ biti osiromašena za mnoštvo vrijednih etiketa. Uvijek imamo vremena pokupiti pokoju „ružičastu“ etiketu pa njome zakoračiti u budućnost. Uvijek imamo vremena učiniti svoju ulogu velikom i snažnom, učiniti svoju budućnost lijepom. Želimo li oplemeniti svoju budućnost, potražit ćemo ju u knjigama. Mnogi svoju nisu pronašli, mnogi ju nikada nisu ni tražili.

Jesi li ti pronašao svoju? Tražiš li ju uopće? Svakom pročitanom stranice sve si joj bliže. Nikada nemoj odustati.

Petra Miš Čak, 2016.

Lucia Ljubas, akvarel

Školovanje u razdoblju pandemije koronavirusa

Moje *online* studiranje u okolnostima zdravstvene pandemije COVID-19

Petak 13. Idealni dan za pakiranje i odlazak kući. Javili su da se zatvaraju vrtići, škole, fakulteti, kafići... Život je stao.

Svi su se zatvorili u četiri zida i čekaju naredbe nekakvog stožera. Od danas smo u izolaciji, kućna karantena. Svi se pokušavaju prilagoditi. Kupovanje maski za lice jer nas je počelo biti strah udahnuti, nošenje rukavica, naglašavanje obaveznog pranja ruku jer to očito nismo nikad radili, novi su trend. Stvari se kreću polako. Nastava za osnovnu školu održava se putem televizije na HTV3, a predavanja se odvijaju putem laptopa. Sve je virtualno. Svakodnevno primam desetak mailova sa zadacima, rokovima, zahtjevima. Predavanja se održavaju *online*. Ispiti se održavaju *online*. Moramo učiti sami putem prezentacija, videa i programa. Ne možemo pristupiti obaveznoj literaturi. Svaki profesor ima svoja pravila i načine kako pristupiti ovoj virtualnoj nastavi. Iako nam profesori nude pomoć, traže načine kako olakšati novonastalu situaciju, i sebi i nama samo kompliciraju. Svi profesori i studenti suočavaju se s istom situacijom. Nikome nije lako. Zašto imam osjećaj da od nas traže više nego ikad prije? Sad ih mogu kontrolirati? Svi se boje, to je jasno. Razmišljala sam. Zašto onda idemo na faks? Ako u ovom novom stoljeću moram sama učiti, rješavati zadatke, zašto fakulteti uopće postoje. Mogli su samo otvoriti ured koji će nam tjedno slati zadatke koje moramo ispuniti i pošalju nam diplomu. Tako je lako. Neka tuka na tv-u komentira kako smo se odlično pripremili za ovu situaciju i da će ovakva situacija s obrazovanjem funkcionirati. Navodno smo napredovali i ulazimo u novu eru, stoljeće tehnologije.

Vijesti prikazuju djecu pred televizijom, nasmiješena lica, kao istinita priča. Zašto ne snime mene ispred laptopa crnih podočnjaka, ukočenu od klikanja gumbića. Boli me glava, leđa, oči. Za dva mjeseca morat ću kupiti naočale jer neću vidjeti, imat ću krivu kralježnicu i vjerovatno biti teža koju kilu. Ludim od ovakve nastave jer ne stignem izvršiti jedan zadatak a da ne dobijem *mail* s tri nova. Ne stignem pratiti zadatke ni rokove. Život je prividno stao. Nije me strah, samo sam istinski duboko ljuta. Na sustav, organizaciju. Ovakav način suradnje i komunikacije pretvorit će nas u asocijalne robote koje je strah interakcije sa živim svijetom. Znat ćemo tipkati i razumijet ćemo svu tehnologiju svijeta, ali nećemo biti u stanju složiti dvije rečenice u stvarnom svijetu. Bit ćemo debeli i prištavi, lice će nam krasiti debele pepeljarke. Pogrbljeni kao primati. Jadne mlađe generacije ako se ovakav način nastave usvoji jer netko na vrhu misli da je djelotvoran. Ljudi žive od interakcije, trebaju se socijalizirati kako bi otkrili sebe. Sada nam brane da se približimo jedni drugima. Shvaćam da je ovo izvanredna situacija koja ne bi trebala trajati dugo, ali imat će dugoročne posljedice.

Prioriteti se mijenjaju. Polako shvaćamo važnost svježeg zraka, obitelji i fizičkog kontakta. Zašto ljudski rod funkcionira naopako. Trebamo izgubiti nešto kako bismo shvatili koliko nam je to zapravo važno. Situacija je sve gora. Svi su izgubljeni. Dok se susjedi svađaju, mama plače jer ne može ići vidjeti unuka, a prijateljica je prekinula s dečkom pa je tješim preko mobitela. Sretan Uskrs! Crkve su zatvorene a misu slušam putem medija. Kako kažu na vijestima „još jedan normalan Uskrs u malo drugačijim okolnostima." Tata se šali da će nakon ove situacije biti ili *baby boom* ili razdoblje masovnih bračnih rastava. Ljudi traže nove načine ispunjavanja vremena. Crtaju, pišu, čitaju, šivaju, vježbaju, odmaraju, plešu u sobi na maksimalno pojačanu španjolsku glazbu.

Ponedjeljak 13. Uskrsni ponedjeljak. Rekli bi vrijeme za obitelj i mir. Sjedim nad laptopom već četiri sata i rješavam zadatke koje su mi profesori poslali. Stignem napraviti dvije pauze za wc, ručak i večeru. Doručak i kavu konzumiram uz jutarnje predavanje. Jedina pozitivna

strana ovakvog načina nastave jest da ne moram gubiti vrijeme putujući do faksa, već mogu pisati sastav u pidžami iz kreveta.

Lucija Bravdica, 2020.

Koronavirus i studiranje

Na dočeku nove 2020. godine rekla sam: ,,Ovo će biti moja godina!''. Godina je krenula stvarno odlično. Rođendani prijatelja i maškare. Svaki vikend odlazak u šator na fešte i tako sve do riječkog karnevala. Malo po malo počele su sve veće mjere opreza zbog COVID-19. Nisam to shvaćala ništa opasno jer nije bilo puno oboljelih. Fakultet se trebao odgoditi na samo dva tjedna. Produžilo se. U cijeloj Hrvatskoj, osnovne i srednje škole te fakulteti imaju nastavu putem interneta.

Dolazim s otoka Krka, iz jednog malog mjesta Klanice koje se nalazi u općini Dobrinj, svega dva kilometra do mora. Inače, putujem svakoga dana s Krka u Rijeku na fakultet. Stoga, kućna karantena olakšala mi je pohađanje istoga. Biti ću iskrena, izolacija zbog koronavirusa nije mi teško pala. Ovako bih mogla cijelu godinu. Ujutro me ne budi budilica, već ustajem kada ja to želim. Volim se ustati ranije, oko 8,30 sati. Nakon toga odradim jutarnje istezanje te doručkujem. Tu počinje moj ,,radni'' dan. Uzimam laptop i organiziram taj dan. Pregledavam *e-mail* jer nam ih stiže puno ovih dana. Zapisujem koje smo zadaće dobili, koji su krajnji rokovi za predaju, kada su nam kolokviji i što trebam iduće učiti. Ostala sam dobro organizirana kao i na fakultetu. Utorkom i srijedom imamo *online* predavanja i seminare iz Psihologije obrazovanja. Razlog zbog kojeg mi se sviđa ovakva nastava je što ne moramo ići na predavanja koja smatram manje korisnim. Iz nekih predmeta predavanja jednostavno nisu potrebna zbog načina izvođenja nastave i prezentiranja profesora. Na taj način štedimo vrijeme te se možemo posvetiti nečemu što nam slabije ide. Pošto imam viška slobodnog vremena odlučila sam i vježbati. Svakoga dana odradim trening te se na taj način osjećam ispunjenije. Mislim da ljudi koji se sada nalaze u svojima kućama imaju više

prednosti nego ljudi u stanovima. Nažalost, to nitko sada ne može birati. Smatram da mi, ovdje na Krku nemamo osjećaj karantene. Prije je bilo ograničeno kretanje unutar općine, ali su to sada ukinuli. Zabranili ili ne i dalje imamo more u našoj općini. Možemo se šetati i provoditi vrijeme vani, u prirodi, na svježem zraku. Naravno, pridržavamo se mjera da se ne okupljamo u skupinama više od pet. Osobno, ne viđam se s nikim osim s dečkom te nonom, mamicom (naziv na baku na otoku Krku) i didom i naravno, ukućanima (mamom i tatom). Obavljam kupnju za svoje starije članove obitelji jer su stariji od 65 godina te ne smiju izlaziti izvan kuće. Nije ni njima teško. Taman je bilo vrijeme sadnje pa im nije bilo dosadno.

Vratimo se na moje *online* studiranje. Malo je teško popratiti sve *mailove* koji nam stižu pa nam nešto i promakne, ali je bitna dobra organizacija. Sve si zapisujem kako ne bih ništa propustila i zaboravila. Obavljam sve zadaće u roku i to što je prije moguće pa da imam više slobodnoga vremena za sebe. Stalno sam u kontaktu sa svojim kolegicama s faksa koje se nalaze u Rijeci, u stanu. Nije im lako. Zabavljaju se na sve načine. Vježbaju, gledaju televizor i uživaju u lijepim danima na balkonu. Otkada traje ova karantena, postala sam jako zahvalna. Zahvalna na malim sitnicama koje imam, a koje sam shvaćala olako. Šetnju uz more više ne uzimam zdravo za gotovo, već uživam u svakom boravku na otvorenome. Zahvalna sam što imam tu privilegiju da mogu izići iz kuće. Najviše od svega, zahvalna sam na tome što su svi koje poznajem zdravi. Mislim da je to najveća sreća koju trenutno možemo imati.

Jako sam zadovoljna izvođenjem nastave putem interneta zbog pandemije koja je pogodila cijeli svijet. Profesori su se isto dobro snašli. Ne odgađamo kolokvije niti ocjenske zadaće. Smatram to izuzetno važnim kako ne bismo to morali nadoknađivati u šestome mjesecu kada se predviđa povratak na fakultet. Nadam se ipak, da ćemo i završne odraditi *online* te da ovu godinu zaključimo kako smo je i počeli. Nadam se da su i svi profesori zadovoljni, ali prije svega i zdravi.

Klara Crnčić, 2020.

Jelena Sokolić, kombinirana tehnika

Studiranje tijekom svjetske zdravstvene pandemije

Prije nego li se osvrnem na online studiranje za vrijeme svjetske zdravstvene pandemije, morala bih objasniti svoja viđenja o novonastaloj situaciji i životu „od kuće“. Svi smo postali dobrovoljni robovi svakodnevice. Naime, iz dana u dan hrlimo obavljati obveze prioritetnim redoslijedom pritom nemajući vremena za obitelj, prijatelje, zdravlje i na kraju sebe. Uz to, žalimo se na nedostatak slobodnoga vremena ne poduzimajući ni koraka. Ne razlikujemo dane, tjedne ni mjesece jer smo preplavljeni kolotečinom u koju smo sami uskočili. Pored rutinskih poslova i egzistencijalnih borbi, zapostavili smo, da ne kažem marginalizirali, privatan život. Obitelj smo, prijatelje, hobije, žudnje i sve ostale apetite koje imamo, a koji se ne ukrštavaju s obvezama, odložili na listu čekanja. Ipak, to su ljudi i stvari koji mogu pričekati bolji dan,tjedan,mjesec ili bolji život. Sad kad nam se život nasmijao ostavivši nas kod kuće sa svima koji sjede u čekaonici, mi se

ne snalazimo. Svu slobodu koju smo iščekivali za sebe i svoje afinitete odjednom ne želimo. Tražimo i žudimo za „starim" životom koji ćemo grditi prvom prilikom. Najednom smo neizmjerno zahvalni na svemu što smo imali prije zdravstvene pandemije i odlučujućim stavom tvrdimo da ćemo cijeniti sve što nam je ili što će nam život pružiti. Ostaje nerazjašnjeno jesmo li svojevoljni i zadovoljni robovi koji vole živjeti šabloniziranim životom ili se bojimo tko smo i ne znamo kako slobodno sami upravljati njime.

Problematizirajući *online* nastavu, moram istaći kako sam jedna od rijetko zadovoljnih studenata. Sagledavši odnos drugih fakultetskih profesora prema pripremi materijala, studentima i solucijama rješavanja studentskih obveza, zahvalna sam što mi je omogućeno „normalno" studiranje. Opskrbljena sam literaturom i zaokupljena zadacima koje moram izvršavati pritom imajući vremena za mašto poželim. Ne poričem da je ljudski glas zamjenjiv nekakvim *e-mailom* ili pisanim objašnjenjem, ali promjene nas ne bi trebale obeshrabriti, već bismo ih trebali percipirati kao izazove u kojima je život izazivač, a mi stoički podnositelji. Budeći se, očekujem nove pothvate fakultetskih profesora na koje ushićeno odgovaram želeći obogaćivati postojeće znanje i nadopunjavati ga novim. Relevantnim čimbenikom za moje objeručke prihvaćanje trenutne situacije jesu kolegice koje su opravdale etimologiju svoje titule. Došavši na fakultete, sama sam sebi rekla da će mi posljednja stavka biti sklapanje novih prijateljstava iz razloga što svoj krug prijatelja nisam mijenjala od osnovne škole i što sam bila ubijeđena da se taj krug odavno zatvorio. I upravo ono čemu sam pristupala spontano, dogodilo se ne pitajući me jesam li suglasna, samo sam se pronašla okružena novim ljudima čije mi je prisustvo uljepšavalo boravak na fakultetu. Naše se druženje nastavilo, ali u drugom, virtualnom obliku pomažući si jednakim žarom i čineći jedna drugoj olakšano izvršavanje fakultetskih obveza. Jačina je naših združenih snaga vidljiva u uživljavanje u ulogu nastavnika u kojoj jedna od nas, za koju se složimo da je optimalna za određeno područje, postaje učiteljicom i dijeli svoje znanje s ostatkom. Budući da smo

različitih gabarita znanja i preferencija, danomice mijenjamo učiteljsku ulogu. Rekao bi njemački književnik, profesor sveučilišta u Leipzigu Christian Fürchtegott Gellert: „Ti nemaš ono što imaju drugi, a drugi nemaju tvojih vrlina. Iz te se nepotpunosti rađa društvenost".

Bila bih licemjerna kad bih izjavila da mi ne nedostaju kolege, nastava u predavaonicama i sloboda kretanja, a k tomu još i neiskrena kad bih se požalila da mi je ovakva situacija mukotrpna. Ne podliježem pukom zapomaganju i ne prepuštam ništa slučaju. Vjerojatno zbog ovakvoga stava većini sukcesivno postajem deplasirana i dok se većina moli Bogu, Svemiru ili ma čemu , ja sam se uspješno asimilirana novomu načinu življenja. Stoici bi mi zavidjeli.

Karla Nešković Vranješ, 2020.

Moje *online* studiranje u okolnostima zdravstvene pandemije

Nikada u životu nisam mogla ni zamisliti da bi se svijetu moglo nešto ovakvo dogoditi, nikada nisam ni zamišljala kako bi pandemija mogla izgledati ili kako bi se ljudi svakodnevno trebali ponašati kada našu Zemlju pogodi ovakva tragedija. Mislim da nisam jedina koja u svom odrastanju nije imala predožbu o tome koliko jedna bolest može zahvatiti cijeli svijet i uništiti ga svojom moćnim širenjem. Već polako naviknuta na trenutnu situaciju, počela sam shvaćati da sam dosta stvari u svom životu uzimala zdravo za gotovo i da većinu stvari nisam dovoljno cijenila, a jedna od njih je nastava u zgradi mog omiljenog fakulteta. *Online* nastava velik je izazov za sve nas, koliko za nas student, toliko i za naše profesore koji ulažu sav svoj trud da bi nam olakšali posao koji je trebao biti odrađen na fakultetu. Moje *online* studiraje svodi se na svakodnevno otvaranje mailova i sustava Merlin koji nam olakšava cijelu ovu situaciju nudeći razne opcije koje su nam trenutno od velike pomoći. Online studiranje je meni osobno dosta teže i zahtjevnije nego studiranje na koje smo navikli. Iako se profesori

trude, postavljaju razne materijale, daju primjere i upućuju nas na ono bitno i manje bitno, nekoliko puta sam se osjećala kao da učim sama sebe ili kao da učim svoju kolegicu sa fakulteta. Žao mi je što je samo jedan profesor iskoristio opciju koju nudi Merlin (Webinari). To je *online* predavanje u koje su uključeni svi studenti i mogu imati interkaciju s profesorom koji doista održava svoja predavanja svaki tjedan po dva puta. Iako smo svi u svojim sobama ispred laptopa, profesor ima svoju staru predavačku ulogu, dok ga studenti slušaju. Mislim da bi se svi profesori trebali uključiti u to jer bi tako *online* studiranje zapravo trebalo izgledati.

Tijekom *online* studiranja puno puta sam pomislila kako jedva čekam da se vratimo na fakultet, u naše učionice i da svi skupa nalazimo rješenja za sve probleme koji nas muče, ali trenutno kada to nije moguće trebamo biti zahvali na onom što imamo i truditi se svi skupa da ovo sve što brže prođe. Pričajući svakodnevno sa studentima koji pohađaju druge fakultete u Rijeci, iskreno sam zahvalna svim našim profesorima jer zaključujem i shvaćam kolika razlika postoji u radu i volji osoba koje nas uče. Zaista sam sretna i zadovoljna našom nastavom koju kvalitetno odrađujemo, a najviše od svega sam zadovoljna s odnosima između studentana i profesora koji su u usporedbi s drugima izvrsni. Ponekad kada čujem kakve se sve situacije događaju na određenim studijima, sretna sam što imam priliku i u ovakvim uvjetima postići svoj maksimum i dati sve od sebe, a to što dam, bit će cijenjeno i nagrađeno. Zadovoljna sam jer su se sve provjere znanja održale u terminu kada su i trebale biti, također i svo gradivno je uredno obrađeno što znači da kada god da se vratimo u zgradu fakulteta, neće biti nikakve nadoknade. Mislim da bi svi mi učenici i studenti trebali biti zadovoljni s ovakvim načinom studiranja jer nitko od nas nije birao trenutnu situaciju, trebamo prihvatiti zlo koje trenutno vlada svijetom i nadati se da će dobro na kraju pobjediti. U ovakvoj situaciji trebamo biti skromni i prihvatiti ono što imamo i što nam se nudi, a ne težiti savršenstvu. Nažalost mi ljudi smo ti kojima nikada ništa nije dovoljno dobro i neprestano tražimo krivce za sve

što nam se dogodi u životu. Ono što trenutna situacija od nas traži je da budemo razumni, da mislimo na druge, budemo strpljivi i ponizni, a ono što nas cijela ova situacija treba naučiti je da cijenimo više jedni druge, da cijenimo prirodu i sve njene blagodati koje nam nudi i da budemo zahvalni i ponosni na sve što imamo.

Duboko se nadam da će sve ovo uskoro stati i da ćemo opet imati slobodu koja se ne može kupiti ni sa čim, da će moja stara susjeda opet moći ući u Crkvu i prekrižiti se, da ćemo ponovo moći zagrliti baku i djeda, otići s prijateljima u šetnju, slušati valove dok ležimo na plaži i upijati zrake sunca na terasi našeg najdražeg kafića, a do tada budimo razumni i dobronamjerni, zatvorimo se u naša topla četiri zida i uživajmo s obitelji koja uljepšava sve naše živote i bez koje ne bismo mogli zamisliti ni ove teške, a ni one sretne dane našeg postojanja.

Ivona Marešić, 2020.

Nastava na daljinu – nastava budućnosti?

Nastava na daljinu ili *online* obrazovanje, to je problem današnjice. Mnogi smatraju da će neplanirani i brzi prelazak na *online* učenje rezultirati lošim korisničkim iskustvom koje nije prolazno za održivi razvoj. Međutim neki su se ipak vrlo brzo prilagodili i vjeruju da će novi hibridni model obrazovanja postati svakodnevnica, uz značajne prednosti poput lakšeg i učinkovitijeg pristupa studentima nastavi.

Za populaciju koja ima pristup adekvatnoj tehnologiji, učenje putem interneta može biti učinkovitije na više načina. *Online* učenje omogućuje studentima učenje vlastitim tempom, vraćajući se natrag i ponovno čitajući, preskačući ili ubrzavajući kroz vlastite koncepte. Sami određuju vrijeme i način učenja. Također, nema obveze ranog ustajanja i trošenja vremena i novčanih izdataka na prijevoz do obrazovne ustanove, već se takve aktivnosti izvršavaju u krugu svoga doma. Omogućen je pristup raznolikim skupinama s različitih mjesta za sudjelovanje u obrazovanju i edukaciji za vlastiti napredak što daje

uvelike prednosti. Jedna od prednosti je da studenti koji ne stanuju u mjestu gdje se obrazuju, ne moraju tražiti stanove ili mjesto u domu kako bi mogli pohađati fakultet, nego svoje obveze obavljaju iz vlastitog doma. Zahvaljujući današnjoj tehnologiji i internetu omogućen je pristup svim potrebnim materijalima uporabom interneta u samo par klikova. Taj način olakšava studentu da sve što mu je potrebno ima na jednom mjestu, a ne da mora tražiti materijale po knjižnicama ili sličnim ustanovama. Uvođenjem nastave na daljinu omogućeno je praćenje nastave preko mnogobrojnih aplikacija koje imaju opcije video poziva, mikrofona, prezentiranje slikokaza i drugih nastavnih materijala što je potaknulo bolje poznavanje digitalne tehnologije.

Međutim, koliko god *online* nastava imala svoje pozitivne strane i prednosti, toliko ima i mane i nedostatke. Čovjeku je prirodno predodređeno da je socijalno biće čime ovom situacijom su mu uskraćene dosadašnje komunikacije i susreti uživo. Nastavom na daljinu student je uskraćen za frontalni rad s učiteljima te grupnim i kombiniranim radovima. Smanjuje se navika praćenja i izvršavanja obaveza što uzrokuje smanjenu intenzivnost i entuzijazam odnosu prema radu. Pri održavanju video poziva preko aplikacija puno ovisi o jačini i brzini interneta što ponekad dovodi studenta u situaciju da ne može redovno pratiti nastavu. Ovakav način nastave zahtjeva spoznavanje i snalaženje na digitalnim uređajima. Postupnim korištenjem tehnologije vrlo je moguće u budućnosti da će se izgubiti pismenost, motoričke i komunikacijske vještine. Nastava na daljinu ne utječe samo na nastavu i fakultetske obveze, nego i na samu socijalnu interakciju među studentima. Studenti su uskraćeni od uobičajenog „studentskog života“, odnosno svakodnevnog druženja u pauzama predavanja i tijekom izvođenja nastave.

Sve u životu ima svoje prednosti i mane pa tako i nastava na daljinu. Koliko god je takav način izvođenja nastave naglo ušao naše živote, uspjeli smo izvući ono najbolje što je bilo moguće. Nekima je takav način rada uvelike pomogao dok je drugima odmogao. Razdoblje pandemije pružilo nam je neobičan uvid u budućnost učenja

i poučavanja – a to je budućnost koja ima i svoje uspone i padove. No, ako takav način nastave bude primaran, studenti će biti društveno, emocionalno i psihološki zakinuti. *Online* nastava može poslužiti samo kao fragment poučavanja, ali ne i kao glavni način izvođenja nastave. Mogu iz prve ruke reći da me nastava na daljinu uskratila u boljem upoznavaju kolega i profesora, te smanjila entuzijazam za izvršavanje studijskih obveza. Dok unapređuje digitalnu pismenost učenika i studenata, *online* nastava istovremeno uskraćuje njihov društveni i psihološki razvoj. Također, to nije sustav koji osigurava jednake uvjete za sve učenike s promišljenim i predviđenim odgojno-obrazovnim ishodima.

Ana Milardović, 2021.

Buga Štimac, kombinirana tehnika

Virtualna nastava

Nastava na daljinu; nekima draga, nekima malo manje draga, posljednjih je godinu dana, zbog pandemije koronavirusa, postala uobičajen tip nastave diljem svijeta. Nastava na daljinu danas je vrlo česta tema pa je kao takva podložna mnogim kritikama što od strane odgojno-obrazovnih djelatnika što od roditelja, učenika te studenata. Takav relativno nov i donedavno neuobičajen tip nastave ima svojih prednosti, no isto tako i mnogo mana. Mnogi predviđaju kako bi nastava na daljinu s vremenom mogla u potpunosti zamijeniti nastavu uživo, no koliko je to zapravo dobro za razvoj djece i kvalitetu obrazovanja? U nastavku ću navesti svoja razmišljanja te argumente *za* i *protiv* nastave na daljinu.

Ubrzanim pogoršanjem epidemiološke situacije povezane s koronavirusom moralo se brzo djelovati te organizirati ali i prilagoditi *online*, odnosno nastavi na daljinu. U početku je svima bilo vrlo teško i neobično, no s vremenom smo se prilagodili mi studenti, učenici kao i nastavnici i profesori. Sada, nakon malo više od godine dana nastave na daljinu, mogućnosti koje nudi *online* nastava su sve veće i kvalitetnije. Razvijeni su mnogi programi, aplikacije, forumi i sl. kojima se možemo koristiti kako bi nastava bila zanimljivija, kvalitetnija i što sličnija nastavi uživo. Jedna od dobrih strana nastave na daljinu je što obrazovanje nije stalo, već se nastavilo dalje gotovo normalnim tokom. Nastava na daljinu nas je prisilila da se više informatički obrazujemo te je rezultirala time da se danas gotovo svi znaju služiti video sastancima na platformama kao što su „Zoom“ ili „Teams“. Isto tako, nastava na daljinu nas je naučila da daljina ne predstavlja prepreku te da se uz tehnologiju mnogo toga može postići.

No, ima i mnogo argumenata protiv nastave na daljinu kao nastave budućnosti. Socijalizacija i druženja uživo su vrlo važna za pravilan razvoj djece, a nastava na daljinu ih ne može omogućiti. Iako na predavanjima koristimo mogućnost kamera i mikrofona, to ne

može zamijeniti komunikaciju kakva bi se ostvarila na nastavi uživo. Isto tako, zbog nastave na daljinu mnogo se vremena provodi ispred ekrana laptopa, tableta ili pametnih telefona što je vrlo loše za zdravlje. Unatoč mnogim mogućnostima *online* komunikacije te poticaja od strane profesora, aktivnost učenika i studenata na nastavi smanjila se u odnosu na aktivnosti koje su se odvijale na nastavi uživo. Isto tako, aktivnost slijedi i pažnja. Profesorima je vrlo teško zadržati pažnju učenika, jednako kao što je i učenicima puno teže pratiti *online* nastavu i zadržati koncentraciju. Nastava na daljinu sa sobom nosi i puno više stresa. Uvijek postoji mogućnost gubitka internetske veze, tehničkih problema s uređajima i sl. što nas nije zabrinjavalo pri nastavi uživo.

Nastava na daljinu ima svojih dobrih strana, no smatram da ima mnogo više nedostataka. Dobro je što je uspostavljen kvalitetan način obrazovanja u vrijeme pandemije, no ako je moguće, bolje je nastavu održavati uživo. Klasičan model nastave uživo pruža mnogo više od samog obrazovanja, pruža socijalizaciju, sklapanje prijateljstava, druženja… Osobno, kao studentica, ali i kao buduća učiteljica, ne bih voljela da u budućnosti nastava na daljinu postane jedini i uobičajeni oblik nastave, već bih radije da se nastava održava uživo.

Adriana Batistić, 2021.

Utjecaj pandemije na govorne vještine učenika i uloga učitelja u razvoju usmenog izražavanja

Kao buduća učiteljica svjesna sam koliko je kultura govorenja i razvijanje jezično-komunikacijskih vještina važna sastavnica obrazovnoga procesa. Kultura govorenja obuhvaća više od pukog poznavanja glasovnih i gramatičkih pravila hrvatskoga standardnoga jezika. Ona podrazumijeva sposobnost jasnog, primjerenog i sadržajno bogatog izražavanja vlastitih misli, osjećaja i stavova, uz poštivanje normi pravogovora i stilistike. Upravo zbog toga usmeno

izražavanje ne smijemo svoditi samo na tehničku kompetenciju, već ga trebamo sagledavati kao temelj oblikovanja osobnosti, društvenosti i emocionalne zrelosti svakog pojedinca.

Pandemija koronavirusa i s njom povezana prisilna izolacija ostavila je snažan i dugotrajan trag na sve oblike komunikacije (osobne, obrazovne i profesionalne) pri čemu je posebno pogođen segment usmenoga izražavanja. Intonacija, geste, izrazi lica, sve ono što čini živu komunikaciju, bilo je reducirano, što je znatno oslabilo jezični razvoj učenika ali i studenata.

Osobno sam, nakon povratka u fizičke učionice, primijetila nesigurnost u govoru, kako kod sebe tako i kod svojih kolega i kolegica. Sve češće su se pojavljivale poštapalice, rečenice su bile siromašnije, a spontanost u izražavanju zamijenjena je suzdržanošću. U tom kontekstu, i moj vlastiti rječnik postao je manje raznolik, što pripisujem smanjenom broju prilika za kvalitetnu verbalnu razmjenu. Osim toga, pojavila se i nova leksička pojava, svojevrstan pandemijski žargon, prepun anglizama i tehnoloških izraza („zoomati", „lockdown", „novo normalno" i sl.) koji su potisnuli mnoge tradicionalne izraze hrvatskoga jezika. Kako bi se ublažile posljedice takvog jezičnog nazadovanja, iznimno je važno osvijestiti potrebu za promišljenim i konkretnim pedagoškim pristupima koji će sustavno obnavljati i razvijati govorne vještine.

Važnu ulogu u tom procesu ima učitelj. Učitelj nije samo prenositelj znanja, već model izražavanja koji učenici svakodnevno usvajaju. Osjećam osobnu odgovornost da kao buduća učiteljica budem uzor svojim učenicima govorom koji ne poučava samo sadržaj, nego i kulturu dijaloga, slušanja i međusobnog poštovanja.

Naša je dužnost kao budućih učitelja omogućiti da govorna komunikacija ponovno zauzme svoje važno mjesto u obrazovanju. Učionica treba biti prostor u kojem se govor njeguje, gdje se učenici osjećaju slobodnima i poticanima da govore, gdje se jezik ne doživljava kao opterećenje, već kao dar. Jezik nije samo sredstvo komuniciranja.

On je prostor susreta, razumijevanja i rasta. U tome, vjerujem, leži pravi odgojno-obrazovni potencijal govora.

Lara Grbac, 2024.

Ema Đuzo, akvarel

(Ne)primjerena komunikacija u medijskome prostoru

Pravila lijepog i pristojnog ponašanja trebala bi vrijediti svugdje i za svakog u svim područjima života kako u stvarnom tako i u virtualnom svijetu. No, zbog lakog pristupa internetu i mogućnosti anonimnosti to u današnje vrijeme nije slučaj. Ljudi vole iznositi svoja mišljenja i stavove, kako one pozitivne tako i one negativne, najčešće ispod lažnog imena kako bi sačuvali svoj identitet i dostojanstvo. Radi brzog razvoja tehnologije ona je postala naša svakodnevica i naša neizbježna budućnost. Knjige su postali mobiteli, pisma su sada SMS poruke, tako su se i mediji izmijenili, papirnate novine postale su digitalni portali. Kako u životu, tako i u medijskom prostoru postoje pravila koja se ljudi trebaju pridržavati kako bi i sadržaj i sama komunikacija bila primjerena svima i situaciji ili događaju o kojem se govori ili u kojem se nalazi.

Pošto je internet širok pojam čiji velik dio zauzimaju mediji, ponajviše razni portali koji svakodnevno, tijekom cijelog dana

objavljuju nove informacije koje su odmah dostupne svima. Kao i odrasli tako i djeca iz portala luče i sakupljaju podatke i činjenice na temelju kojih mogu stvoriti iskrivljeno viđanje nekih događaja te razviti stavove i kritičko mišljenje prema temama o kojima se piše. U medijskoj komunikaciji poželjno je izbjegavati pisanje cijelih riječi ili rečenica velikim tiskanim slovima jer se to u medijskom prostoru smatra vikanjem te da je osoba ljuta. Iako je taj pojedinac htio samo naglasiti riječ ili dio rečenice, to se najčešće može pogrešno shvatiti. Iznimno je važno izbjegavati pisanje dvosmislenih rečenica ili ostati nedorečeni jer u tom slučaju postoji velika mogućnost da dođe do nesporazuma i prijenosa krivih i lažnih informacija. U medijskom prostoru najvažnije je da informacije, činjenice i poruke budu jasne i svima razumljive. Također, potrebno je izbjegavati korištenje svakodnevnog načina govora koji sadrži pošalice, poštapalice, vulgarizme i riječi iz stranog jezika, već treba poštivati gramatičke i leksičke norme standardnog hrvatskog jezika,

Najbolji primjer neprimjerene komunikacije u medijskom prostoru može se vidjeti upravo na televiziji tijekom prijenosa uživo sjednice naše najvažnije institucije u državi,i ili u dnevniku gdje se pojedinci i pojedine situacije prikazuju, naglašavaju i te iste situacije na koncu budu ismijane od strane voditelja. Sabor je savršeni primjer neprimjerene komunikacije zbog odnosa između saborskih zastupnika i na koncu njihove međusobne komunikacije koja bi trebala biti na najvišem i najstručnijem nivou. Umjesto toga, slušatelji i gledatelji mogu čuti samo korištenje vulgarizma i uvreda koje su upućene sustavu, vladi i njihovim kolegama.

Današnja tehnologija uvelike doprinosi djeci, no isto toliko djeca gube odnosno pate zbog nje. Imaju sve kraći i nemirniji san, učestalije su psihičke bolesti te su im koncentracija i pamćenje ograničeni zbog znanja da sve što ih zanima ili im treba, piše na internetu i uz pomoć dva klika mogu doznati sve. Može se zaključiti da nas okružuju negativni primjeri medijske komunikacije, a razlog tome može biti čisto ljudsko neznanje. No, u većini slučajeva riječ je o ljudskoj

lijenosti i nemaru. U medijskome prostoru dolazi do problema s neprimjerenom komunikacijom zbog neadekvatnog obrazovanja novinara i televizijskih voditelja. Često se zaboravlja da sve što jedom osvane na internetu, ondje ostaje zauvijek.

Valentina Devčić, 2023.

Prednosti i nedostatci *online* nastave

Pandemija je smanjila prilike za spontane razgovore "uživo", što je ključno za razgovornu praksu. Sjećate li se onih neplaniranih razgovora u hodnicima škole, šala prije početka sata ili žurbe da se u 5 minuta pauze istračate s prijateljima iz drugih razreda? Pandemija nam je oduzela upravo te spontane trenutke, one koji su bili vježba govora "iza pozornice" rekao bih. Bez njih, mnogi su se počeli osjećati kao da im je jezik "ustajao". Mnogi učenici su izgubili rutinu upravo tih neformalnih interakcija, što može dovesti do nesigurnosti u govoru, smanjene tečnosti ili ograničenog rječnika. Nakon svih tih mjeseci izolacije, možda ste se i vi, kao i mnogi učenici, našli u situaciji da vam riječi "zastanu u grlu" ili da se osjećate kao da vam je rječnik iznenada sužen na "da", "ne" i "ima li problema sa zvukom?". Pandemija nas je sve bacila u vrtlog digitalnih ekrana, a s njima i u svijet u kojem smo sve rjeđe morali govoriti, već bismo jednostavno nešto napisali i kliknuli "pošalji".

Virtualna nastava često ograničava aktivno sudjelovanje zbog tehničkih prepreka (npr. kašnjenje signala, prekidi i sl.) ili manje prilika za dijalog. Učenici koji su prije oklijevali postali su još manje skloni izražavanju. Neki su se osjećali kao da su "pod mikroskopom" s upaljenim kamerama, te bi strahovali od toga kako izgledaju ili što će drugi pomisliti ako pogriješe, pa radije šute. Međutim, neki su se prilagodili pisanom izražavanju (*chat*, *forumi*) što može nadopuniti, ali ne i zamijeniti usmene vještine.

Govorimo li slobodno ili kao roboti? Da, većina nas može sastaviti rečenicu. Ali koliko često osjećamo da možemo "plivati" kroz razgovor bez straha da ćemo biti prekinuti, da će nas netko krivo shvatiti ili da će se spoj prekinuti? Virtualni svijet je donio neugodne pauze dok čekamo tko će prvi progovoriti, nerazumijevanje zbog lošeg mikrofona i gubitak onih neverbalnih hintova (podignuta obrva, smiješak u kutku usana) koji govor čine živim. Ipak, neki to smatraju kao prednost; na videopozivu naš govor tijela nije vidljiv pa će netko možda biti opušteniji tokom govorenja pred cijelim razredom u virtualnom okruženju, a ne ispred ploče.

Nastavnici kao „YouTuberi"? Nastavnik koji predaje preko ekrana nalikuje glumcu koji glumi pred praznom dvoranom. Koliko god se trudio, teško je prenijeti energiju, intonaciju ili šalu koja "pokreće" učenike. Kako onda postati jezičnim uzorom? Nastava na daljinu ograničava učiteljevu ulogu jezičnoga modela. Učitelji teže primjenjuju stilističke i fonetske primjere kroz ekran, a grupne aktivnosti (debate i dramske igre, npr.) manje su efektivne. To može usporiti razvoj govornih vještina, osobito kod mlađih učenika. Problem nije samo u tehnologiji, u učionici nastavnik može "čitati" svoje učenike i prilagoditi govor te sam oblik rada, dok se *online* nastava često pretvara u monolog.

Mislim da smo vjerojatno svi malo "zahrđali" u govoru. Ali jezik nije samo vještina, to je nešto živo što se prilagođava okolini. Možda smo izgubili neke navike, ali stekli smo i nove. Ključ je u svjesnom trudu: tražiti prilike za dijalog, biti strpljiv prema sebi i ne zaboraviti da je komunikacija više od same razmjene informacija - to je način na koji gradimo odnose između sebe i drugih. Ako učenik u razgovoru koristi previše poštapalica, nastavnik ga može blago potaknuti: "*Možeš li to opisati drugim riječima?",* bez suvišne kritike.

Jakov Drinjak, 2024.

Helena Hastor, lavirani tuš

Treba li prepustiti kineziolozima izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture?

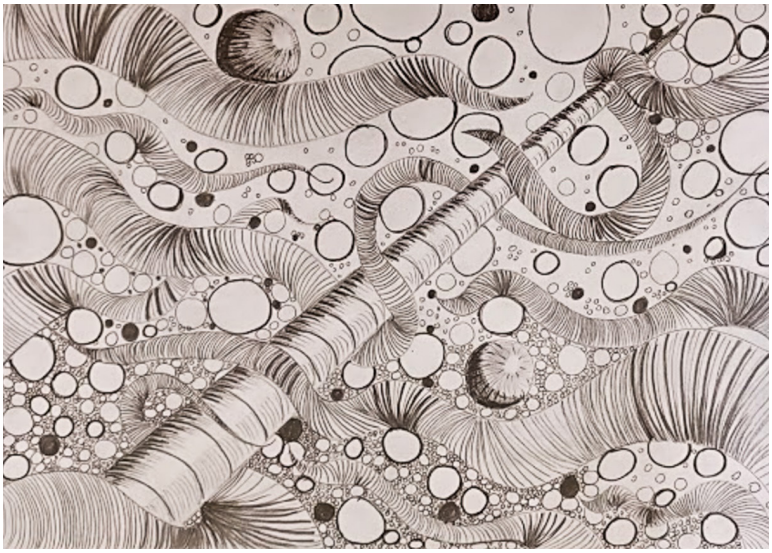
U Hrvatskoj je obavezno osmogodišnje osnovnoškolsko obrazovanje. Prva četiri razreda često se nazivaju i „nižim razredima“ osnovne škole, a izvode se u obliku razredne nastave. Glavna karakteristika razredne nastave je što jedan učitelj ili učiteljica izvodi nastavu svih nastavnih predmeta pa tako i Tjelesne i zdravstvene kulture. „Više razrede“ osnovne škole karakterizira predmetna nastava u kojoj svaki nastavnik izvodi nastavu iz svog područja. Tako nastavu Povijesti izvodi nastavnik koji je studirao i diplomirao na studiju povijesti. Sve su češće rasprave o tome trebaju li kineziolozi izvoditi nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture i tijekom prva četiri razreda osnovne škole. Prednosti i nedostaci takvog pristupa izneseni su dalje u eseju.

Prepuštanje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture kineziolozima ima nekoliko prednosti. Prvo, školovanjem i završetkom studija Kineziologije kineziolozi stječu širok raspon znanja i specifičnih vještina iz anatomije, fiziologije i raznih sportova. Sve spomenuto ih čini najstručnijima u području sporta pa tako i tjelesne kulture. Nadalje, znanje koje posjeduju omogućuje im prilagodbu nastave individualiziranim pristupom za učenike s određenim motoričkim poteškoćama ili strahovima. Metodikom svakog pokreta i obrasca kretanja u mogućnosti su učenike postupno uvesti u složenije radnje i gibanja. Također, posvećenost poslu i zainteresiranost za rad mogu dovesti do pozitivnih reakcija kod učenika. Ljubav nastavnika prema nastavi i radu s učenicima može se očitovati u obliku kreativno osmišljenih zadataka i igara, što posljedično dovodi do veće motiviranosti učenika za nastavu.

Suprotno tome, izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture od strane kineziologa tijekom „nižih razreda" osnovne škole ima i neke nedostatke. S obzirom na to da je hrvatska birokracija troma, a uvođenje promjena u obrazovni sustav sporo, može se pretpostaviti da bi ovakva prilagodba obrazovnog procesa zahtijevala postupno uvođenje, promjene školskog kurikula te određene dodatne troškove iz ionako skromnog obrazovnog budžeta. Isto tako, rad s djecom i učenicima podrazumijeva poseban pristup. Učitelji tijekom svog visokoškolskog obrazovanja imaju nekoliko različitih pedagoških kolegija i kolegija iz područja razvojne psihologije srednjeg djetinjstva i psihologije obrazovanja. Kineziolozi su, nažalost, zakinuti za znanje iz navedenih područja što predstavlja prepreku u kontekstu rada s djecom. Posljednji, ali možda i najznačajniji argument je toplina pristupa kojeg posjeduju učitelji razredne nastave. Kineziolozi biraju svoj životni poziv iz ljubavi prema sportu. Učitelji biraju svoj životni put iz ljubavi prema radu s djecom. Toplina razrednog okruženja i sigurnost koju ona pruža ključna je za što uspješnije i kvalitetnije obrazovanje najmlađih sudionika obrazovnog procesa.

Iz svega navedenog razvidno je da prepuštanje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture kineziolozima tijekom prva četiri razreda osnovne škole ima svojih prednosti ali i nedostataka. Glavne prednosti jesu stručnost kineziologa i posjedovanje specifičnih znanja koja omogućavaju individualizirani pristup nastavi, a i eventualno veću motiviranost učenika za rad. Od nedostataka se ističu tromost obrazovnog sustava, zakinutost kineziologa za pedagoška znanja te pristup karakterističan za učitelje razredne nastave. Moje je mišljenje kako treba težiti kvaliteti nastave, a najbolju nastavu mogu osigurati najbolji stručnjaci u svom području. Iz toga razloga smatram da bi kineziolozima trebalo prepustiti izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture. Unatoč tome, iznimno se veselim potencijalnoj prilici da kao učiteljica razredne nastave izvodim nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture. Razlog tome je što sam dodatno ulagala svoje vrijeme i trud za stjecanje specifičnih znanja iz područja sporta kako bih, između ostalog, svojim učenicima jednog dana mogla ponuditi što kvalitetniju nastavu.

Dora Zorić, 2025.

Carmela Žmirić, olovka

Forum

Ključne vrline učitelja

Učitelji uz roditelje imaju presudnu ulogu u razvoju djeteta i izgrađivanju karaktera učenika. Pritom i sami trebaju posjedovati ljudske vrline čijim usvajanjem učenici sazrijevaju i izgrađuju vlastitu osobnost. Možete li izdvojiti pet ljudskih vrlina koje bi svaki učitelj i učiteljica trebali imati u podučavanju mladih generacija? Obrazložite zbog čega smatrate da su te vrline važne i hoće li neka od njih doći do izražaja u vašem budućem odgojno-obrazovnome radu u školi.

Akademska godina 2024./2025.

Lana Nemarnik

Svako dijete tijekom odrastanja ima svoje idole i uzore na koje se ogleda, a jedan od njih najčešće je učitelj/učiteljica. Prema mojem mišljenju svaki učitelj/učiteljica bi trebao/trebala imati određene vrline, od kojih bih izdvojila sljedeće: strpljenje, pravednost, suosjećanje, kreativnost i optimizam. Prva važna vrlina koju sam navela je strpljenje. Smatram da je za rad s djecom iznimno potrebno puno strpljenja jer su upravo u tom razdoblju djeca jako živahna. Sljedeća vrlina koja bi bila nužna za učitelja/učiteljicu je pravednost. Djeca bi se u razredu trebala osjećati ugodno, a upravo to se postiže tako što je učitelj/učiteljica pravedan/pravedna prema njima. Također, na taj način učenici od svojih uzora uče kako biti pravedan u životu kasnije. Nadalje, još jedna od korisnih vrlina bila bi suosjećanje. U toj dobi djeca traže osobe koje će ih razumjeti i pružiti im potporu kada im stvari ne idu kako su zamišljali. Uz to, učitelji i učiteljice trebali bi biti vrlo kreativni kako bi zadaci koje djeca dobivaju bili zanimljiviji, samim

time djeca su više motivirana za isprobavanje novih stvari i buduće učenje te se kreativnim osmišljavanjem nastave potiče i kreativnost učenika. Iako postoji mnogo vrlina koje su potrebne kako bi učitelji i učiteljice kvalitetno obavljali svoj posao, kao posljednju vrlinu koja je među najvažnijima istaknula bih pozitivnost, odnosno optimizam. Smatram da su učenici znatno više inspirirani za rad i učenje kada im određeno gradivo predaje učitelj/učiteljica koji su nasmijani, vedri i optimistični.

Lana Kralj

Smatram kako učitelji imaju vrlo važnu ulogu u obrazovanju djece, ali i odgoju. Djeca uče od roditelja i učitelja te je upravo iz tog razloga nama kao učiteljima važno posjedovati razne ljudske vrline koje možemo prenijeti na svoje učenike. Postoje mnoge vrline, ali kao neke od glavnih izdvojila bih poštovanje, odgovornost, empatiju, kritičko razmišljanje te pravednost. Poštovanje je vrlo važno u školi ali i u svakodnevnom životu. Kada poštujemo jedni druge te uvažavamo svačije mišljenje bez osuđivanja, možemo doći do novih spoznaja te razmijeniti iskustva i ideje. Odgovornost je još jedna važna vrlina koju bi svatko trebao posjedovati. Učenici trebaju znati da imaju odgovornost pisati zadaće, slušati učitelje i roditelje. Kako u školi, tako će djeca kada odrastu imati odgovornost na poslu pa je važno da se od najranije dobi uče biti odgovorni. Empatija je važna kako bismo razumjeli tuđe osjećaje te pomogli svojim bližnjima u određenim situacijama. Manjak empatije može dovesti do otuđenosti od prijatelja i obitelji. Pravednost je osobina koju bi svatko trebao imati. Učitelji moraju biti pravedni prema svojim učenicima, npr. kod ocjenjivanja. Treba biti objektivan i prema svima jednak. Isto tako i učenici trebaju biti pravedni jedni prema drugima. Osim navedenih, kao još jednu od vrlo važnih ljudskih vrlina izdvojila bih mogućnost kritičkog razmišljanja. Kritičko razmišljanje pomaže nam da ne vjerujemo svemu što nam se kaže te da sami promislimo je li nešto ispravno/točno ili ne. Također, kritičko razmišljanje može nam pomoći da dođemo do

vlastitih novih spoznaja ili mogućnosti. Sve navedene vrline važno je razvijati kod djece već u najranijoj dobi kako bi se razvili u ljude pune vrlina, cijenjene u društvu te kako bi bili ispunjeni i zadovoljni sami sobom. Osobno, kao buduća učiteljica koristila bih sve od navedenih vrlina ali i ostale poput inovativnosti, strpljenja, kreativnosti i sl. jer bi mi koristilo u radu s djecom, ali i kako bih im pokazala koje su vrline važne za njihovu vlastitu budućnost.

Anđela Marasović

Uz roditelje, uloga učitelja u razvoju djeteta i izgradnji karaktera učenika izuzetno je važna. Učitelje se slobodno može definirati kao druge roditelje. Škola je s razlogom odgojno - obrazovna ustanova. Stoga, uloga učitelja u odgoju mladih generacija iznimno je važna . Da bi učitelj bio kvalitetan, mora posjedovati određene ljudske vrline. Pet ključnih ljudskih vrlina koje bi svaki učitelj trebao posjedovati uključuju:

1. Humanost. Humanost podrazumijeva empatiju, brigu i poštovanje prema učenicima. Učitelji koji pokazuju humanost stvaraju sigurno i podržavajuće okruženje koje potiče učenike na otvorenost i povjerenje. Ova vrlina je ključna jer omogućava učenicima da se osjećaju cijenjenima i sigurnima, što može značajno utjecati na njihovu motivaciju za učenjem. Također, ovakvim primjerom učitelj potiče učenike na humanost prema drugima npr. provedbom nekih volonterskih radionica za koje je ključna humanost.

2. Mudrost uključuje sposobnost donošenja promišljenih odluka i rješavanje problema na temelju iskustva i znanja. Učitelji koji posjeduju ovu vrlinu mogu bolje procijeniti potrebe svojih učenika i prilagoditi svoj pristup poučavanju. Mudrost također pomaže učiteljima da budu uzori učenicima, pokazujući im važnost kritičkog razmišljanja. Mudrost se može usvojiti putem iskustva, samo je potrebno da učitelj u sebi ima želju za time.

3. Pravednost se odnosi na sposobnost učitelja da tretiraju sve učenike jednako, bez pristranosti. Ova vrlina je ključna za izgradnju povjerenja u razredu, jer učenici trebaju znati da će njihovi napori biti priznati i nagrađeni, bez obzira na njihove osobne okolnosti. Pravedni učitelji potiču kulturu poštovanja i jednakosti među učenicima. Pravednošću se kod učenika potiče na prihvaćanje svih ljudi na jednak način, bez obzira na spol, rasu i slično. Ova vrlina vrlo je važna kako za učitelje, tako i za normalno funkcioniranje cijeloga svijeta.

4. Strpljenje je neophodno u obrazovnom procesu jer svaki učenik napreduje vlastitim tempom. Učitelji koji su strpljivi mogu pružiti dodatnu podršku onima koji se bore s određenim konceptima ili vještinama, čime se povećava njihova samopouzdanje i motivacija za daljnje učenje. Strpljenje također pomaže u upravljanju razrednim ponašanjem. Osim toga, takvim ponašanjem učitelj šalje poruku učenicima da slobodno mogu u više navrata zatražiti pojašnjenje kada im nešto nije jasno.

5. Upornost se odnosi na sposobnost učitelja da se suoče s izazovima i nastave raditi na poboljšanju svojih metoda poučavanja. Ova vrlina je važna ne samo za osobni razvoj učitelja, već i za inspiraciju učenika da ne odustaju od svojih ciljeva unatoč preprekama koje mogu naići. Učitelji koji demonstriraju upornost često postaju uzori svojim učenicima. Najlakše je pasti odmah odustati na prvoj prepreci, ali učitelj je taj koji će upornošću u svome radu pokazati učenicima kako se upornost uvijek na kraju nagrađuje i pobjeđuje.

I za kraj, iako se traži pet ključnih vrlina, voljela bih istaknuti i kreativnost. Smatram da je vrlo bitno za učitelja da pridobije učenikovu pažnju. Način na koji će to najbolje postići jest kreativnošću. Iz vlastitog iskustva znam da smo moji prijatelji i ja oduvijek lakše usvajali gradivo kada bi sat bio organiziran na kreativan i zanimljiv način. Stoga, od učitelja se očekuje određena razina kreativnosti, posebno u radu s učenicima nižih razreda čija je pažnja vrlo ograničena.

Navedene vrline ključne su za stvaranje pozitivnoga okruženja za učenje koje potiče razvoj emocionalnih, socijalnih i akademskih vještina kod učenika. U svom budućem odgojno-obrazovnom radu vjerujem kako će sve vrline doći do izražaja jer se nadopunjuju.

Lucija Tominić

Djeca najčešće uče promatranjem, a s obzirom na to da s učiteljima provode velik dio svog dana, iznimno su važne vrline učitelja koje učenici usvajaju. Kao najvažnije vrline koje bi svaki učitelj trebao imati u podučavanju mladih generacija izdvojila bih suosjećajnost, odgovornost, strpljivost, samodisciplinu i velikodušnost. Smatram da je bitno biti suosjećajan te svakodnevno pružati svojim učenicima emocionalnu podršku. Također, bitno je biti odgovoran, zato što ako ćemo od svojih učenika očekivati da budu redoviti i obavljaju sve svoje obaveze navrijeme, mi moramo biti ti koji će im to pokazati primjerom. Ako učitelj nije odgovoran i ne izvršava svoje obaveze, ne može to očekivati niti od svojih učenika. Nadalje, strpljivost je jedna od vrlina bez koje nastavni proces može biti narušen. Strpljiv učitelj pokazuje kako mu nije problem ponoviti gradivo, ponovno pojasniti zadatak, daje svakom učeniku prostor i vrijeme da sam pokuša odraditi zadatak, tj. uvažava da svaki učenik ima različite potrebe. Smatram kako posljednje dvije vrline, samodisciplina i velikodušnost, moraju biti međusobno povezane. Samodisciplinom učitelj upravlja vlastitim emocijama, primjerice u izazovnim situacijama u učionici nastavnici će samokontrolom utjecati na svoje reakcije. Međutim, učitelji svoje znanje moraju dijeliti velikodušno, pa čak i u trenutcima u kojima neće svi učenici biti zainteresirani za nastavnu jedinicu. Smatram da su sve navedene vrline podjednako važne te bih voljela da sve dođu do izržaja u mom odgojno-obrazovnom radu u školi.

Paola Piemonte, kombinirana tehnika

Anja Basar

Pet vrlina za koje smatram da su bitne su empatija, otvorenost, pristupačnost, fleksibilnost i disciplina.

Empatija je od izuzetne važnosti kako bih se u budućnosti mogla lakše poistovjetiti s učenicima i pomoći im u radu. Manjak empatije može kod učenika izazvati manjak povjerenja i samim time otežati učenicima da neke probleme podijele sa mnom. Učenicima je uvijek potrebna ta jedna osoba izvan obitelji s kojom mogu otvoreno pričati o problemima za koje im je potrebna pomoć. Nažalost, uvijek će biti nekih problema u obitelji koju djeca ne mogu ili jednostavno ne žele podijeliti s roditeljima za što im je potrebna empatija kod učitelja.

Otvorenost može poboljšati moj odnos s učenicima. Smatram kako je uvijek potrebna određena količina povezanosti u učionici koja nije strogo vezana uz obrazovanje. Veća količina otvorenosti kod učitelja

i učiteljica može kod djece izazvati osjećaj sigurnosti i povjerenja koja je potrebna kako bi njihov odnos bio opušten i pun povjerenja. Pod otvorenošću mislim na otvoreno razgovaranje čak i o nekim privatnim temama, koje se ne tiču strogo nastavnog plana i programa, naravno uz neke granice.

Pristupačnost za razgovore nebitno o temi. Bitno je da učenici osjete da mogu podijeliti i neku malu zgodu koja im se dogodila ili neke malo teže teme, kao kada im je potrebna pomoć od učitelja i učiteljice. Bitno je da učenici ne vide svoje učitelje ili učiteljice kao neke stroge osobe, nego kao odraslu osobu kojoj mogu dati povjerenje.

Fleksibilnost u pristupu nastavi. Potrebno je shvatiti kako nekada nećemo sve stići u jednom satu, ali isto tako da će nam nekad 45 minuta biti i previše. U tim trenutcima učitelji i učiteljice moraju biti spremni na smišljanje načina kako da u potpunosti ispune nastavni sati kako djeca ne bi samo sjedila i ništa ne radili ili da ne bi bila previše opterećena.

Disciplina u pristupu radu i svojim učenicima. Učitelji i učiteljice ne mogu od svojih učenika očekivati potpuni red, rad i disciplinu ako se toga i sami ne pridržavaju. Moraju znati pristupiti gradivu tako da se u potpunosti posvete njemu i kako bi si mogli bolje organizirati vrijeme i van škole. Posao učitelja ne završava krajem nastavnog dana, oni kod kuće moraju planirati nastavu i ispravljati radove učenika za što im je potrebna disciplina da im slobodno vrijeme i vlastiti život ne bi patili.

Jakov Drinjak

Zamislite učitelja kao nekog tko ima ogromnu moć oblikovati budućnost, ne samo kroz obrazovanje, već i kroz prenošenje životnih vrlina. I dok roditelji imaju ključnu ulogu u odgoju, učitelji svaki dan oblikuju karakter djece. Zbog toga je važno da učitelji posjeduju određene ljudske vrline, jer su one temelj iz kojeg učenici crpe i razvijaju svoju osobnost.

Prva na popisu vrlina koje bih izdvojio definitivno bi bila strpljenje. Učitelji ne podučavaju samo učenike, već i sebe. Svako dijete je drugačije, uči na svoj način, i naravno, tempo je različit. Strpljivost omogućava učitelju da ostane smiren, čak i kad se stvari ne odvijaju onako kako je planirano. Za mene strpljivost nije samo nešto što pomaže u učionici, nego stvaranje prostora za greške i rast. Siguran sam da će u mom budućem radu strpljivost biti ključna jer ako želim da se moji učenici osjećaju sigurno i podržano, morat ću im omogućiti da rastu u svom vlastitom ritmu.

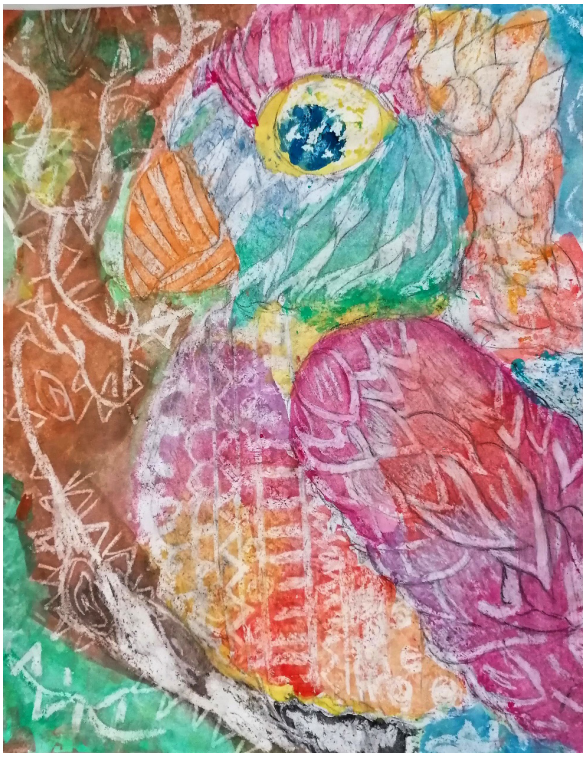
Druga vrlina koju smatram presudnom je empatičnost. Zamišljam učitelja koji stvarno osjeća što učenici prolaze, tko zna što im je u tom trenutku u glavi, i to na neki način prenosi u svoj pristup. Empatija pomaže učitelju da prepozna kada netko treba dodatnu podršku, a kada je vrijeme da se samo ohrabri. To je najvažnije u odgoju jer djeca ne uče samo iz knjiga, nego i iz toga kako se osjećaju u tom procesu. Volio bih biti učitelj koji prepoznaje kad učenici imaju poteškoće, bilo emocionalne ili obrazovne, i podržati ih.

Zatim, tu je pravednost. Nitko ne voli nepoštenje, a još manje u učionici. Djeca su izuzetno osjetljiva na nepoštenje i ako osjećaju da se prema njima postupa različito, to može uvelike utjecati na njihovu motivaciju. Biti pravedan znači davati svima iste prilike i izazove, bez obzira na to tko su ili odakle dolaze. U mojoj učionici to bi bila osnovna smjernica. Svaki učenik imat će prigodu za napredovanje, a kada se dogode nesuglasice, bit ću dosljedan u tome da svi dobiju jednake šanse.

Ne mogu izostaviti ni kreativnost. Učitelj ne smije biti samo prenositelj znanja, nego i inspirator. Kreativnost otvara vrata učenju na nove načine, bilo da je to igrom, provedbom projekata, diskusija ili jednostavno stvaranjem interaktivnih situacija koje će djecu potaknuti na aktivno sudjelovanje u radu. Kreativnost nije samo zabava, već stvara priliku za dublje razumijevanje i angažman. U svome budućem radu vjerujem da ću često koristiti kreativne metode da učenici ostanu motivirani i zainteresirani za ono što učimo jer ništa nije gore od dosadne nastave koja ubija želju za učenjem.

I na kraju, samorefleksija. Mislim da je ovo vrlina koju učitelji često zanemaruju, a zapravo je ključna za njihov osobni i profesionalni razvoj. Samorefleksija omogućava učitelju da pogleda unazad, vidi što je išlo dobro, a što nije, i iz toga crpi snagu za poboljšanje. Stalno se uspinjati i rasti – to je i moj cilj. Ako želim biti bolji učitelj, morat ću stalno analizirati svoj rad, slušati učenike i prilagođavati se njihovim potrebama.

Sve ove vrline, a i mnoge ostale koje nisu spomenute, stvaraju okruženje koje ne samo da omogućava učenicima da rastu u znanju, već i u ljudskosti. Kad me pitaju kako zamišljam svoj rad u budućnosti, najviše vjerujem da će empatija i pravednost biti te koje će doći do punog izražaja. Te dvije vrline, zajedno s ostalima, omogućit će mi da učenici rastu, ne samo kao učenici, nego i kao ljudi.

Irena Verić, kombinirana tehnika

Forum

Tko je lud, tko zbunjen, a tko normalan? Serije iz susjednih zemalja i prijevodi

Cijenjena lingvistica profesorica Sandra Ham javno se zalaže da se svi filmovi, TV serije i kazališne predstave iz "regije", tj. susjednih zemalja, prvenstveno Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, moraju prevoditi na hrvatski jezik. Spomenula je primjer bosanske serije Lud, zbunjen, normalan, kazavši: "Mi svi čujemo da to nije na hrvatskom jeziku. I moramo se odrediti prema tome, hoće li to imati ili to neće imati prijevod." Što vi mislite o tome? Je li potrebno prevoditi serije iz susjednih zemalja čiji je jezik razumljiv hrvatskim gledateljima ili ne? Pretjeruje li profesorica u svome stavu ili je potpuno u pravu kada želi zaštititi hrvatski standardni jezik od mogućih štetnih utjecaja? Koji je vaš stav i kako biste odgovorili na naslovno pitanje ovoga foruma?

Antea Simčić, 2021.

Mišljenja sam da bi se filmove i serije iz susjednih zemalja trebalo prevoditi na hrvatski standardni jezik. Ponajprije zbog toga što neki gledatelji ne razumiju svaku riječ te ih mogu pogrešno shvatiti. Međutim, nije najvažnije da se prevode zbog mogućeg nerazumijevanja - zaašto bi se onda prevodili američki filmovi kada većina razumije engleski jezik i bez prijevoda? Prijevodom bi se zaštitio hrvatski jezik jer se strane riječi sve više koriste u svakodnevnome govoru. Općepoznato je kako mladi imaju poteškoća u komunikaciji i izražavanju te su sve nepismeniji zbog čega vjerujem da bi im prijevodi pomogli u poboljšanju pravogovora i pravopisa.

Karla Ružić, 2021.

Profesorica Sanda Ham govori da jezik ne bismo trebali obogaćivati tuđicama, već hrvatskim riječima. Po meni usvajanjem stranih riječi ne obogaćujemo vlastiti jezik, nego naš vokabular stranih jezika. Moguće je da djeca koja gledaju srpske ili bosanske serije tijekom nastave napišu koju riječ na srpskom ili bosanskom jeziku. Ova situacija predstavljala bi puno veći problem nego kad bi dijete napisalo neku englesku riječ. Također, zanima me što bi se dogodilo da dijete napiše neku riječ na dijalektu koji profesor/profesorica ne razumije. Profesorica Ham, također, kaže da "Isticanje hrvatskog jezika nije nacionalizam", s čime se potpuno slažem, ali još uvijek smatram da nije potrebno da se serije i filmovi sa srpskog ili bosanskog jezika prevode na hrvatski. Smatram da ljudi ne bi čitali titlove filmova/serija koje razumiju.

Lana Vidas, 2022.

Mislim da je nepotrebno prevoditi serije iz susjednih zemalja na hrvatski jezik jer ih svejedno razumijemo. Naravno, postoje ljudi koji smatraju da je potrebno prevoditi filmove i serije te se njihovo mišljenje također treba uvažiti. Naše susjedne zemlje imaju sličan jezik našemu te je vrlo lako shvatiti kontekst serije ili filma bez prijevoda. Profesorica Ham smatra da se tako naš jezik narušava, no ja smatram da isto kao što obogaćujemo rječnik tuđicama engleskog jezika, također možemo obogatiti i tuđicama bosanskog ili srpskog jezika. Ukoliko bi se stavio prijevod na hrvatski jezik, mislim da ga većina ljudi ne bi ni čitala. Što se tiče djece, ona će svejedno usvojiti neke izraze susjednih zemalja jer osim na televiziji to mogu čuti i na YouTube-u. Ne vidim ništa loše u tome da Hrvati upoznaju neke strane izraze sve dok to nije prešlo neku granicu te dok ih koriste u slobodno vrijeme, a ne u školi gdje se govori hrvatskim standardnim jezikom.

Lea Sintić, 2022.

Smatram da ne treba prevoditi serije iz susjednih zemalja čiji je jezik razumljiv hrvatskim gledateljima zato što su naši jezici vrlo slični. Shvaćam zašto profesorica kaže da se prijevodom može zaštititi hrvatski standardni jezik od mogućih štetnih utjecaja. Gledajući serije iz "regije" na njihovom originalnom jeziku može imati takav učinak na hrvatske gledatelje da i oni počnu koristiti riječi iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore. To znači da učestalost gledanja serija iz "regije" može dovesti do što manjeg upotrebljavanja hrvatskih riječi i izraza čime se gubi hrvatski standardni jezik, a time i ujedno jezični identitet i kultura. Unatoč tome, smatram da je ipak korisno ne prevoditi takve serije zato što nam oni pokazuju koliko su naši jezici različiti, ali opet slični. Također smatram da nitko ne bi čitao prijevod baš zbog svih sličnosti unutar jezika. Smatram da ponekad i može doći do toga da mlađa publika bude zbunjena kod nekih izraza gledajući serije iz "regije", ali mislim da je to potpuno normalno jer je kontekst uglavnom razumljiv.

Nikolina Gašpić, 2022.

Smatram da bi prevođenje filmova, TV serija i kazališnih predstava iz "regije" bilo potpuno nepotrebno i neuspješno. To su jako slični jezici te smatram da se nitko ne bi fokusirao na čitanje prijevoda kada sasvim jasno razumije jezik. Također, u mnogim takvim sadržajima glume glumci iz "regije", tj. susjednih zemalja te se postavlja pitanje kako bi se, odnosno što bi se prevodilo. Nema potrebe da se izdvajaju riječi i prevađaju kada će većina razumjeti o čemu se radi, barem iz konteksta. No, jedino u čemu bih prihvatila nastojanje profesorice Sandre Ham bilo bi prevađanje sadržaja namijenjenih djeci. Oni svakodnevno uče nove riječi i razvijaju svoj vokabular te je vrlo vjerojatno da bi mogli usvojiti i riječi nekog drugog jezika. Za primjer ću uzeti mog bratića koji s vremena na vrijeme pogleda crtiće iz drugih zemala pa, primjerice, umjesto Spužva Bob kaže *Sunđer Bob*. Slažem se s time da profesorica

želi zaštititi hrvatski standardni jezik, no smatram da prevođenje televizijskih emisija ne bi bilo učinkovito. Rekla bih da su svi pomalo zbunjeni oko jezičnoga purizma i smatram da bi trebalo poraditi na nekim drugim oblicima zaštite jezika od mogućih štetnih utjecaja, ali prevođenje televizijskih serija iz regije nije jedna od boljih opcija.

Lucija Barčić, 2023.

Odluka o prijevodu serija iz susjednih zemalja ovisi o nekoliko čimbenika i često je pitanje preferencija i ciljane publike. Osobno smatram da te serije nije potrebno prevoditi, prvenstveno zbog toga što su one njihovim sadržajem, vokabularom i tematikom namijenjene starijoj publici. Čak i da je serija na hrvatskom jeziku, djeca ju vjerojatno ne bi gledala. Time želim istaknuti kako ne bi trebale imati utjecaj na hrvatski leksik zato što mi, stariji, znamo razlikovati što pripada hrvatskom jeziku, a što ne. Sadržaji koju su namijenjeni djeci (crtići) su na hrvatskom jeziku upravo zbog toga. Shvaćam stav profesorice, no također valja napomenuti kako postoje puno štetniji utjecaji, poput *influencera* koji svoj leksik nameću putem YouTubea, TikToka i sličnim. Njihov sadržaj je dostupan bilo kojem uzrastu te često ih djeca oponašaju, odnosno koriste neke izraze na njihovom jeziku te tako populariziraju leksik susjednih država.

Antonia Ćurić, kolaž

Petra Borovac, 2024.

Prema osobnom mišljenju slažem se s tvrdnjom profesorice Sandre Ham i vjerujem da bi njezin prijedlog o postavljanju prijevoda na medijske sadržaje iz susjednih zemalja bila dobra ideja. Moje mišljenje popraćeno je činjenicom da je mnogo filmova i serija koje nisu prevedene, zbog sličnosti jezika, komičnoga karaktera. Takve serije najviše privlače mlade gledatelje koji još nisu usavršili komunikaciju na meterinskome jeziku.

Primjer koji bih voljela navesti iz svog iskustva jest situacija kada su moj mlađi brat i njegovi prijatelji iz razreda bili zainteresirani srpskom serijom zbog njezinog humora. Taj interes za seriju utjecao je na dječake tako da su počeli koristiti žargonizme i poštapalice karakteristične za srpski jezik. Jednom prilikom kada su se dječaci igrali pred odraslima,

jedna žena čula je kako dječaci koriste srpske riječi i započela predavanje te djeci ljutito objasnila kako to nije pravilan hrvatski govor i da u njenoj blizini moraju izbjegavati korištenje takvvih izraza. Nastavila ih je pratiti i ispravljati dječake kada bi tijekom igre slučajno izgovorili neke srpske riječi. Ovu govornu naviku dječaci su izgubili nakon dužeg vremenskog perioda, ali bilo je interesantno primijetiti kako su brzo usvojili nepoznate riječi za koje većina nije znala da nisu hrvatske. Iz ovog primjera proizlazi moje slaganje s profesoricom, ali razumijem zbog čega mnogi smatraju kako je prevođenje televizijskih sadržaja iz "susjedstva" nepotrebno. U kazališnim predstavama i filmovima prevođenje bi moglo prouzročiti pogrešno razumijevanje poruke.

Zaključujem da mediji ponekad mogu imati negativne utjecaje u jezičnome razvoju mladih te bi prijevodi mogli pridonijeti razumijevanju sadržaja na jezicima zemalja iz regije.

Paola Piemonte 2024.

Iako je razlog koji je istaknula profesorica Ham o tome da bi se trebao ponuditi prijevod u medijima prilikom prikaza sadržaja iz "regije", tj. susjednih zemalja, poprilično snažan i u potpunosti korektan, nisam toliko uvjerena da je to rješenje za postizanje i očuvanje purizma hrvatskog jezika. Ono što sam primijetila gledajući strane TV serije jest da svjesno prikupljajući informacije nesvjesno usvajamo određene riječi. Drugim riječima, gledajući primjerice filmove na engleskom jeziku s prijevodom i slušajući konstantno iste riječi koje se neprestano ponavljaju, prije ili kasnije ćemo ih moći razumjeti, izgovoriti, prilagoditi i uklopiti ih u naš svakodnevni govor. Također, s obzirom na nejednakosti među slogovima drukčijih riječi jednakog prijevoda te doslovnog ili čak netočnog prevađanja, moguće je narušavanje i neprenošenje samog značenja i karaktera medijskog sadržaja, što kasnije rezultira smanjenom gledanošću. Između ostalog, ako gledatelji većinu sadržaja razumiju, postoji velika vjerojatnost da će samo ignorirati postavljeni prijevod i nastaviti fokusirati se samo na glas i sliku.

Činjenica je da medijska izloženost pruža štetne utjecaje na naš jezik i kulturu, međutim, povijest i tradicija naših obitelji je ono što onemogućuje potpuno pročišćenje hrvatskog jezika. Iako Hrvatska želi zadržati mjesne i regionalne govore te na taj način obogatiti naš jezik, to je naprosto nemoguće učiniti bez prihvaćanja samih korijena i prošlih, tj. sadašnjih oblika tih riječi.

Valentina Karlović Terceira, 2024.

Smatram da profesorica ne pretjeruje stavom o prevođenju filmova, serija i kazališnih predstava iz susjednih zemalja na hrvatski jezik. Iako neki smatraju kako to nije potrebno zbog sličnosti u srodnim jezicima, htjela bih osvijestiti situacije sličnu mojoj, tj. Meni kojoj hrvatski nije materinski jezik. Teže je razumijeti riječi iz drugih "regija" kada nemate dobre jezične osnove. Nešto razumiješ, a nešto ne razumiješ. Gubiš se pokušavajući razlučiti što je tko rekao u kontekstu onoga što si "uhvatio". Ako urednici žele ostaviti zvučne snimke televizijskih emisija i filmova iz susjednih zemalja, mogli bi postaviti popratne titlove na hrvatskom jeziku. Tako uz prijevod ostaje dostupan izvorni jezik. Takav bi postupak omogućio učenje drugoga jezika pri slušanju govora likova i čitanju prijevoda.

Ema Sveško, 2024.

Ako filmovi ili televizijske serije imaju prijevod, gledatelji istom posvećuju veliku količinu pažnje. Smatram kako bi u slučaju prijevoda serija iz susjednih zemalja došlo do velike zbunjenosti kod gledatelja zato što bi više pažnje posvećivali samoj valjanosti prijevoda nego na sadržaj serije. Uzrok tome bila bi sličnost među jezicima, svi bi razumjeli što se govori, ali bi se nudio i prijevod. Samim time, za istu scenu imali bismo dvije riječi koje su nam razumljive. Sve dok je razumljiva poruka same serije ili filma, prijevod smatram nepotrebnim. Također bih spomenula slovensku seriju koja se trenutno emitira na RTL-u. Serija ima prijevod, no iz osobnoga iskustva mogu reći kako je on zbilja

potreban, jer bez njega ne bismo razumijeli sadržaj price i zbivanja u seriji. S druge strane, serije iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine nisu taj slučaj. Ukoliko je riječ o njegovanju hrvatskoga jezika, mišljenje profesorice Ham je mjerodavno iz razloga što se svakodnevnim gledanjem serija na stranim jezicima naš rječnik obogaćuje riječima istih. Možemo reći da nam riječi jednostavno "ulaze u uho" te ih ponekad rabimo u svakodnevnog govoru, što može dovesti do manje uporabe riječi iz hrvatskog jezika.

Mia Grlica, kolaž

Eseji

Brucoši u novoj sredini

Razdoblje studiranja jedno je od najvažnijih prekretnica u životu svakog čovjeka. Studiranje nije samo nastavak školovanja, već i prijelaz iz adolescencije u zrelu životnu dob. Odabirom željenoga studija biramo put kojim ćemo krenuti, razvijati se kao ličnost i naći svoje mjesto u svijetu. Nije nimalo lako odabrati pravi fakultet koji će ispuniti naša očekivanja i pomoći nam razviti se u osobe koje želimo postati. Govoreći iz perspektive brucoša Učiteljski fakultet je zasad ispunio moja očekivanja.

Biti brucoš nije lako. Mnogi studenti odlaze iz svoga rodnog mjesta kako bi upisali željeni studij u većem gradu, što dodatno otežava prilagodbu u tom razdoblju. Upoznavanje novih ljudi u novoj sredini može biti vrlo stresno. Dolaskom na fakultet spoznajemo kako smo okruženi ljudima s kojima ćemo provesti sljedećih pet godina, stoga želimo ostaviti čim bolji dojam. Isto tako, odlaskom u novu sredinu napuštamo roditeljski dom i prvi put smo prepušteni sami sebi. Mi, polaznici Učiteljskoga fakulteta, imamo sreće jer nas je tako zbunjene, izgubljene i preplašene dočekala vrlo topla dobrodošlica. Dekan, profesori i predstavnici Studentskoga zbora potrudili su se da se osjećamo što ugodnije i bili su otvoreni za sva naša pitanja.

Prijelaz iz srednje škole na fakultet donosi mnogo novina, nova pravila, novu terminologiju… Nemamo više nastavne predmete već *kolegije*, i nema ih 18 već samo sedam. Kolegiji se izmjenjuju iz *semestra* u *semestar*, a ne krajem godine. Više nismo u razredu već smo članovi studijske godine pa nemamo razrednika. U prvom tjednu nastave morali smo izabrati predstavnika, što je značilo da ubuduće svoje probleme rješavamo sami međusobno, kao prave odrasle osobe. Isto

tako, ispiti više nisu „ispiti“ (osim završnoga ispita krajem semestra), već *kolokviji* koji ne rezultiraju ocjenom nego nastavnim bodovima. Jedna važna novost za sve nas je da nema gomilanja izostanaka, što znači kako ne moramo objašnjavati svojim roditeljima jesmo li bili na predavanju ili ne. Mnogo je promjena i bilo je potrebno određeno vrijeme da se priviknemo na njih. Razmišljajući sada, nakon dva mjeseca studiranja, smatram kako je cijeli sustav visokoškolskog obrazovanja bolje organiziran od osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga. Imam više vremena, manje sam pod stresom jer nema ocjena, učim ono što me zanima i što će mi trebati u struci, a najvažnije od svega pronašla sam ljude sličnih interesa i koje već sada smatram svojim dobrim prijateljima. Baš zbog toga uživam studirati ovdje jer se s dragim ljudima pripremam za budući posao.

Učiteljski studij pružio mi je priliku upoznavanja novih ljudi, sudjelovanja na brojnim radionicama i sportskim aktivnostima u sklopu Brucošijade. Također, profesori su pristupačni, kvalitetni nastavnici te nas od prvoga dana poučavaju korisnim savjetima, na koji način pravilno predavati, zainteresirati učenika, dati jasne i točne upute te prilagoditi se dobi djeteta.

Sudeći po dosadašnjem iskustvu na ovom fakultetu smatram kako ćemo tijekom sljedećih pet godina steći dostatna znanja za obavljanje učiteljskoga posla. Naš je poziv veoma važan jer ćemo obrazovati i odgajati učenike za budući život. Došli smo na ovaj fakultet poput „prvašića“, odnosno brucoša, još nespremni za poslove koje ćemo obavljati, te nam je potrebno mnogo učenja, vježbe i truda kako bismo postali sposobni poučavati djecu upravo onako kako profesori sada uče nas.

Dijana Vidas, 2022.

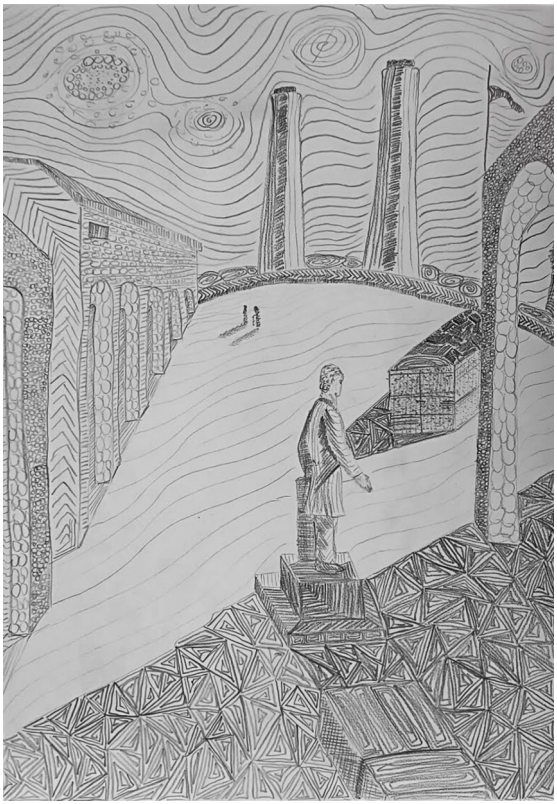
Strogost je potrebna u radu s djecom

Promjene u društvu značajno su utjecale na odgoj i obrazovanje i ulogu učitelja u tom procesu. Uspješnost i djelotvornost učitelja sve više ovisi o načinu poučavanja i kvaliteti uspostavljanja odnosa u razredu. Strogost se kao metoda oduvijek koristila u radu s učenicima, no njezina se funkcija tijekom povijesti mijenjala.

U tradicionalnoj autoritatornoj nastavi strogost učitelja bila je prilično zastupljena. Učitelj je sve odluke donosio sam i nije pristajao na komptomise. Ako su učenici iskazivali neposlušnost suprostavljajući se učitelju, on je koristio prijetnje i kazne kako bi sačuvao autoritet u učionici. Takvim je pristupom potiskivana samostalnost učenika. Nije bilo previše mogućnosti da učenici razviju svoju kreativnost jer učitelj najčešće nije bio zainteresiran za nove ideje. Danas je takav odnos između učitelja i učenika neprihvatljiv. Učitelj nije više samo predavač i ocjenjivač, već i odgojitelj, organizator, suradnik i mentor. Uspješnost njegova poučavanja počiva na spoznaji da su učenici u središtu odgojno-obrazovnoga procesa. On se ne odupire njihovim utjecajima niti nameće svoju volju, već uzima u obzir prijedloge učenika i raspravlja o mogućnostima njihove realizacije. Takav način poučavanja nazivamo demokratskim odgojnim stilom. Učitelj je svjestan da mora postojati određenma razina strogosti kako bi uspostavio red u razredu, no istovremeno znade se prilagoditi različitim situacijama postižući ravnotežu između pretjerane kontrole i popustljivosti. Kada uspije postići, u njegovom razredu vlada pozitivno ozračje i primjerena disciplina u radu. Pozitivna disciplina je, dakle, najbolji pristup u nastavi jer omogućava poticajno ozračje u kojem se učenici uče odgovornosti, samodisciplini i suradnji. Razlika između pretjerane strogosti i pozitivne discipline je u tome što ova potonja nije ponižavajuća za učenike. Ne temelji se na zastrašivanju i kažnjavanju učenika. Ova odgojna metoda ne narušava djetetovo samopouzdanje niti stvara osjećaj nelagode i straha. Naprotiv, pozitivno radno ozračje osigurava učitelju potrebnu razinu autoriteta

koja učenike motivira i potiče na aktivnost i stvaralaštvo u nastavi. Optimalnim pristupom ozbiljnosti učitelj stvara pozitivnu atmosferu u kojoj se poštuju određena pravila, ali učenici ravnopravno sudjeluju u ostvarivanju planiranih ishoda učenja, slobodno propitujući sve ono što ih u obrazovnom području zanima.

Smatram da je strogost u radu s učenicima potrebna, ali je veoma važno na koji se način ona primjenjuje. Učitelj ne smije biti strog kako bi provodio svoju volju i iskazivao superiornost nad učenicima. Ukorak s promjenama u globaliziranome svijetu učitelj mora prilagoditi svoj pristup socijalnim i emocionalnim potrebama svojih učenika. Prošla su vremena kada je učitelj bio dominirajuća figura u učionici, a rečenicama poput: „Učini to jer sam ja tako rekao!“ nema više mjesta u razredu. U suvremenoj nastavi učitelj ima kontrolu u nastavi, ali ju uspostavlja razgovorom te učenicima objašnjava razloge svojih odluka i postupaka te raspravlja s njima o tome. U njegovoj se učionici međusobni odnosi temelje na komunikaciji, toleranciji i timskome radu.

Zoran Lončar, olovka

Mirta Klić, 2016.

Negativna obilježja komunikacije u medijima

U današnje je vrijeme neprimjeren govor mržnje i netrpeljivosti sveprisutan. Vidljiv je na društvenim mrežama, televiziji, na ulici, u školi, u tramvaju, autobusu, na zidovima pothodnika u obliku grafita.

Specifičan je, a za čitavo društvo opasan, način verbalne komunikacije naših političara. Počev od predsjednika države, premijera, pa nadalje, saborskih zastupnika, do članova političkih stranaka. Poražavajuća je činjenica da oni, međusobno se vrijeđajući na osobnoj razini, gube iz fokusa razlog zbog kojega se nalaze na svojim pozicijama, a to zasigurno ne bi trebalo biti uvredljivo političko nadmudrivanje, već donošenje zakona i utjecaj na stvaranje povoljnih ekonomskih i gospodarskih uvjeta koji će svima nama osigurati uvjete za dostojanstven život.

Smatram kako živimo u vremenu u kojem nitko nikoga ne štedi, svi mogu na neki način doprijeti u javni prostor i izraziti svoje mišljenje i stavove o bilo čemu. Samo, komentari na društvenim mrežama mogu nanijeti veliku štetu osobama na koje se odnose. Danas kada više nego ikada zagovaramo slobodu govora, nije moguće zaustaviti prodor neprimjerenoga izražavanja u javnome prostoru, koji je lako dostupan putem društvenih mreža. Često se u komentarima pojedinih članaka na internetu pojavljuju neprimjereni izrazi i uvrede. Administratori mrežnih stranica često nastoje smanjiti štetu brišući takve komentare. Doista, ponekad je „bolno“ svjedočiti onome što ljudi izgovaraju i unose u javni prostor. Mišljenja sam da pojedinci koji u bilo kojoj situaciji koriste neprimjerene izraze zapravo pokazuju svoju nemoć, na takav način iznose svoje frustracije i nadam se da izrečeno barem ponekad analiziraju i postaju svjesni koliko su nekoga povrijedili.

Zbog neprimjerenoga govora i govora mržnje kojem svakodnevno svjedoče, djeca stječu dojam kako je to sasvim normalna stvar, primjenjujući isti način komunikacije sa svojim vršnjacima, prijateljima i roditeljima. Neprimjeren govor stvara neosjetljivo društvo, društvo

koje ne mari za druge. Sloboda govora pravo je svakoga čovjeka, ali o nama ovisi na koji način ćemo to pravo koristiti. Sloboda govora je važna jer je dobro prenositi informacije – svi bismo trebali biti informirani o svemu što se oko nas događa. Ali način na koji se informacije prenose trebao bi podlijegati pravnim zakonima jer bi, po mom mišljenju, neprimjerenu verbalnu ili neverbalnu komunikaciju trebalo strogo kažnjavati. Smatram kako ne želimo živjeti u društvu koje prostačkim načinom komunikacije vrijeđa sve.

Primjerena komunikacija – DA, neprimjerena komunikacija – NE! To bi trebao biti moto ponašanja uređenoga humanoga društva, a uzorno i humano je ono čemu težimo.

Mihaela Ružić, 2021.

Poboljšava li digitalizacija nastave komunikacijske kompetencije učenika i studenata ili ih oslabljuje?

Digitalizacija obrazovanja nudi nam nove načine na koje učimo, poučavamo i komuniciramo zbog čega su se oni tradicionalni pristupi morali prilagoditi uvjetima današnjice. Tehnologija na neki način zamjenjuje učitelje. Učenicima pomaže pri samostalnom učenju budući da imaju pristup velikom broju edukativnih sadržaja. Postavlja se pitanje pomaže li digitalizacija u potpunosti učenicima u razvoju jezičnih i drugih kompetencija. Odgovori na ovo pitanje su višestruki. Moguće je provesti detaljnu analizu učinka tehnologije na cjelokupni razvoj pojedinca.

Upotreba digitalnih platformi, poput Microsoft Teamsa i Zooma, olakšala je komunikaciju učitelja i učenika, posebice u vrijeme pandemije koronavirusa. Tad su učenici bili prisiljeni dodatno samostalno istraživati nastavne sadržaje. Oni često za zadatke dobiju izradu prezentacija ili videozapisa koji služe za samostalno obrađivanje određenog gradiva koje će učenici objasniti ostalima. Ovo je jedan zanimljiviji i inovativniji način učenja u školi, a kod djece potiče dodatni

razvoj samopouzdanja, sigurnosti u iznošenju misli i ideja te vještine argumentiranja. Pri razjašnjavanju nekog gradiva učenici se često koriste raznim simulacijama i animacijama. U odgojno-obrazovnom procesu vrlo je bitno poticati i timski rad među učenicima. Ovu vještinu moguće je steći zadavanjem projektnih zadataka koji se rješavaju uz pomoć digitalnih alata. Ovo je vrlo efikasna metoda budući da učenici s različitih udaljenosti mogu međusobno komunicirati, razmjenjivati ideje, mišljenja, stavove i iskustva pri rješavanju ovakvih zadataka.

S druge strane, digitalizacija u nastavi može i negativno doprinijeti mentalnom i jezičnom razvoju djece. Osim poučnim, djeca su često izložena neprimjerenim i nepouzdanim sadržajima. Zbog njih slabe vještine logičkog mišljenja i rasuđivanja. S obzirom da su mladi sve više ovisni o društvenim mrežama, postupno gube sposobnost interakcije s drugim ljudima licem u lice. Ovaj problem posebno se očituje u školi. Učenici pod utjecajem tehnologije vrlo loše razumiju emocije te neverbalne geste, a njihovo razumijevanje vrlo je važno za održavanje odnosa između učenika i učitelja. Pažnja koja je učeniku potrebna za proces učenja i pamćenja također slabi. Ona je češće usmjerena na društvene mreže ili video igre. Na ovaj način učenici nazaduju u razvoju kritičkog mišljenja te komunikacijskih i argumentacijskih sposobnosti. Zabrinjavajuća je činjenica da mladi u današnje vrijeme radije biraju druženje u virtualnom svijetu nego provođenje vremena s fizički prisutnim, njima bliskim ljudima. Vrlo je važno naglasiti i problem umjetne inteligencije koja djeluje u mnogim područjima ljudskog života, a vrlo negativno utječe na obrazovne ishode učenika. Učenici se sve manje trude rješavati školske zadatke budući da im to mogu učiniti programi umjetne inteligencije. Sposobnosti mišljenja i pamćenja te radne navike koje bi trebali steći tijekom nastave znatno su oslabljenje u usporedbi s razdobljem prije pojave umjetne inteligencije.

Iako veoma olakšava proces učenja zbog dostupnosti sadržaja, digitalna tehnologija pruža brojne prednosti ali i nedostatke. Bez obzira što izlaganje naučenog sadržaja putem prezentacija i videozapisa doprinosi razvoju sigurnosti u komunikaciji, pretjerano izlaganje

tehnologiji s vremenom rezultira slabijim jezičnim, emocionalnim i socijalnim razvojem.

Robert Porubić, 2025.

Brigita Juričić, tuš, lavirani tuš

Prednosti i nedostatci cjelodnevne škole

U današnjem svijetu, obilježenom stalnim društvenim i tehnološkim promjenama, obrazovanje se ističe kao ključni čimbenik osobnog razvoja i temelj ukupnog društvenog napretka. Suvremeni obrazovni sustavi suočeni su s izazovom prilagodbe novim

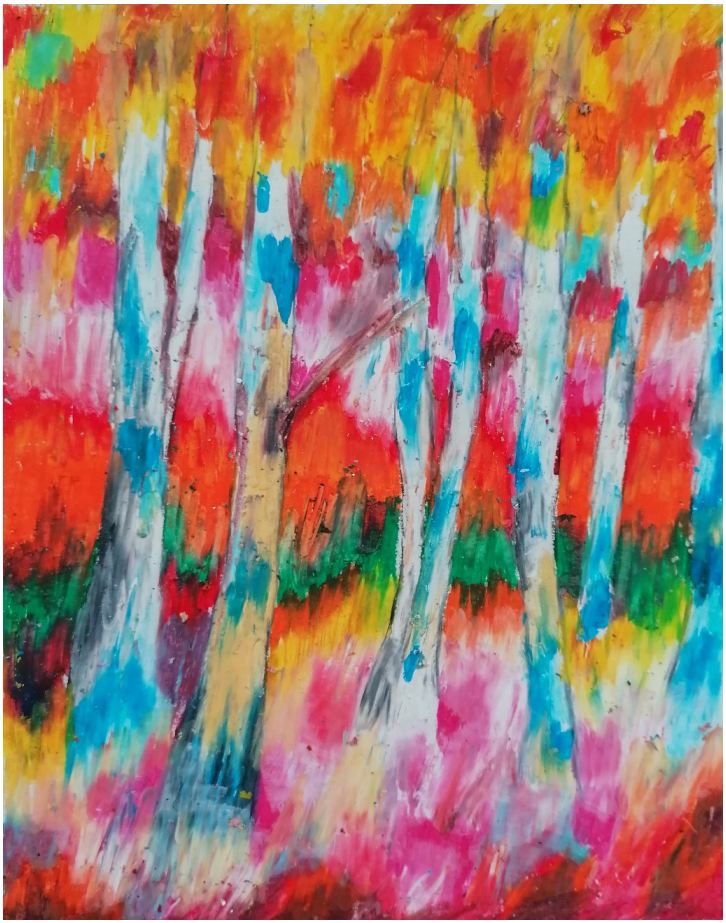
okolnostima kako bi učenike što kvalitetnije pripremili za tržište rada koje se neprestano mijenja. U tom kontekstu, jedna od važnijih reformi u hrvatskom školstvu jest uvođenje cjelodnevne škole, modela koji predviđa produljeni boravak učenika u školi, organiziranu pomoć u učenju, različite izvanškolske aktivnosti te vrijeme za igru i odmor. Takav pristup bi mogao unaprijediti obrazovni proces i omogućiti cjelovitiji razvoj učenika, ali istovremeno otvara niz važnih pitanja i izaziva rasprave među stručnjacima, nastavnicima i roditeljima. Središnja teza ovoga eseja usmjerena je na raspravu o prednostima i nedostacima cjelodnevne škole. Analizirat će se moguće obrazovne, socijalne i organizacijske koristi ovakvog modela, ali i problemi koje njegova primjena može donijeti, poput preopterećenosti učenika, nedostatka kadra ili infrastrukturne nepripremljenosti škola. Jedno od ključnih pitanja koja se postavljaju glasi: Donosi li cjelodnevna škola stvarno poboljšanje kvalitete obrazovanja u Hrvatskoj ili zahtijeva dodatne promjene unutar cijelog sustava kako bi uistinu ispunila svoj cilj?

Jedna od glavnih prednosti cjelodnevne škole jest mogućnost kvalitetnije organizacije nastave i slobodnog vremena, čime se doprinosi uravnoteženom razvoju učenika. Produženi boravak u školi omogućava dodatnu podršku u savladavanju gradiva, što posebno koristi učenicima koji kod kuće nemaju uvjete za učenje ili podršku roditelja. Također, sustavno vođeno vrijeme učenja smanjuje potrebu za instrukcijama, čime se smanjuje obrazovna nejednakost među učenicima. Prema podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja, škole koje su sudjelovale u pilot projektima cjelodnevne nastave zabilježile su napredak u redovitosti izvršavanja školskih obveza i veću angažiranost učenika (Maravić, 2024). Osim akademskih koristi, cjelodnevna škola pridonosi razvoju socijalnih vještina jer učenici više vremena provode u zajedničkim aktivnostima, što potiče suradnju, toleranciju i međusobno poštovanje. Nadalje, uvođenje dodatnih sadržaja, poput radionica, sportskih aktivnosti i umjetničkih programa, doprinosi razvoju interesa i talenata koji u klasičnoj nastavi

često ostaju zanemareni. Ovakav pristup školovanju u skladu je s načelom cjeloživotnog učenja, budući da učenici, različitim oblicima rada, razvijaju fleksibilnost, kreativnost i kritičko razmišljanje, vještine koje su ključne za snalaženje u svijetu koji se brzo mijenja (Benawa i sur., 2018). Roditelji imaju konkretne koristi od cjelodnevne nastave: usklađivanje školskog rasporeda s radnim vremenom, smanjenje brige oko dječje sigurnosti i organizacije slobodnog vremena. Sve navedeno, uključujući prednosti za učenike, roditelje i širu zajednicu, ukazuje na to da cjelodnevna škola može odigrati važnu ulogu u modernizaciji hrvatskoga obrazovnog sustava i postizanju veće jednakosti među učenicima.

Međutim, uvođenje cjelodnevne škole ne donosi isključivo koristi, već otvara i niz problema koji zahtijevaju ozbiljnu pažnju. Prvi i najčešće spominjani izazov jest preopterećenost učenika. Produljeni boravak u školi, iako strukturiran, može dovesti do umora, smanjenja koncentracije i gubitka motivacije za učenjem. Djeca prirodno trebaju slobodno vrijeme koje će provesti izvan školskog okruženja, s obitelji ili u spontanoj igri s prijateljima, što je ključno za njihov emocionalni razvoj. Nadalje, postojeći infrastrukturni uvjeti mnogih hrvatskih škola nisu prilagođeni ovakvom modelu. Nedostatak prostora, opreme, blagovaonica i dodatnih nastavnih materijala otežava provedbu kvalitetne cjelodnevne nastave. Također, nije zanemariva ni opterećenost nastavnika koji su već sada često pod pritiskom brojnih administrativnih i pedagoških obveza. Uvođenje novog modela bez adekvatne pripreme i podrške može dovesti do njihovog dodatnog sagorijevanja. U nekim sredinama, osobito manjim i ruralnim, roditelji i učenici izrazili su nezadovoljstvo novim rasporedom jer se osjećaju ograničeno u planiranju obiteljskih aktivnosti (Maravić, 2024). Usto, pojedini stručnjaci ističu da produženi boravak u školi ne jamči automatski bolju kvalitetu obrazovanja, već može postati formalnost ako se ne ulaže u kvalitetan sadržaj i stručno usavršavanje učitelja (Maravić, 2024).

Na temelju prethodne analize može se zaključiti da cjelodnevna škola predstavlja značajnu reformu hrvatskoga obrazovnog sustava, koja sa sobom donosi i brojne prednosti i određene izazove. Ovaj model učenicima pruža bolju organizaciju vremena, dodatnu pomoć u učenju i mogućnost razvijanja socijalnih i osobnih vještina raznovrsnim aktivnostima. Time se smanjuje obrazovna nejednakost,

Josipa Skorić Iskra, pastel

potiče cjeloživotno učenje i pruža veća podrška obiteljima. Nasuprot tome, valja ozbiljno uzeti u obzir i rizike povezane s preopterećenošću učenika, nedovoljnom pripremljenošću nastavnika te neadekvatnim infrastrukturnim uvjetima mnogih škola. Stoga se ključno pitanje ne odnosi na samu odluku o primjeni cjelodnevne škole, već na način njezine provedbe koji će uistinu unaprijediti obrazovanje. Ova reforma može imati pozitivan učinak samo ako je dio šire, sustavno osmišljene i dugoročne obrazovne strategije. Zaključno, cjelodnevna škola ima potencijal da pridonese razvoju kvalitetnijeg i pravednijeg obrazovnog sustava u Hrvatskoj, ali samo pod uvjetom da se njezina primjena provodi promišljeno, odgovorno i uz stalnu evaluaciju učinaka.

Lara Grbac, 2025.

Hrvatski standardni jezik i govorna komunikacija mladih

Hrvatski standardni jezik ima važnu ulogu u društvu jer omogućuje zajedničko razumijevanje među govornicima različitih dijelova Hrvatske. On se koristi u školi, medijima, službenoj komunikaciji i u javnom govoru. Ipak, način na koji se mladi danas služe jezikom često se razlikuje od standardnoga jezika. Njihova govorna komunikacija obilježena je utjecajem svakodnevnoga govora, dijalekata, slenga i digitalnih medija. Zbog toga se često postavlja pitanje koliko se mladi uopće služe standardnim jezikom i koliko su svjesni razlike između standardnoga i nestandardnoga jezika.

U svakodnevnoj komunikaciji mladi se najčešće ne služe hrvatskim standardnim jezikom. U razgovoru s prijateljima koriste opušten govor, lokalne izraze i sleng koji je karakterističan za njihovu generaciju. Takav način govora prirodan je i razumljiv u neformalnim situacijama jer omogućuje bržu i spontanu komunikaciju. Mladi se pritom ne opterećuju pravilima standardnoga jezika jer im je važnije međusobno razumijevanje i osjećaj pripadnosti grupi. Osim toga, velik utjecaj na njihov govor imaju društvene mreže, videoigre i strani

jezici, osobito engleski, pa se u svakodnevnom govoru često pojavljuju posuđenice, kratice i izrazi preuzeti s interneta. Unatoč tome, u školskom okruženju od učenika se očekuje poznavanje i uporaba hrvatskoga standardnog jezika. Na nastavi Hrvatskog jezika učenici uče pravila pravilnog govora i pisanja te razliku između standardnoga i razgovornoga jezika. Mnogi tada postaju svjesni kako je važno znati prilagoditi govor situaciji u kojoj se nalaze. Iako se ponekad boje pogriješiti ili zvučati neprirodno, standardni jezik potreban je za javne nastupe, usmena izlaganja, pisanje sastavaka i buduću profesionalnu komunikaciju. Važno je naglasiti da poznavanje standardnoga jezika može pomoći ljudima u daljnjem obrazovanju i zapošljavanju. Govorna komunikacija mladeži ne bi se trebala promatrati isključivo kao problem. Razgovorni jezik, dijalekti i sleng imaju svoju vrijednost i dio su kulturnoga i jezičnoga identiteta. Mladi se na taj način lakše izražavaju i povezuju s vršnjacima. Međutim, važno je da se razvije svijest o tome kada je takav govor primjeren, a kada je potrebno rabiti standardni jezik. Škola i nastavnici pritom imaju važnu ulogu jer bi trebali poticati učenike na pravilno izražavanje, ali bez pretjeranog kritiziranja i stvaranja straha od pogrešaka.

Odnos između hrvatskoga standardnog jezika i govorne komunikacije mladih obilježen je stalnim međusobnim utjecajem**.** Mladi ljudi u svakodnevnom životu koriste razgovorni jezik, dok se standardnim jezikom služe u formalnim situacijama. Po mome mišljenju najvažnije je da mladi nauče pravilno koristiti standardni jezik kada je to potrebno, ali i da zadrže prirodnost i slobodu izražavanja u svakodnevnoj komunikaciji. Na taj način jezik ostaje živ, razumljiv i prilagođen vremenu u kojem živimo.

Mia Mandić, 2026.

Lektira, stvaralačke priče

Cirkus misli

Jednoga dana u gradiću Podbrdo na oglasnoj ploči osvanula je vijest: „Dolazi cirkus misli!“ Ulaz je besplatan, ali mogu ući samo oni koji razmišljaju u šarenim smjerovima. Nitko nije znao što to znači. Nitko osim Tome, dječaka koji je noć prije sanjao da ga jure kolači s nogama dok mu limun viče da se smiri.

Kad je stigao pred cirkus, vrata su se otvorila samo za njega. „ Dobro došao, sanjaru!“ rekao je čovjek u odijelu i kaputu od karamele. Unutra ništa nije bilo kao u uobičajenom cirkusu. Lav je čitao poeziju, klaun je odbijao nasmijavati ljude sve dok mu ne odgovore na zagonetku, a u sredini šatora stajala je velika čaša limunade koja mrmlja uvrede. Toma je slegnuo ramenima i zakoračio dalje, misleći da ništa u ovom šatoru nema smisla. Pod je škripio ispod njega, ali to nisu bile daske već kokice. Cijeli pod bio je prekriven zlatnim, svježe popucalim kokicama. Odjednom jedna kokica odskoči i pogodi ga ravno u čelo. Zatim još jedna. Pa još jedna. Toma se nasmije, ali pogledavši prema gore vidje hrpu kokica koje lete prema njemu. Iz te gomile izroni mali miš. „Dobro došao na probu za najvažniji trik!“ reče miš i pruži mu staro ogledalo. Toma se zagledao u zrcalnu površinu koja se presijavala poput vode, čekajući da iz nje izroni nešto čudesno, nešto što će mu reći tko je ili tko bi trebao biti. U početku je vidio samo svoj odraz, ali onda se slika počela mijenjati. Vidio je sebe kako sjedi za stolom i crta. Brisao je liniju za linijom, savijao papir, bacao ga. Svaki put kada bi nešto pogriješio, lice bi mu se sve više mrštilo. Bio je točno onakav kakav zna biti kad mu nešto ne ide. Zatim je ogledalo prikazalo drugu sliku. Njega kako crta, pogriješi, zastane... i samo preko pogreške prijeđe novom bojom. Crtež je bio šaren, nepravilan, ali pun života. A

onda se ogledalo lagano zamutilo, kao da mu se smiješi. Toma je zurio u prizor, ali više nije tražio savršenstvo. Umjesto toga počeo je tražiti osjećaj. Boju koja ga veseli. Liniju koja mu se sviđa. Pogreška više nije bila prepreka, bila je početak nečeg zanimljivog.

Osmijeh na njegovu licu bio je opušten i iskren. Miš mu je šapnuo: "Najvažniji trik nije nacrtati savršen crtež, nego uživati dok crtaš." Toma se zamislio i tiho kimnuo. No kada je izašao iz šatora, osjećao se smirenim. U džepu je pronašao ceduljicu koju mu je dao miš, a na njoj je pisalo: "Nije savršeno? Odlično. To znači da je tvoje."

Tea Jambrešić, 2025.

Crvenkapica i Ivica i Marica

U šumi gdje vuk svoje planove kuje,
Crvenkapica svako jutro svojoj baki putuje.
Košaricu nosi, baki ide sama,
al' naiđe na stazu na koju je nije upozorila mama.

Dok hoda stazom, čuje glasove djece,
te naiđe na Ivicu i Maricu koji joj kažu da traže kuću slatke sreće.
"Pođi s nama!" - viknu oni veselo,
"Znamo put gdje kolače možemo jesti kao predjelo!".

Crvenkapica se nasmije i krene,
a vuk ih cijelo vrijeme promatra iz sjene.
Prati ih potiho, gleda gdje će stati,
planira ih sve odjednom zgrabiti.

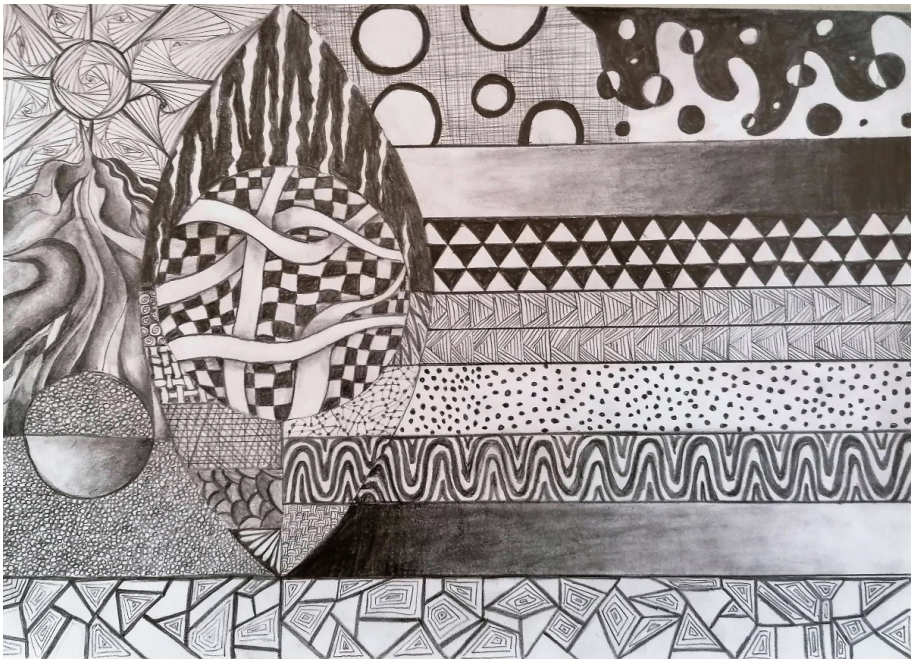
Na kraju staze naiđu na čokoladnu kuću,
koja ih podsjeća i na karamelu vruću.
Iako izgleda jako ukusno,
unutra će biti vrlo opasno.

Unutra ih čeka vještica zla,
koja njih troje želi odvući do dna.
Kako bi se spasili Ivica smišlja trik, Marica ga prati,
a Crvenkapica vilicom iz košarice vješticu preplaši.

Vještica se prepadne i dok se izmiče otvori peć,
vuk promatrajući sve to, ne izusti ni riječ.
Djeca se pokupiše i izađoše iz kuće u tren,
zatim kuća planu i naposlijetku se pretvori u ravan teren.

Sad troje prijatelja idu i šuma se smije,
a vuk u strahu bježi, više se ne krije.
Baki donesoše kolače i med,
i ispričaše joj priču koju će šuma pamtiti zauvijek.

Milana Bukorović, 2025.

Dora Dundović, olovka

Misija: Novorođenče

Već od prvoga djetetova daha, čim se začuje prvi plač, na svijet s njime stižu i tri čudnovata stvorenja. Anđeo čuvar, tiho sjedeći na ramenu, vodi ga u pravom smjeru. Čudovište ispod kreveta, koje na prvi pogled izgleda strašno, potiče dijete da bude hrabro. A plišanac, onako mekan, nudi najbolje zagrljaje i utjehu. U Marijanovoj sobi tri su čudnovata stvorenja nestrpljivo čekala njegov dolazak.

„Jao, pa kad će on? Čekamo cijelu vječnost!" izjavi plišanac. „Ma što se ti toliko sekiraš, Plišo", odvrati mu čudovište razmještajući svoj brlog. „Pa neće se do doma izgubiti.". Plišanac se na to uplaši i počne moliti anđela da on ipak skokne do njega i pobrine da sve bude u redu. U tom trenutku začuje se škljocanje vratima i hrapav muški glas: „Mislim da će ga zadržati. Ne znam što trebam…". Ostatak razgovora nisu čuli pa se čudovište, provlačeći kroz sjene, odluči približiti. Začuje samo tiho jecanje pa se brzo vrati u sobu govoreći: „Mislim da su ga oteli! Zašto bi njegov *stari* onoliko jecao da nije tako!". Plišanac nije uspio ništa ni reći, a anđeo je već poletio kroz prozor. „Plišo, ti ostani ovdje i pusti odrasle da riješe stvar!" odgovori čudovište plišancu, ali prije nego li mu je ovaj stigao proturječiti, čudovište nestane u tami.

Plišanac, tužan i ljut, odluči stvar preuzeti u svoje ruke i pronaći Marijana. Zaputi se prema dnevnoj sobi ne bi li čuo još nešto od *starog*, ne pazeći bi li ga on mogao vidjeti jer, naime, odrasli ne vjeruju u te budalaštine. U zadnji tren uskoči u staru zaboravljenu torbu kraj kauča i počne osluškivati: „Evo, pronašao sam ju! Dolazim uskoro.". Plišanac skoro zacvili od straha. „Pa njega su stvarno oteli! A ja se nalazim u torbi s novcima kojima će ga otkupiti! Sad sam stvarno zabrljao…", pomisli. Prije nego što je uspio reagirati, *stari* ga ubaci u gepek auta i krene luđački voziti. Plišanac se potresen nadao da su anđeo i čudovište već pronašli Marijana i da je on sada na sigurnom. Pomislio je kako do ove zavrzlame ne bi ni došlo samo da su poslušali priču do kraja. Odjednom osjeti naglo kočenje i trzaj torbe te se usudi proviriti kroz otvor.

Jako svjetlo zamutilo mu je pogled. Najednom začuje blago dječje smijanje i brižan majčin glas: „Ne mogu vjerovati da smo zaboravili bolničku torbu. Ah, donio si i plišanca!“. Tada primijeti čudovište u tamnome kutu i anđela kako bdije nad krevetićem. Plišanac napokon odahne i opusti se u zagrljaju novorođenca.

Dora Krešić, 2025.

Obrnutozemlja

Bilo je to jedno sasvim obično poslijepodne u sasvim običnom mjestu. Kiša je tiho kucala po prozoru stare kuće na kraju ulice, one s drvenim roletama koje su škripale pri svakom povjetarcu. Unutra je, među mirisima lavande i starim knjigama, djevojčica po imenu Leandra istraživala tavanske kutije svoje bake. U jednoj prašnjavoj kutiji među starim čipkastim stolnjacima i fotografijama, koji su izblijedjeli od vremena, Leandra je pronašla nešto posebno. Bio je to mali zlatni ključ koji nije izgledao kao da otvara baš svaka vrata. U trenutku kada ga je položila na svoj dlan, ključ je počeo svjetlucati zlatnom svjetlošću koja se širila poput zraka sunca. Znatiželjna, Leandra ga je okrenula. S druge strane, ugraviranim, sitnim i zakrivljenim slovima, pisala je riječ: “Obrnutozemlja”. Čim je pročitala tu riječ naglas, pod njenim nogama stvorio se vrtlog svjetlosti. Vrtlog ju je odjednom snažno povukao. Osjetila je kako joj se noge odvajaju od tla, kako joj vjetar šiba obraze i kosa pleše uokolo kao da se pokušava zadržati u zraku. Obuzeo je strah, no od siline vrtloga nije stigla ni popratiti što se dogodilo.

Odjednom vjetar se smirio, svjetlost je postala slabija i Leandra je osjetila kako nogama lagano dodiruje tlo. Kada je otvorila oči, nalazila se na neobičnom mjestu. Oko nje je bila livada plave boje s cvijećem koje je svjetlucalo poput zvjezdica. Mravi su hodali livadom visoki poput ljudi, nebom su letjeli zečevi, livadom skakale ptice i zrakom lepršali mali slonići koji su puhali mjehuriće. Zrak je mirisao na jagode i šećernu vunu. U daljini se vidjela rijeka koja je tekla prema gore, kao

da ni voda ne poznaje zakon gravitacije. Leandra je gledala oko sebe širom otvorenih očiju, srce je još uvijek ubrzano kucalo, ali strah je nestao. Čudila se kako je sve bilo drukčije od svega što poznaje. I baš ta različitost, izokrenutost svega, ostavljalo je bez daha.

Odjednom se začuo glasan zvuk i sve je počelo blijedjeti. Boje su se počele razlijevati kao voda po papiru, a svjetlost se povlačila u jednu točku. U trenu je sve utihnulo. Leandra je trepnula i ponovo se našla na tavanu među starim kutijama.

Petar Magić, kombinirana tehnika

Leandra je odrasla. I dalje je čuvala ključ. Nije više ulazila u Obrnutozemlju, ali znala je da ona još uvijek postoji. Postoji negdje u njoj, a i u svima nama. Svi posjedujemo ključ za Obrnutozemlju, samo se moramo prisjetiti gdje smo ga spremili. Jer i kada odrastemo, moramo znati čuvati dijete u sebi. Sjetiti se da i u moru odraslih briga postoji ključ koji nas može prenijeti na mjesto gdje je sunce plavo, nebo žuto, gdje zečevi lete i rijeke teku unatrag.

Nina Zubović, 2025.

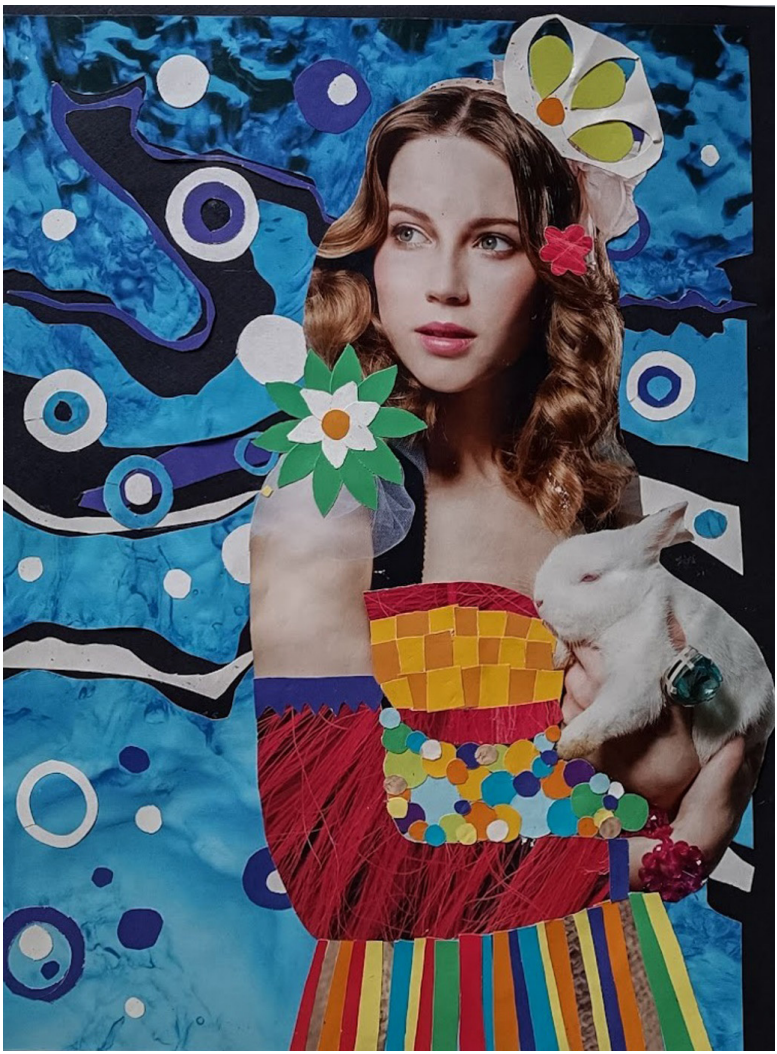
Zločesti kist

Jurica je volio slikati još otkad je bio dijete, ali njegove slike uvijek su mu se činile pomalo neispunjenima. Boje su bile točne, oblici pravilni, ali ipak je nešto nedostajalo.

Jednoga dana, dok je preuređivao potkrovlje stare kuće svoje bake, pronašao je drveni kovčeg. U njemu je bio stari kist izblijedjele drške i mekanih vlakana. Čim ga je uzeo u ruku, osjetio je čudan poriv da slika. No kist nije bio običan. Kada bi Jurica zamislio zelenu livadu, kist bi je obojao u plavo. Umjesto oblaka, pojavljujuće su se ružičaste točkice tinte. Umjesto brda kist je slikao more, iako ga Jurica nikad nije vidio. U početku se ljutio. Pokušavao je ispraviti slike, prebojiti ih, ali kist bi jednostavno ponovno vratio svoje prikaze. Čak je počeo mijenjati i svijet oko sebe - listovi ispod prozora požutjeli su usred ljeta, a nebo se znalo zažariti u narančastim tonovima i kad nije bilo zalaska. No, s vremenom je Jurica počeo uživati u tome. Svaka slika imala je dušu, iako nije bila savršena. Ljudi su dolazili vidjeti njegove neobične prizore: drveće koje raste prema dolje, sunce u ponoć, prozori koji gledaju u druge svjetove...

Jurica je naposljetku shvatio da kist ne slika stvarnost, nego ono što nosiš u sebi. A on je, bez da to zna, oduvijek želio svijet koji je malo čudniji, šareniji i posebniji od svih drugih.

Marie Ann Miljanić, 2025

Anamaria Kos, kolaž

Forum

Diplomanti, pripravnici i nastava lektire

Raspravljat ćemo o izazovima s kojima ćete se suočavati u nastavi lektire kao učitelji/ice pripravnici/ice, na početku svoje učiteljske karijere. U raspravi možete izraziti svoja mišljenja i stavove na sljedeća pitanja:Osjećate li se spremnim i kompetentnim za poučavanje učenika razredne nastave obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire? S kojim problemima se danas suočavaju učitelji pri motiviranju učenika za čitanje književnih djela? Je li u današnjem digitaliziranome okružju uopće bitno čitati tekstove i knjige umjetničke vrijednosti, hoće li mladi biti uskraćeni nečitanjem klasičnih djela i što će se dogoditi ukoliko nemaju razvijene čitateljske interese? Smatrate li da učitelj/ica mora biti osoba s razvijenim čitateljskim interesima kako bi mogla na primjeren način interpretirati književne tekstove i poticati učenike na čitanje lektirnih naslova? Kako ćete pristupiti pripremi nastave i hoćete li unijeti kakve promjene u interpretaciji lektirnih predložaka?

Lara Šarlija, 2022.

Ne mogu reći da se osjećam potpuno spremno i kompetentno za poučavanje učenika razredne nastave obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire, ali bih se usudila reći da ću iskustvom sigurno moći potvrditi ovu tvrdnju. Smatram da smo na fakultetu naučili i spomenuli puno toga i da će nam dosadašnje znanje pomoći u budućem radu, ali isto tako smatram da ćemo to znanje tek osvijestiti i obogatiti ulaskom u razred s učenicima. Neke od obrazovnih sadržaja iz književnosti i lektire smo spominjali na našim kolegijima i provodili ih na ocjenskim satovima, ali naravno ne sve. Smatram da ukoliko se dovoljno potrudimo da naše poučavanje bude kvalitetno i učinkovito, možemo ostvariti i više od predviđenih odgojno-obrazovnih ishoda s

učenicima. Sigurna sam da ću se pobrinuti da moji satovi književnosti i lektire ne budu dosadni i zamorni jer već sada imam puno ideja na koji način i kroz koje oblike rada mogu provoditi nastavu. Također, naša profesija podrazumijeva cjeloživotno učenje koje nas svakim danom potiče da budemo još spremniji i kompetentniji za poučavanje.

Ivana Puž, 2022.

Osobno se osjećam kompetentno za poučavanje učenika obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire. Smatram da je svatko od nas u dosadašnjem obrazovanju imao prilike vidjeti različite primjere prakse koji su nam se manje ili više dojmili, a tijekom fakulteta dobili smo mnogo različitih prijedloga i jednu širinu kada je riječ o poučavanju književnosti i lektire. Danas su nam dostupni mnogi alati i različiti izvori koji nam mogu dodatno unaprijediti znanje, inspirirati nas i usmjeriti nas kako bi naša nastava bila „drugačija" i učenicima približila i zainteresirala ih za nastavu lektire i književnosti. Smatram da imam brojne ideje kada je riječ o kreativnom pristupu nastavi te zaista vjerujem da se djeci svako gradivo može približiti na zanimljiv način, a književni tekstovi i lektire zaista su sadržaji pogodni za kreiranje raznih radionica i lijepih nastavnih sati. Ono što svakome od nas nedostaje je, naravno, praksa, ali vjerujem da će s njome i s neposrednim kontaktom s učenicima naše ideje i spremnost za poučavanje navedenih sadržaja samo još više porasti. Kao i u svim ostalim nastavnim predmetima, ispred nas je sada puno učenja i pripremanja, ali veselim se „izazovu" koji slijedi.

Najveća prepreka motivaciji za čitanje je sama percepcija lektire kao obvezne zadaće. Smatram da ovdje imamo veliku ulogu u načinu prezentiranja lektire već u 1. razredu. Nadalje, učenici zbog provođenja sve većeg vremena u digitalnom svijetu i elektroničkog čitanja u jednoj mjeri gube sve ono što čitanje knjige podrazumijeva, a to je dubinsko čitanje. Samim time, proces čitanja djeci je sve teži te im često ne predstavlja zadovoljstvo već jedan težak zadatak. Također,

kao mogući problem možemo navesti i čestu „tipičnost i ustaljenost“ kada je riječ o književnim djelima koja se čitaju. Često roditelje možemo čuti kako djeci govore: „To smo još i mi čitali u osnovnoj školi.“, što s jedne strane ukazuje i stvara sliku škole kao institucije koja se nije modernizirala i ne prati nove „trendove“. Mnoga književna djela novijeg doba pisana su na djeci privlačan način i bave se modernijim tematikama koje bi djecu lako zainteresirale. Potrebno je odvažiti se na čitanje i potragu za kvalitetnim književnim djelima koja će osuvremeniti nastavu i potaknuti učenika na čitanje te već same po sebi motivirati i „provocirati“ učenika da uzme knjigu u ruke i sazna o čemu se u njoj radi.

Osobno smatram da je danas više nego ikad prije potrebno da učenici čitaju tekstove i knjige umjetničke vrijednosti. Kroz povijest ljudi su samostalno posezali za knjigom kao jednim od glavnih izvora znanja, dok su danas učenicima putem digitalnih medija pritiskom na jednu tipku dostupni svi odgovori. Naravno da se samim time javlja pitanje: „Zašto uopće čitati?“. Čitanje je puno više od „aktivnosti u školi“, čitanje je proces koji razvija složene kognitivne sposobnosti kao što su razumijevanje, maštanje, pobuđivanje osjećaja, razmišljanje, bogaćenje rječnika, predviđanje, povezivanje i evaluacija. Čitanjem dijete razvija jezične i pismene vještine te bolje razumijevanje svijeta oko sebe, empatiju i poimanje svijeta iz različitih perspektiva. Iako ih mnogi smatraju „zastarjelima“ uloga knjige mnogo je veća no što se čini jer je upravo čitanje put dolaska do novih znanja i spoznaja. Opće je poznato da je današnje društvo nezainteresirano za čitanje, a istraživanje iz 2022. godine pokazalo je da je u posljednjih godinu dana samo 42% hrvatskih građana starijih od 16 godina pročitalo barem jednu knjigu. Ukoliko učenici ne razviju svoje čitateljske interese ovaj negativan “trend” samo će rasti. Izreka kaže: „Djeca koja čitaju, postaju ljudi koji razmišljaju.“, a stavimo li je u kontekst današnjeg (ne) čitateljskog društva ona postaje svojevrsno upozorenje.

Smatram da učitelj mora biti osoba s razvijenim čitateljskim interesima. Učenici u mnogo čemu kopiraju svoje učitelje jer im

oni služe kao uzor. Također, djeca vrlo lako identificiraju učiteljeve interese i područja koja on posebno voli. Samim time iznimno je važno da učenici prepoznaju da je čitanje proces u kojem njihov učitelj uživa jer ćemo ih na taj način puno više zainteresirati i motivirati.

Zaista vjerujem da su brojne radionice i kreativni pristupi koje smo imali prilike vidjeti na ovom kolegiju te na fakultetu kroz druge kolegije, u nastavi primjenjivi i pokazuju da nas ne smije biti strah izaći iz okvira kada je riječ o interpretaciji. Uloga učitelja je velika i ne smijemo zanemariti naš utjecaj u kreiranju učenikova stava o određenom sadržaju. Iako razne radionice mogu biti vremenski, sadržajno i pripremno zahtjevne, to ne smije biti razlog zbog kojeg se one neće provoditi. Ako zaista želimo da naši učenici, a na kraju krajeva i mi sami uživamo u lektiri potrebno je izaći iz tradicionalnog i unijeti velike promjene kako bi lektira postala maštovita i suvremena.

Sandra Fundek, 2022.

Uvijek je lakše reći nego nešto i učiniti, ali smatram da ću pripremi satova lektire pristupiti kreativno i detaljno. Naime, i sama sam kroz gotovo cijelo svoje školovanje svjedočila i sudjelovala u formalnoj i uvijek istoj interpretaciji književnog djela. Kod kuće, kada bih pripremala lektirni naslov i pisala dnevnik čitanja, uvijek sam znala što će me čekati kada dođem u školu, kakav će biti sat lektire i što će učiteljica pitati. Smatram da bi svaka lektira trebala biti interpretirana na drukčiji način upravo zato što je svaka originalna, jedinstvena i napisana na svoj način. Satovi lektire u mom osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju mi, nažalost, nisu bili omiljeni te upravo iz tog razloga i zbog svog dosadašnjeg negativnog iskustva želim unijeti promjene u interpretaciji lektirnih predložaka. Smatram da je za kvalitetnu pripremu sata lektire potrebno dobro i detaljno iščitati lektirno djelo (i više puta ako je potrebno), dobro poznavati radnju i likove, ali i svoje učenike. Aktivnim angažmanom i praćenjem i promatranjem svojih učenika, lako ćemo znati što će se njima svidjeti

i u čemu će rado sudjelovati. Postoje raznorazne metode i načini kako se lektirno djelo može interpretirati te lektirni sati zaista ne moraju i ne trebaju biti svi isti. Smatram da ću unijeti promjene u interpretaciji lektirnih predložaka jer želim da učenici vole čitati, želim da rado sudjeluju u satu lektire te da im čitanje ne bude bauk. Moram priznati da mi je ovaj izborni kolegij puno pomogao kada je riječ o drugačijem pristupu lektiri te sam upoznala i vidjela mnogo različitih i zanimljivih načina interpretacije lektirnog djela, ali sam saznala i gdje mogu potražiti razne kreativne i drugačije modele ako se u određenom trenutku možda i ne osjećam inspirirano. Uvijek ću težiti da sat lektire bude bogat i zanimljiv te da ne bude uobičajen. Unošenjem samo jedne, neobične, nove stavke poput medvjedića, scenskog izvođenja određene situacije iz djela, igrokaza, lutaka, odjevnih predmeta, instrumenata itd., sat lektire postaje nešto čemu se učenici iznova raduju.

Ivona Deronja, 2022.

Svakodnevno se suočavamo s raznim preprekama u učiteljskoj profesiji, pa tako i u području lektire. Učenici nisu motivirani, preferiraju pogledati film umjesto pročitati neku knjigu, razna literatura im nije zanimljiva itd. Smatram da je premala pažnja na kolegijima posvećena ovom području poučavanja. Učitelji su fokusirani na ono što je službeno, a učenike i njihove želje se rijetko čuje. Čitalačka kriza se svakako osjeća. Najveće žrtve u tome su učenici. Smatram da učenici nisu dovoljno upoznati s posljedicama ovakvog nemara ili ih jednostavno "nije briga". Čitanjem se gradi kultura i osnove funkcioniranja društva. Iako su digitalni mediji postali većini interesantniji od čitanja postavlja se pitanje: Zašto ne bismo spojili i jedno i drugo? Učenicima treba omogućiti slobodu odabira djela i ukomponirati ga s prikladnim medijem. Tako odbacujemo sve stigme o klasičnom čitanju lektire. Na pitanje osjećam li se spremnom i kompetentnom za poučavanje učenika sadržajima iz književnosti, trenutno ne znam odgovoriti, jer kroz fakultetsko obrazovanje nismo imali mnogo prilika to i potvrditi ili suprotno. Međutim, za sebe mislim da sam inovativna i kreativna

osoba što smatram prednošću u poučavanju sadržaja iz književnosti. S obzirom na svoje obrazovanje, dob i period odrastanja, uviđam što učenike muči i voljna sam poslušati ih, proširiti svoje znanje i prilagoditi se u svrhu njihovog boljitka.

Ena Berbić, 2023.

Ne osjećam se spremnom i kompetentnom za poučavanje učenika razredne nastave obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire najviše zbog toga što nemam iskustva u radu. Smatram da mi ovaj kolegij može pomoći i pružiti uvid u neke kreativnije pristupe, ali mislim da je iskustvo ključno jer kroz rad s učenicima možemo vidjeti kakav pristup lektiri ih najviše motivira. Danas se učitelji suočavaju s raznim problemima s motiviranjem učenika na čitanje književnih djela. Jedan od problema je taj što su učenici navikli na brze i dinamične sadržaje koji ne zahtijevaju preveliku koncentraciju za razliku od aktivnosti čitanja. Također, učenici ne pokazuju interes za djela koja se nalaze na popisu lektire, djecu ovog uzrasta više ne zanimaju teme prijateljstva, ljubavi i humor predstavljen na klasičan način kao što je slučaj u lektirnim djelima. Problem u motiviranju učenika leži i u ne poticajnoj okolini i stereotipu o lektiri koja se percipira kao nešto dosadno. U današnjem digitaliziranom okruženju posebno je bitno čitati književna djela, čitanje književnih djela ima veliki utjecaj na akademski uspjeh i osobni razvoj. Čitanjem se razvija vokabular i poboljšavaju se jezične vještine, klasici književnosti sadrže složene teme koje potiču razvoj kritičkog mišljenja. Također, čitanjem književnih djela učenici razvijaju empatiju i razumijevanje. Smatram da učiteljica mora biti osoba s razvijenim čitateljskim interesima zato što ona treba biti uzor, učitelj s razvijenim čitateljskim navikama može dublje razumjeti i bolje interpretirati književno djelo. Kako bi se pokolebala percepcija o lektiri kao nečem dosadnom i obaveznom, bitno je koristiti drugačije, kreativnije pristupe, poticati učenike na diskusiju o književnim djelima, provoditi dramske aktivnosti, kreativne projekte. Lektirno djelo može se korelirati s ostalim nastavnim predmetima i možemo napravi cijeli

jedan dan na temu određene lektire. Nadam se da ću u svom budućem radu unijeti promjene i trudit ću se imati kreativnije pristupe, nastojat ću razumjeti interese učenika i prilagoditi interpretaciju njihovim potrebama. Također, u svom radu kombinirat ću klasična djela sa suvremenim tekstovima koji će biti zanimljiviji učenicima.

Nina Heski, fotografija

Magdalena Kralj, 2024.

Ne osjećam se u potpunosti kompetentnom za podučavanje učenika razredne nastave obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire jer smatram kako velik utjecaj ima praksa u tom području. Mislim kako mi, studenti, na fakultetu stječemo metodička znanja o tome kako provesti određeni sat, ali je važno steći i iskustvo kako bi znali reagirati u određenim situacijama. Problemi s kojima se danas susreću učitelji u motiviranju učenika za čitanje književnih djela su to da učenici imaju manju koncentraciju nego što su imali prije nekoliko godina te oni zato radije gledaju kratke video uratke na društvenim mrežama jer im je tako lakše pratiti radnju. S učenicima bi od 1. razreda trebalo raditi na tome da im se poveća razina pažnje te bi s njima trebali raditi učitelji u školi i roditelji kod kuće. Smatram kako je jako važno da učenici čitaju kvalitetna djela jer na taj način šire svoj rječnik i ako čitaju svakodnevno u kasnijem obrazovanju, ali i u odraslom životu, bit će im lakše pisati zadaće, seminare ili druge tekstove. Isto sam osjetila na svojoj koži jer sam nekad izbjegavala čitati i bilo mi je jako teško pisati eseje u školi, a kada sam počela više čitati, tada mi je i postalo lakše pisati tekstove i pronalaziti prave riječi. Uz to sve ide i činjenica da učitelj mora imati razvijene čitateljske interese baš iz razloga što je on učeniku najveći motivator za rad i napredak. Ako učitelj pokazuje svoju ljubav za knjige i za čitanje, postoji jako velika šansa de će učenici zavoljeti čitati pa makar i neke kratke tekstove. Da učenici lektiru ne bi shvaćali kao nešto dosadno i obavezno, učitelj bi im trebao dati mogućnost odabira djela za čitanje. Također je dobro s učenicima dogovoriti do kojeg datuma moraju nešto pročitati. Ja bih sat interpretacije lektire ili književnog teksta provela kroz razne aktivnosti i igre kako bih učenike potaknula na rad, a i ako je njima zabavno, tada lakše i bolje pamte. Za svaki sat probala bih uvesti nešto novo i intrigantno za učenike kako bi se oni veselili svakom našem sata, a ne da s tugom i mržnjom prema književnosti dolaze u školu. Isto tako znam kako je to zapravo vrlo teško napraviti, ali također mislim da je i korisno. Također bih htjela interpretirati neki tekst na način da

pojedini učenici "održe" sat književnosti ili lektire jer bi to njima bilo interesantno i korisno.

Lana Dabo, 2024.

Ne osjećam se u potpunosti kompetentnom za poučavanje učenika razredne nastave obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire. Za početak bih istaknula da je veliki nedostatak što nismo imali školsku praksu od prve godine studija. Tada bih drugačije gledala na određene teorijske predmete i posvetila bih im više pažnje, isto tako povezivala bih gradivo sa školskim sustavom. Iako smo provodili posljednje dvije godine u školama, smatram da to nije dovoljno, pogotovo zato što smo tek nedavno naučili kako metodički ispravno održati pojedini nastavni sat te sve naučeno uspješno primijeniti u nastavi. Do tada smo „otprilike" prema uputama učiteljice održavali nastavne satove. No sada, nakon položenih metodika i određenih izbornih predmeta osjetila sam olakšanje i neke su mi stvari jasnije. Također sam upoznala različite zanimljive, kreativne i motivacijske aktivnosti koje bih u budućnosti mogla provoditi s učenicima. Jasno mi je da ću se čitav život stručno usavršavati i učiti, pogotovo zato što se svaka generacija učenika mijenja i ne odgovaraju svima jednake metode učenja, ali veselim se novim izazovima i pozitivno gledam u budućnost. Učitelji se danas suočavaju s mnogim problemima, a jedan od njih je motivacija učenika na čitanje književnih djela. Stoljeće u kojem živimo obilježeno je, više no ikad, medijima različitih vrsta, od televizije preko pametnih telefona pa sve do interneta i društvenih mreža. Današnja djeca sve ranije počinju koristiti digitalne uređaje, pa samim time manje provode svoje slobodno vrijeme u prirodi ili aktivnostima poput čitanja ili sporta. Budući da im mobiteli služe kao izvor zabave, sve je teže otkriti načine kako bi učitelji motivirali i zainteresirali učenike na čitanje. Na fakultetu smo se puno puta dotakli teme motivacije i raznih aktivnosti koje bismo mogli primijeniti u budućnosti. Bitno je čitati tekstove i knjige umjetničke vrijednosti jer na taj način učenici dobiju uvid u povijest i uspoređuju sa sadašnjošću, mogu uvidjeti

kakav je prije bio život, kako su se ljudi oblačili, ponašali, razgovarali... čim većom ponudom djela različitih žanrova i razdoblja učenici mogu razvijati svoje kritičko mišljenje i oblikovati svoj čitalački ukus. Ukoliko nemaju razvijene čitalačke interese, to bi se moglo odraziti na njihovu budućnost, stoga je bitno pokušati ih motivirati i zainteresirati kako i koliko god je moguće. Lektiru trebamo predstaviti kao nešto pozitivno, cilj samog sata lektire je postići da učenici čitaju iz ljubavi i razonode, a ne zbog obaveze. Potrebno je često provjeravati interese učenika i uz obavezne lektire, ponuditi im ono što vole i što ih zanima. Također, smatram da bi ih mogla potaknuti na čitanje neka zanimljiva aktivnost poput vođenja lektirnoga dnevnika gdje bi učenici mogli koristiti svoju slobodu, crtati ili pisati štogod je povezano s djelom. Nužno je da učitelj/ica bude osoba s razvijenim čitateljskim interesima kako bi mogla na primjeren način interpretirati književne tekstove i poticati učenike na čitanje lektirnih naslova. Učenici osjete kada učiteljicu nešto ne zanima i kada radi nešto tek tako da bi „odradila". Promjena percepcije lektire kao obaveznog i dosadnog zadatka u nešto privlačno i inspirativno zahtijeva korištenje raznovrsnih pristupa, metoda i postupaka. Bitno je da je prisutan interaktivan i kreativan pristup čitanju primjenjiv i u svakodnevnom životu. Nadalje, od velike je važnosti stvaranje ugodnog ozračja u razredu i pozitivne atmosfere za čitanje. Kako bismo suzbili monotoniju, možemo organizirati dovođenje gosta predavača ili pisca, osnovati čitateljsku skupinu, organizirati radionice ili odlazak u knjižnicu, čitanje u prirodi i razne druge aktivnosti. Pri pripremi satova lektire vodit ću se onim već naučenim na fakultetu. To znanje ću nadograđivati u daljnjoj praksi i prilagođavati se učenicima i njihovim interesima. Svakako će mi biti od velike pomoći aktivnosti koje sam vidjela ili provodila sa svojom studijskom godinom i profesorima na fakultetu, ali i u školama.

Gabriela Vukšić, 2024.

Osjećam kako sam kompetentna za poučavanje učenika obrazovnim sadržajima iz književnosti i lektire, ali mi je potrebno još iskustva u nastavi. Tijekom školovanja smo se najviše bavili književnošću tako da mislim da je ona svima dobro poznata te da nećemo imati problema u organizaciji nastave. Potencijalni problem je motivacija učenika za čitanje s kojom se učitelji u današnje vrijeme ponajviše susreću. Učenici su više usmjereni na virtualni i digitalni svijet koji im pruža razne zabavne mogućnosti poput videoigrica, videozapisa, društvenih mreža, ali i same mogućnosti za pronalazak informacija koje ih zanimaju. Tako dolazimo do problema da učenici nemaju strpljenja za čitanje, ne znaju se opustiti, skoncentrirati te uživjeti u djelo. Dodamo li svemu tome zadatke kojima se trebaju voditi pri čitanju, jednostavno zaključujemo da učenici čitanje književnih djela smatraju obavezom. Smatram kako učitelj/ica treba biti osoba koja će pronaći način za interpretiranje književnih tekstova te poticati učenike na čitanje lektirnih djela, iako možda nije osoba koja ima razvijene čitateljske interese. U svakom slučaju, učitelj/ica treba prije svega dobro poznavati svoje učenike i biti svjestan/na njihovih interesa kako bi im mogao/la pripremiti kvalitetnu nastavu i rukovoditi procesom interpretacije književnog teksta. Osim toga, dobar nastavni sat zahtijeva pripremu kao i spremnost na drugačije te slobodnije vođenje nastave pa smatram da razvijenost čitateljskog interesa nije presudan kriterij za kvalitetu nastavnog sata. Također, smatram kako na jednak način trebamo pristupiti i satovima lektire te se odmaknuti od tradicionalnog načina provjere lektire putem dnevnika ili ispitivanja činjenica kod učenika. Upravo tako i želim pristupiti u interpretaciji lektirnih predložaka, odmaknuti se od tradicionalnog načina te učenike kroz igre, aktivnosti i korelaciju s ostalim predmetima poučiti vrijednostima iz lektirnog naslova te im na zabavan način približiti ono što je važno pri interpretaciji. Smatram kako ćemo upravo takvim načinom rada kod učenika razviti volju i ljubav za čitanjem te ih odmaknuti od mišljenja da je lektira dosadna.

Mogući problem kod učitelja/ica koji nemaju razvijene čitateljske interese je taj da djeca uče oponašanjem i zbog toga je dobro da nas vide s knjigom u ruci jer upravo tako promoviramo kulturu čitanja te ih potičemo da učine isto. Za primjer mogu spomenuti kutak za čitanje u učionici gdje će učenici vidjeti kada netko posegne za nekim književnim djelom te tako biti zainteresirani za ono što se u tom kutku događa. Zaključno, iako smo dio digitaliziranog okružja bitno je mlade poticati na čitanje raznolikih tekstova, knjiga umjetničke vrijednosti te klasičnih djela jer upravo nas ona izgrađuju, iz njih učimo te razvijamo svoje čitateljske interese, kritičko razmišljanje, domišljatost te brojne druge sposobnosti za koje ćemo biti zakinuti ako ne proširimo svoje vidike.

Petra Nemarnik, kolaž

Uniformiranost učenika u školama (ni)je poželjna
(esej)

Uniforme u školama često izazivaju podijeljena mišljenja među učenicima, učiteljima i roditeljima. Neki od njih smatraju da uniforme mogu poboljšati disciplinu i stvoriti ravnotežu među učenicima. Međutim, drugi ističu da uniforme potiskuju individualnost i slobodu izražavanja. Školske uniforme imaju svoje pozitivne i negativne strane, a jesu li poželjne, zavisi od različitih čimbenika, poput društvenih normi, obrazovnih ciljeva i kulturnih vrijednosti.

Jedna od glavnih prednosti nošenja uniforme je stvaranje jednakih uvjeta za sve učenike. U školama gdje nisu uveli uniforme, često dolazi do socijalnih razlika među učenicima koji si mogu priuštiti skuplju, markiranu odjeću i onih učenika koji si ne mogu priuštiti zbog različitih razloga. Uniforma uklanja navedene razlike jer svi učenici izgledaju isto, čime se smanjuje pritisak na obiteljsku financijsku situaciju i smanjuje mogućnost zadirkivanja ili ismijavanja zbog izgleda ili socijalnog statusa. Osim toga, uniforma može pridonijeti boljoj disciplini i ozbiljnijem pristupu učenju zbog toga što učenici imaju manje vremena za razmišljanje o odjevnoj kombinaciji koju će odjenuti, već više o svom obrazovanju. S druge strane, učenici koji ne žele nositi uniform, tvrde da nošenje uniforme potiskuje kreativnost i individualnost učenika. Mnogi od njih smatraju da je odjeća važan način za izražavanje osobnosti te da bi učenici trebali imati pravo odabrati vlastiti stil odijevanja kako bi doprinijeli razvoju samopouzdanja, identiteta i osjećaj autonomije. Samim time, uniforme mogu smanjiti tu slobodu, a u nekim slučajevima čak uzrokovati osjećaj nezadovoljstva i nesigurnosti kod onih koji se ne slažu s uniformama. Osim toga, postoji mišljenje da uniforme nisu uvijek udobne i da ne odgovaraju potrebama svih učenika što može stvoriti dodatne prepreke u svakodnevnom životu.

Kada se razmatra učinak uniforma na društvenu dinamiku, također, treba uzeti u obzir učitelje i cijelu školsku zajednicu.

Uniforme mogu pomoći u stvaranju osjećaja zajedništva, jedinstva i ravnoteže među njima jer se svi jednako predstavljaju. Međutim, previše naglašena uniformnost može rezultirati gubitkom različitosti i osobnih identiteta. Uniformiranost može ograničiti socijalnu i kulturnu razmjenu među mladima. U suvremenom društvu koje cijeni raznolikost i slobodu, uniformiranost može biti kontraproduktivna. Može imati dugoročne posljedice na njihov razvoj jer odrastaju u uvjerenju da svi moraju biti jednaki, a ne različiti što je u potpunosti pogrešno i nepoželjno za današnje generacije. Primjerice, neka djeca mogu osjećati pritisak da se uklope u obrazac odijevanja koji nameću vršnjaci, što može dovesti do nesigurnosti ili stresa. Škola bi trebala biti mjesto gdje se potiče prihvaćanje razlika, a ne njihovo potiskivanje. Školske uniforme se često tumače kao rješenje za smanjenje društvenih nejednakosti. Međutim, učenici smatraju da je to površno rješenje.

Uniformiranost u školama je zaista kompleksna tema i zahtijeva uravnotežen pristup. Uvođenje uniformi može imati pozitivne učinke na smanjenje socijalnih razlika i poboljšanje discipline, ali istovremeno treba biti pažljiv prema potrebama učenika za izražavanje osobnosti. Mnoge škole bi trebale pronaći ravnotežu između ovih aspekata, uzimajući u obzir specifične okolnosti i potrebe svoje školske zajednice.

Noa Glažar, 2024.

Učeničke uniforme u školama – DA ili NE?

Tema uniformiranosti učenika u školama izaziva brojne rasprave i podijeljena mišljenja. Uvođenje uniformi često se smatra rješenjem za smanjenje socijalnih razlika, promicanje discipline i stvaranje specifičnog školskog okruženja. Protivnici te ideje tvrde kako uniforme ograničavaju slobodu izražavanja, suzbijaju individualnost i mogu biti nepraktične. U ovom radu ćemo sagledati obje perspektive. Razmotrit ćemo prednosti uniformi poput smanjenja socijalnih razlika među učenicima, smanjenja stresa i anksioznosti zbog estetskih pritisaka

te stvaranja ravnoteže u društvenim odnosima unutar škole. Istražit ćemo i negativne aspekte uniformiranosti uključujući ograničavanje slobode izražavanja, potencijalnu nelagodu nošenja uniformi te moguću neučinkovitost u rješavanju temeljnijih problema, poput nasilja i akademskih izazova. Temeljno pitanje koje se postavlja glasi: je li uniformiranost učenika u školama zapravo poželjna i korisna ili predstavlja samo površinsko rješenje koje ne doprinosi značajnim promjenama u školskom okruženju? Cilj rada je razmotriti sve relevantne aspekte ovog pitanja i istražiti moguće prednosti i nedostatke uniformiranosti učenika u školama.

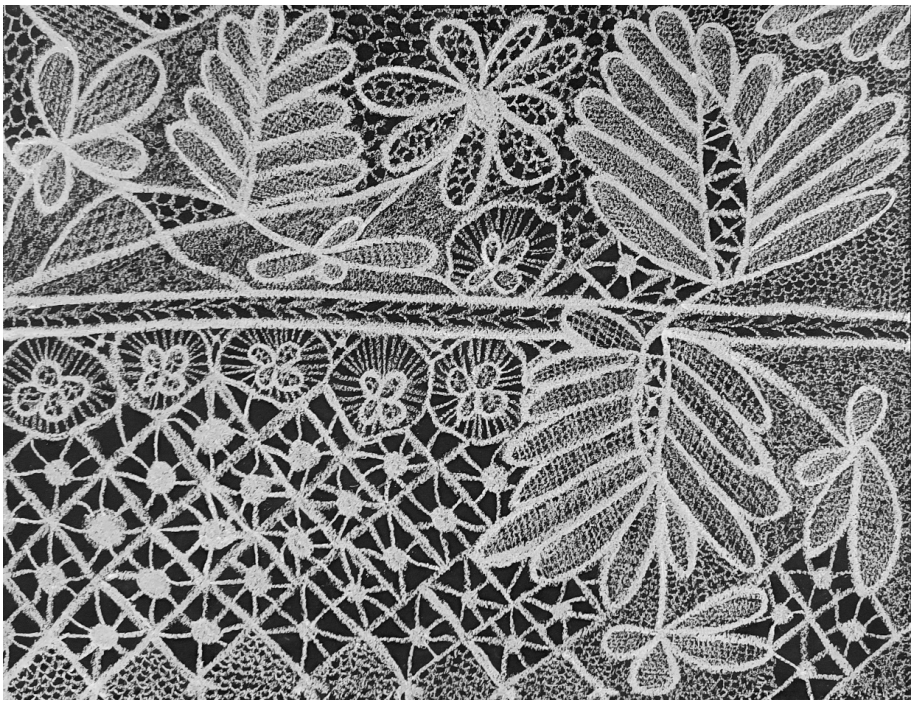
Uvođenje uniformi u školski sustav obično se promatra kroz prizmu smanjenja socijalnih razlika među učenicima. Zaista, jedan od najjačih argumenata za uniformiranost jest stvaranje jedinstvenog školskog okruženja koje uklanja vanjske pokazatelje imovinskog statusa. Uniformom škola može ponuditi prostor u kojem je svakom učeniku omogućeno da bude vrednovan na temelju svojih sposobnosti, a ne prema modnim ili materijalnim odabirima. U tom kontekstu, Justinić i Kuterovac Jagodić (2010) u svom istraživanju navode da se odijevanje markiranom odjećom u adolescenciji sve više povezuje s osobnim identitetom, što može rezultirati socijalnim isključivanjem i diskriminacijom među učenicima. Na temelju toga, uvođenje uniforme može smanjiti društvenu podjelu, jer svi učenici imaju jednake uvjete i izgled bez obzira na svoju financijsku situaciju ili želju za društvenim statusom, što je posebno važno u adolescenciji kada su pritisci zbog estetskih normi na vrhuncu. S obzirom na to, uniforme mogu pomoći u smanjenju stresa i anksioznosti jer učenici ne moraju stalno razmišljati o tome što će odjenuti kako bi se uklopili ili razlikovali od svojih vršnjaka. Kodeksi odijevanja, poput onog u istraživanju Vukše i suradnika (2017), mogu donijeti korist i u smislu povećanja discipline i međusobnog poštovanja među učenicima, stvarajući tako stabilniju i pozitivniju školsku atmosferu koja pogoduje akademskim postignućima i emocionalnom zdravlju.

Unatoč svim prednostima koje uniforme donose, postoje i brojni negativni aspekti koji zahtijevaju pažnju. Naime, uniforme mogu ograničiti slobodu izražavanja i kreativnosti učenika, što je posebno značajno u adolescenciji, kada je razvoj identiteta ključan. Mogućnost izražavanja individualnosti odjećom daje učenicima priliku da pokažu tko su i kakve su njihove sklonosti, a uniforma, koja podrazumijeva jedinstven izgled, može suzbijati ovu slobodu. Vukša i suradnici (2017) ističu da iako uniforme mogu smanjiti vanjske pritiske, one također mogu izazvati osjećaj uniformnosti u smislu "uništavanja" osobnog identiteta učenika, čime se negira važnost različitosti koja čini školu bogatijom i dinamičnijom. Nadalje, uniforme mogu biti nepraktične, osobito u različitim klimatskim uvjetima ili za učenike koji imaju specifične fizičke potrebe. Ne možemo zanemariti niti činjenicu da uvođenje uniformi možda neće donijeti dugoročne pozitivne promjene u školskom okruženju ako se istovremeno ne riješe dublji problemi, poput nasilja među učenicima ili nedostatka motivacije za učenje. Ovakvim pristupom uniforme postaju površinsko rješenje koje ne dotiče temeljne uzroke društvenih problema, a možda čak mogu stvoriti nove probleme, u smislu smanjenja osobne slobode i samosvijesti učenika.

Tema uniformiranosti učenika u školama izaziva podijeljena mišljenja i brojne rasprave. Uvođenje uniformi često se smatra sredstvom za smanjenje socijalnih razlika, stvaranje ravnoteže među učenicima te promicanje discipline. Uniformiranjem svi učenici, neovisno o imovinskom statusu, mogu biti ravnopravni, a smanjenje vanjskih estetskih pritisaka može pomoći u smanjenju stresa i anksioznosti, osobito među adolescentima koji se suočavaju s izazovima samopouzdanja. Međutim, unatoč ovim prednostima, postoje i brojni negativni aspekti uniformiranosti. Primjerice, ograničavanje slobode izražavanja i kreativnosti, posebno u razdoblju kada je razvoj identiteta ključan, što može imati dugoročne posljedice na samopouzdanje učenika. Također, uniforme ne rješavaju temeljne društvene probleme poput nasilja ili loših akademskih rezultata,

što ih čini samo površinskim rješenjem. Stoga, uvođenje uniformi može osigurati samo privremene promjene, dok pravi izazovi ostaju neriješeni.

Lara Grbac, 2024.

Petra Nemarnik, pastel

Pisma nekadašnjim nastavnicima

Vama, učiteljice

U životu postoje osobe koje ostave neizbrisiv trag, trag koji zauvijek ostaje u srcu, ne po velikim riječima već po razumijevanju, podršci i toplini. Jedna od takvih osoba za mene ste Vi, učiteljice. Vaša uloga u mom životu je mnogo viša od samog prenošenja znanja. Bili ste i dan-danas ste moj uzor. Vama, učiteljice, posvećujem ove riječi kao znak zahvalnosti za sve što ste učinili za mene.

Sjećam se prvih dana u školi: zbunjenih pogleda, straha od nepoznatog, novih prijatelja i sramežljivih riječi. Vi ste nas svako jutro ispred škole dočekivala s osmijehom na licu, otvorenoga srca. Vaš glas je bio mio, tih, ponekad glasan, ali pun topline, Vaše riječi bile su jednostavne i razumljive. Od samog početka pokazali ste nam kako škola nije samo mjesto gdje učimo zbrajati, oduzimati, pisati slova, čitati, već mjesto gdje učimo o ravnopravnosti, kako poštovati različite od nas, odnosno mjesto gdje rastemo kao ljudi. Bili ste više od učiteljice, bili ste naš oslonac, motivirali ste nas i pružali svakodnevno podršku. Niste nas gledali na temelju ocjena koje smo dobivali, gledali ste nas kao osobe s osjećajima, snovima i željama. U pojedinim trenutcima bili ste strogi, no danas shvaćam kako je to bilo za naše dobro, kako bismo naučili novo gradivo koje nije bilo nimalo jednostavno. Svaki nastavni sat s Vama bio je vrlo zanimljiv i poučan, često bi bila lekcija iz života. Učili ste nas da budemo znatiželjni, da postavljamo pitanja, ukoliko nam nešto nije bilo jasno te da kritički razmišljamo. Također ste nas učili da budemo uporni i tvrdoglavi i da ne odustajemo od svojih snova. Pokazivali ste nam da se znanje ne uči napamet, već se povezuje sa svakodnevnim životom i pojavama i još važnije da razumijemo srcem. Često ste nas poticali da budemo iskreni, da vjerujemo u sebe i da ne

odustajemo od onoga što volimo i želimo. Vaše riječi i danas katkad čujem kad se moram suočiti s nečim nepoznatim i stranim. Također, svaki Vaš osmijeh davao mi je snagu, a svaka riječ podrške bila mi je poticaj da budem bolja i bila mi je „vjetar u leđa". Znali ste i prepoznati kada netko od nas nije imao dobar dan i uvijek ste pronašli pravu riječ koja bi sve popravila.

Danas, kada se osvrnem unatrag i kada se prisjetim osnovne škole, vidim koliko ste oblikovali moj pogled na svijet. Učili ste nas da vjerujemo u sebe, čak i kada je nama to bilo nezamislivo i nemoguće. Bili ste moj oslonac i uzor. Zato Vam danas, učiteljice, iz srca zahvaljujem. Hvala Vam što ste vjerovali u mene. Hvala na svakom dobronamjernom savjetu, strpljenju i svakom trenutku koji ste mi posvetili. Vaš trud, toplina i znanje ostaju trajno u meni kao podsjetnik koliku ulogu učitelj ima u životu djeteta. Zahvaljujući Vama upisala sam Učiteljski fakultet jer i ja želim jednoga dana biti poput Vas. Želim predavati djeci i biti dio njihova odrastanja i sazrijevanja. Želim ih naučiti kako je bitno da slušaju svoje srce i da vjeruju u sebe, budu tvrdoglavi baš kao što ste i Vi mene tako naučili.

Vanessa Kovač, 2025.

Vama, učiteljice

Učiteljica je više od osobe koja prenosi znanje – ona je vodič, podrška, uzor, a nekima i druga obiteljska figura. Posebno mjesto u mom srcu zauzima učiteljica – ona koja me pratila dok sam nesigurnim koracima kročila u svijet znanja, pravila i odgovornosti.

Draga učiteljice, još se sjećam prvog dana škole. Bila sam jako nervozna, iako me sestra danima unaprijed bodrila i nastojala smiriti. Njoj ste prije četiri godine također bili učiteljica, i zaista se sjećam kako je sretna odlazila u školu, a iz nje bi se vratila još sretnija – sada znam da je ta radost imala Vaše ime u pozadini. Prvog dana škole sjedila sam u klupi prestrašena i zbunjena, ne znajući što me čeka. Potom ste

ušli u učionicu s osmijehom koji mi je odmah ulio povjerenje i pružio osjećaj sigurnosti. Vaša strpljivost i tople riječi pomogle su mi da se osjećam prihvaćeno. Vi me niste učili samo slova i brojeve – već i životnim vrijednostima. Naučili ste me kako se poštuje prijatelj, kako se traži oprosti i kako se ne odustaje nakon pogreške. Vaše pohvale su mi davale motivaciju da se nastavim truditi, a primjedbe su me učile odgovornosti. Uvijek ste nalazili vremena za svakog učenika, iako znam da ste i bez nas imali pregršt vlastitih obaveza. Vaša ljubav prema svom pozivu bila je vidljiva na svakom satu. Učili ste nas s lakoćom i veseljem, pretvarajući učenje u igru, a školu u mjesto gdje smo se osjećali voljeno i sigurno. Ponekad bih se zapitala kako ste uspjeli imati toliko strpljenja, snage i razumijevanja, uzimajući u obzir da ste imali poprilično živahan razred. Sada znam odgovor na to pitanje – to mogu samo oni koji zaista vole djecu i uživaju u svom poslu. Odmalena sam sanjala da budem učiteljica, upravo zbog Vas. No, nakon osnovne škole, gotovo sam u potpunosti izgubila tu želju. Nisam upisala gimnaziju koju sam žarko htjela, nego Ekonomsku školu. Dok su godine prolazile u učenju prava, moj dječji san o željenom poslu ostao je zaboravljen, bez ijedne misli koja bi me vratila na taj put. Taj osjećaj me pratio sve do završetka mature, kada je bilo vrijeme da odaberem fakultet koji ću upisati. U tom trenutku sam pomislila na Vas i na onu djevojčicu koja je nekada željela krenuti Vašim putem. Sada sam na prvoj godini Učiteljskog fakulteta i voljela bih da znate da sam zbog Vas tu gdje jesam.

Učiteljice, hvala Vam na svemu – na znanju, vremenu, strpljenju i ljubavi. Hvala vam što ste vjerovali u mene čak i kada ja nisam. Vi ste dokaz da pravi učitelji ne podučavaju iz udžbenika, već iz srca. Zbog Vas sam naučila da je učenje putovanje, a škola mjesto u kojem rastemo kao ljudi.

Roberta Ćejić, 2025.

Učiteljici koja me nije razumjela

Poštovana učiteljice,

vjerojatno me se ne sjećate, ali jednom davno sam bila Vaša učenica. Ne zamjeram Vam što me se ne sjećate, ipak sam bila Vaša učenica samo u prvome razredu prije nego što me majka odlučila premjestiti iz Osnovne škole „Brajda", u kojoj ste Vi radila, u Osnovnu školu „Podmurvice". Ovo pismo mi je od iznimne važnosti jer sam nakon toliko dugo godina dobila priliku reći nešto više o Vašem kratkom, ali veoma upečatljivom radu sa mnom koji me do dan danas oblikovao kao osobu. Putem ovog pisma želim Vam dati do znanja koji je moj dojam o prvom susretu s obrazovanjem. Mogu Vam s potpunom sigurnošću priopćiti kako mi je žao da sam upravo Vas imala za prvu učiteljicu jer ste mi ostavili iznimno negative uspomene.

U Osnovnu školu „Brajda" krenula sam sa svega šest godina i iznimno sam se veselila školi. I danas se prisjećam lijepih trenutaka iz vrtića i svojih teta koje su me s ljubavlju pazile i pripremale za početak školske godine. Nakon toga, sjećam se da sam stigla u učionicu i ugledala Vaše hladno i pomalo umorno lice koje do tada nisam navikla viđati. Smatram da se već tada stvorila određena udaljenost među nama. Prvi susret učitelja/učiteljice s prvašićima smatram izrazito bitnim. Mislim da bi takav susret trebao zračiti toplinom i veseljem, nažalost, kod Vas to nisam nikad osjetila.

Nakon što je prošlo puno godina i nakon što sam donekle odrasla, primijetila sam i shvatila greške koje ste tada činila kao učiteljica. U Vašem radu prema meni je nedostajalo puno empatije. Nikad od Vas, nažalost, nisam dobila onu vrstu topline i podrške koja mi je tada trebala i bila bitna. Također, nedostajalo je puno razumijevanja i podrške. Sjećam se da ste vodili sat matematike i upitali ste jesu li svi završili s rješavanjem zadataka. Svi su odgovorili potvrdno osim mene i hitro sam spremila radnu bilježnicu s namjerom da ću neriješene zadatke dovršiti kući za domaći uradak kako ne bih bila u zaostatku s drugima. Vi ste odmah posumnjali u mene, grubo mi izvukla radnu bilježnicu iz torbe i prekorila me pred cijelim razredom. Zapamtila sam kako sam sama rješavala matematičke zadatke bez imalo pojma

što trebam sljedeće napraviti dok ste s drugima krenuli obrađivati gradivo hrvatskog jezika. Razumijem da ste htjeli red i disciplinu, ali disciplina bez emocionalne topline i pravde ostavlja više štete nego koristi jer djeca osjete strah, a ne poštovanje.

U tim godinama mi Vaš autoritet nije bio jasan. Vaš pristup prema meni bio mi je stran. Bili ste nešto sasvim novo s čime se prije u svojem, tadašnjem kratkom životu, nisam susrela. Jedina osoba koja mi je tada bila autoritet bila je moja mama, a Vi ste bili toliko drugačiji od moje mame. Ona je zračila toplinom, ljubavlju, razumijevanjem i podrškom, a to se nije promijenilo do danas. Zahvalna sam joj što je tada, pa čak i kod tako malog djeteta, prepoznala da nisam bila zadovoljna i odlučila me premjestiti u školu u kojoj me dočekala moja nova učiteljica Tea. Bilo me je strah ponovo upoznati novu učiteljicu jer sam mislila da će se ranije iskustvo ponoviti, ali nije bilo tako. Radi nove učiteljice zavoljela sam školu, glumu, ritmiku, i razne aktivnosti. Usadila mi je vrijednosti koje i danas nosim u sebi. Ažurna sam, pažljiva, donekle uredna, ali i pristojna. Nažalost, nije uspjela iskorijeniti strah od matematike kojeg ste Vi usadili, ali možda ga se jednom sama riješim.

Danas koračam putem kojim ste nekada davno upravo Vi koračali. Na putu sam da postanem učiteljica kakva je meni nekad trebala, a nisam je imala. Danas znam što trebam promijeniti. Nažalost, Vi me niste znala voditi kroz školske dane s toplinom i podrškom koju sam tad trebala. Niste znali da djeca pamte više osjećaje nego lekcije i zato je važno da oni koji odgajaju, prije svega, slušaju i razumiju.

S poštovanjem.

Klara Miletić

Klara Kordić, olovka

Draga razrednice,

dok pišem ovo pismo osjećam zahvalnost i toplinu u srcu. Teško je riječima objasniti moju zahvalnost prema Vama, ali svejedno sam odlučila pokušati. Vi ste osoba koja je promijenila moj pogled na srednju školu, učenje, ostale aspekte života, ali i na moj način razmišljanja.

Kad sam Vas prvi put upoznala, a bilo je to za moj deveti rođendan, odmah sam osjetila Vašu toplinu i dobrotu. Tada sam Vas upoznala kao animatoricu na rođendanu s prijateljima iz osnovne škole, a poslije kad sam saznala da ćete mi baš Vi biti razrednica u gimnaziji, bilo mi je izuzetno drago. Sjećam se prvog dana u gimnaziji – stajala sam ispred ulaza u školu oznojenih dlanova i gledala u nove ljude oko sebe s osjećajima uzbuđenja i straha. A onda ste se

pojavili Vi, kao i uvijek s osmijehom na licu i glasom punim topline uputili ste nam par riječi koje pamtim i danas. Rekli ste: „Ne brinite, društvo, tu sam da Vam pomognem i da se osjećate bolje u ovom novom poglavlju života."

Od prvoga dana u srednjoj školi pokazali ste nam da nam niste samo razrednica i profesorica hrvatskog jezika, već osoba dobrog srca koja nas vidi kao mlade ljude, a ne samo kao učenike. Uvijek ste bili spremni pomoći, odgovoriti na naša svakodnevna pitanja i nedoumice te se zalagati za nas. Kad god je bio neki problem s drugim profesorima, kad je trebalo odgoditi neki ispit, uvijek ste bili tu za nas. Danas je, nažalost, toga sve manje, a Vi ste primjer kakvim smatram da bi i ostali trebali biti. Satove hrvatskog jezika osmislili ste na veoma zabavan, ali poučan način. Mnogo toga smo obradili i bilo nam je korisno za državnu maturu. Naučila sam mnogo toga na Vašim satovima, što o hrvatskom jeziku, što o nekim životnim vrijednostima, poput poštovanja i iskrenosti. Niste nam popuštali i poklanjali ocjene, ali ste zaista bili pravedni i jednaki prema svima. Svaki trenutak na Vašim satovima bio je trenutak u kojem smo učili, rasli i razvijali se kao učenici, ali i kao osobe.

Također, vodili ste nas na brojne izlete u prirodu, kazalište, kino… Sjećam se i kad ste nas vodili u Zagreb na predstavu Jalta Jalta te Izložbu Ivana Meštrovića. Smatram da je izuzetno bitno organizirati i takve izlete za učenike. Nikad neću zaboraviti koliko ste mi pomoći i podrške pružali kada sam imala nekih poteškoća s ostalim predmetima. Naučili ste me da znanje nije teret, nego prilika. Također, da je trud važniji od savršenstva i da nije sramota pitati, pogriješiti i potražiti pomoć.

Hvala Vam na svakoj toploj riječi, osmjehu, ohrabrenju, savjetu i podršci. Upravo Vi ste me potaknuli da i ja postanem učiteljica i prikazali mi taj posao posebnim. Također, hvala Vam što ste vjerovali u mene onda kad ni ja u samu sebe nisam. Obećavam da ću primjenjivati sve što ste me naučili u životu, a i podijeliti to sa svojim budućim učenicima kad završim studij.

S ljubavlju i poštovanjem,

Lea Domitrović

Draga učiteljice,

pišem Vam ovo pismo s iskrenom željom da Vam zahvalim na motivaciji koju ste mi dali da se bavim učiteljskom profesijom. Možda nikada niste ni znali koliki ste utjecaj imali na mene, ali sada, kada sam upisala učiteljski studij, osjećam potrebu izraziti Vam zahvalnost. Bili ste mi više od učiteljice, bili ste primjer, oslonac i poticaj. U vrijeme kada sam tek otkrivala svijet, Vi ste bila moj vodič. Iako to tada nisam znala prepoznati, danas znam da ste upravo Vi bili razlog zbog kojeg sam zavoljela učenje i zašto sam se odlučila za učiteljski poziv.

Vaš pristup učenicima bio je jedinstven. Niste nas gledali kao brojeve u dnevniku, već kao osobnosti koje se razvijaju i rastu. Uvijek ste nas slušali s punom pažnjom, a Vaše riječi bile su više od uputa; bile su podrška, razumijevanje i ohrabrenje. Također, prepoznavali ste i uvijek pohvalili naš trud, a pogreške vam nisu predstavljale priliku za upućivanje kritike, već priliku za učenje. Naglasak Vam nije bio isključivo na brzini rješavanja zadataka, nego i na prepoznavanju i pružanju pomoći onima kojima je bila potrebna. Taj Vaš pristup ostavio je trag i naučio me pravim vrijednostima. S Vama je učionica bila izvor znanja, ali i poštovanja, igre i zajedništva. Njome je uvijek vladalo ozračje u kojem su se svi osjećali prihvaćeno, nije bilo natjecanja, omalovažavanja niti straha. Često ste isticali da uspjeh nije mjerljiv ocjenama, već napretkom i uloženim trudom. Učili ste nas da svatko vrijedi te da su naše različitosti bogatstvo, a ne prepreka. Takve se životne vrijednosti ne objašnjavaju u udžbenicima, no Vi ste nam ih prenijeli iz srca. Kao dijete divila sam se Vašoj smirenosti, strpljenju i načinu na koji ste znali odgovoriti na svako pitanje, pa čak i ono nevezano za nastavno gradivo ili predmet. Danas, kao studentica, divim se Vašoj predanosti svome poslu. Zanimanje učitelja nije lako, iziskuje puno davanja, a najčešće malo priznanja. Vi ste svejedno, svakodnevno, dokazivali da je posao učitelja više od zanimanja, to je zapravo stil življenja u kojem je glavni zadatak nesebično davanje znanja i oblikovanje dječje osobnosti. Svojim ste radom u meni pobudili ljubav prema znanju, vjeru u sebe i poštovanje prema drugima zbog čega sam odlučila krenuti Vašim stopama. Želim biti učiteljica koja će znati saslušati, razumjeti i poticati svoje učenike. Također, voljela bih da moja učionica bude sigurno

mjesto gdje će se svako dijete osjećati prihvaćenim i važnim. Ako uspijem u tome, znat ću da sam Vas dostojno naslijedila.

Hvala Vam, učiteljice. Hvala što ste vjerovali kad ni sama nisam znala u što vjerujem. Hvala što ste me naučili ne samo čitati i pisati, već i slušati, razumjeti i biti dobra osoba. Nadam se da ću jednoga dana u nečijem pismu i ja biti "ta" učiteljica koja je na nekog ostavila trag kao što ste vi na mene.

S poštovanjem,

Lucija Tominić

Ivona Deronja, pastel

Poezija

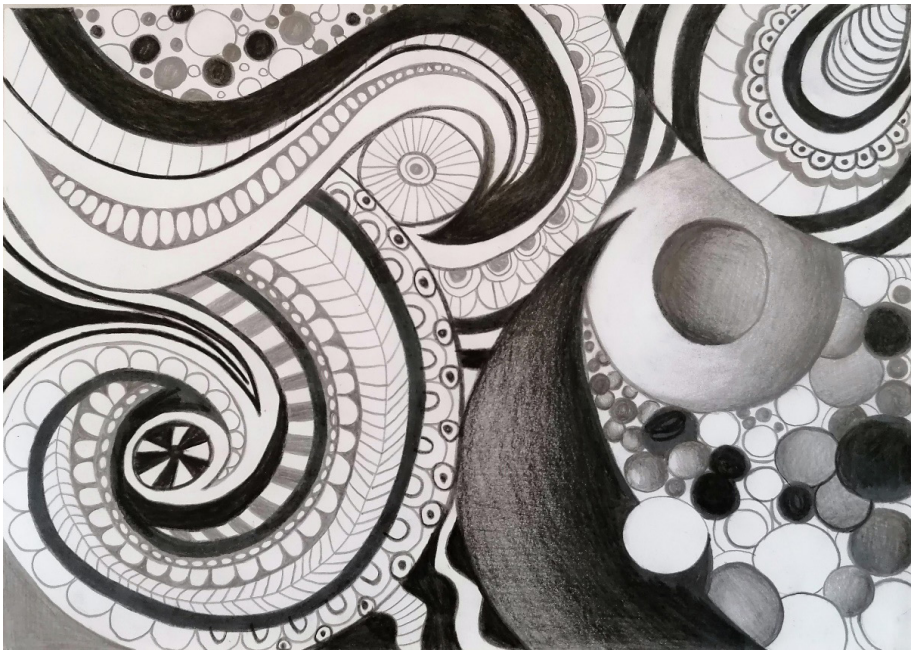
Maslinasto zelena

Maslinasto zelena. Boja koja ju svaki puta iznenada natjera da razmišlja. Zbog nje je smirena, mislima ponesena. Krivudavom stazom isprepletenih osjećaja odnesena. Sama pomisao na nju uzdiže ju preko oblaka i privlači vječnim sjajnim zvijezdama. Prijateljica je mjeseca. I dok upija zadnje note što proizlaze iz dalekog i starog gramofona, prepuštena glazbi lagano se njiše povjetarcem tih senzualnih nota. Kistom ostavlja trag ulja na platnu, maslinasto zelene boje.

Morska iluzija

Kroz staru školjku spremljenu na najvišoj polici prašnjavog ormara čuju se zvukovi mora. Tihi šum šapće joj lagane pjesme oceana. Priziva ju. Obećava joj pješčane plaže, uvale. Morsko plavetnilo, napuštene zaljeve. Potpuno primamljena tom iluzijom, prepušta se vjetru koji ju podiže u daleka prostranstva. Ponesena vječnim sjajem neostvarenih snova otključava lokot tog labirinta nade. Strasti. I dok tako u daljini vidi morsku pjenu kao naslikanu uljem na platnu, u pozadini čuje galebove. Beskrajni sjaj morske iluzije širi se dalekom uvalom snova.

Tia Štajduhar, 2020.

Antonija Butković, olovka

Zvjezdica na nebu

Da sam barem
Zvjezdica na nebu
Da barem
Moji nisu željeli bebu

Da mi barem
Dani nisu puni straha
Da barem
Svijetom ne hodam ovako plaha

Da mi barem
Tijelom manje vlada tuga
Da barem
Mislima svojim nisam sluga

Da sam barem
Zvjezdica na nebu

Dora Zorić, 2025.

Sara Žufić, kombinirana tehnika

Dijalekt i stvaralaštvo na zavičajnome govoru

Folklor

Već je prešlo četrnajest let od kak se vu mojemu malomu gradu otprla sekcija dječjeg folklora. Još smo deca bili, a vu moje se familije navek nekaj popevalo i pomalo tancalo. Tak su vujna i mati odlučile nas petero dece upisati na folklor. Moji dva brati, dva bratići, ja, deca iz škole i vrtića, kaj smo znali i nismo znali. Čak su se i vučitelice iznenadile kulike nas je bile na prve probe. Po času se v zelinskom kinu širila pozornica kaj bi deca meli de tancati, al' ni to duge trajale. Za par let ostale nas je sega dvadesetak, a ja sam morala prejti z maloga folklora.

Na prve probe velikog folklora fejst me je bile strah, pak se pol i ne sećam. Si su šteli znati čija sem i kak duge tancam. Srećom neke sam već poznala, neki su prije z menom tancali vu malom folkloru, a ovi ostali su me brže po dedi poznali. Tak sam se i tam brže osećala ko doma. Pak denes više bez folklora ne znam živeti. Vu našem se društvu navek znalo kak probe trebaju zgledati. Voditelj veli dojti vu osam, do pol devet se skupimo, al' do trifrtalj devet poslušamo kaj su babe sinoć na plotu čule. Onda se ide tancat. Kad mužikaši zaigraju drmeš srčece ti se napuni, a osmeh na licu razvleče. Pa ak' se desi da smo se svi dobre ošvicali znamo da je proba bila kak se spada. Vu tom vam društvu nema srđbe ili truciranja, morete se samo zabavljati i kušuvati. Pa kad se spremamo na nastup operu se bele rubače, narancaju čisti šosi, prek zategneju fertuni i dodaju šareni lajbeki. Na noge navlačimo črne škornje, muži na glave mečeju škrlake, a žene paculice. Curicama se pleteju kečkice i dodaju crvene trake, a ko ima oko vrata meče i crveni kraluš. Negda su to bili pravi bogatuni, a denes kraluš i bogec

more kupiti. Da bi popevka bila lepša i trajala duže pune se demižoni z vinom. Kad se to sve odradi, spremni smo za nastup.

Kakva god bila veselica, mala ili velika, s nastupom ili bez, naš bu voditelj zdigel kupicu i zapopeval:

„Ki bi venda
hotel znati
kaj je ljubav bratinska,
taj nek dojde
sim pogledat
kič pajdaštva našega!“

Petra Bistrički, 2021.

Halubajski zvončari

Va oven rade ću opisat tradiciju z mesta od kud prihajan, Marčeji, Viškovo. Dela se o Halubajskemi zvončari. Njihovo ime nastalo je od haluba. Maske i zvonce su stavjali da bi potirali neprijatelji ki su im teli zet tereni. Na početke su tirali Turke, sad se reče da tiraju zimu i nakon njih prihaja proleće. Najprej ću navest kako zgledaju, pa ću reć malo više o njihovemi člani i na kraje ću povedet njihovu glavnu ulogu.

Reč je o muškemi ki nose na sebe belu ili črnu ovčju kožu, zvonac obešen po zada, mornarsku maju, črjeni facol oko vrata, črni postoli na kopicah i bačuka v ruke. Ono ča je najbitneje pul njihove opreme je maškara. Maškara je sakemu jedinstvena i sakemu drugačija. Ima oblik blaga našega kraja. Kako postoji puno vrst zvončari, tako saki ima drugačiju maškaru. Maškara Halubajskeh zvončari je jedina pul keh je lice zaprto, dok je pul drugeh otprto. Pohajanje po seleh traje tri dani. Počinje se nedeju, finjeva se na pusni utorak. Na čele povorke je komadant, zada njega je bandera, onda gre muzika ka se sastoji od deset do četrnajst člani, pa redu mići i veli zvončari, a š njimi još redu črni ki pejaju medveda i obavezno na kraje vrag. Se skupa ih je od

stodvajset do stošezdeset judi, nekad i dvesto. Komadant je obučen va beli veštid s baretun na glave. On gre prvi i vodi celu skupinu. Nakon njega gre onaj ki nosi banderu. Potle banderi va selo prihaja muzika ka se sastoji od jenega bubnja, jeno tri do četire armuniki, dve trubi, jedan klarinet i saksofon. Za njimi redu mići zvončari, deca od leto dan do petnajst let. Sledeće mesto zauzimaju veli zvončari, judi od sedamnajst dokle god moru hodit. Zadnji, jednako važni člani su črni z medvedun i vrag. Oni imaju lice črne boji i črne vlasi, uz rukavice kemi črne judi sa strani.

Pusna nedaja, Marčeji, Bačurka, Halubje celo srce š njimi je. Vavek od tuda po staroj užance, bela zvončarska kumpanija gre. Jači od zimi, dažja i snega z medvedun, vragon, sela će obać i na najvećen našen karnevale, na rečken Korze si skupa se nać. Halubajski su pravi zvončari, kuda pasuju od njih se grmi, mlaji, stariji, stalno skupa su. Va našen srce ih nosimo mi. Pul nas va svete za njih znaju si. Jubav i ponos su naši zvončari. Pusni pondejak, rog z brega tuli, rabi pasat još i drugi kraji, čeka ih vino, čekaju judi, aš to je dan od fešti i jaji. Na dan pusta srcu ni lako, aš zadnji put zvonit se krajen gre, sakemu dragi su ti pustni špaši. Na pusni utorak si na brege su, aš va Viškove vela fešta je. Zvonit za to leto finilo je.

Halubajski zvončari su 2010. leta proglašeni kulturnim nematerijalnim dobrom celega čovječanstva pod zaštitun UNSECO-a. Do tega priznanja i zaštite pasalo je puno stoljeć i generacij ke su održale tradiciju zvonjenja i zvončara ka se zatrt ne sme. Mane ni lepšega nego kad pride drugi mesec i zvončari skupa š njin. Vavek ih ren z guštun pogledat. Mislin da bi sakemu bilo drago da ima tradiciju svojega kraja ko ča ja iman svojega.

Erika Crnić, 2022.

Ča znači bit namoran

Jubav. Jubav ni lahka stvar. Jubav je neš ča se ne more opisat s besedami. To je jedan poseban osjećaj kega je saki već oćutil i kega ne more niš zamenit. Dobit i dat jubav je najlepše ča čovek more storit. Čovek ki ima jubav, ima se. Jubav je povezana sa srećun, veseljun, smehun i sen lepemi emocijami va našin živote. Jubav je va fameje, med prijatelji, med dva čoveka… Ima jedan del va toj jubavi od kega ni ja ne znan točnu definiciju… bit namoran… jedna beseda, a tisuć emocij va njoj. Evo, vidin ga… prihaja mi se bliže i bliže… ruki mi se pote, srce jako tuče, počelo mi sej i va glave lagano vrtet. I tu je prišal, stoji metar od mene, a ja više ni ne znan kako se zoven, a još manje kako se prezivan. Zmešana san cila, najadenput mi je strašno teplo i smejen se za saku bedastoću. I ča sada storit? Kako ga pogjedat i pozdravit ga, a da to se skupa zgjeda normalno? Ja to ne moren. Obrnjujen glavu ća aš me još uza se lovi i neki čudan sram. Va isto vreme otejen bit ona prava ja, kakva san i inače, ali to neš va mojoj glave mi to va ten momente ne da. „On" je dečko ki se mane pjaža, a ovo ča san napisala su moje reakcije kad mi je on negdere blizu. To zgjeda i sigurno zvuči jako smešno, ali to je jušto tako. Mislim da kad je neki namoran, ni bitno koliko let ima. Ja s devetnaest, neki s deset ili s 50, vavek je namoranost ista. Vavek tega drugoga va kega si namoran, doživljavaš ko najsavršenejega čoveka na sven svete. Nebitne su ti one njegove sitne mane, sve obrneš na lepo. I niki drugi ne more razumit zaš si ti baš na tega nekega namoran. A ja bin samo rekla: „Aš si!" Na to pitanje ni drugega odgovora. To su ti neki „leptirići va trbuhe. To je taj poseban osjećaj, ko da si va sedmun nebe. Ako pak skupin snagi da ga pogledan va oči, onda se, naravno, cela zmešan va ten njegoven poglede. Pa kad mi se onda još onako lepo nasmeje, ja onda stvarno ne znan kamo bin sa sobun. Kad ga negdere slučajno trefin, to mi popravi celi dan. I brzo, naravno, zoven prijatelicu da joj se povedan, aš ne moren to držat va sebe.

I evo, to znači biti namoran. „Namoran" je beseda ka se zapravo pokazuje kroz nekakovi postupci, misli i slično. Nijedan osjećaj na

ovin svete ne more ga zamenit aš je najlepši. Kad ga ugledan, ja više ne znan za se, ali uživan. I tako to gre va krug. I tako će proć se dok ja ne skupin hrabrosti reć mu se ovo ča osjećan. Kad bi barem on isto mislel pa on mane prvi to rekal, ili bi to morda bilo prebajkovito? Ah, čini mi se da morda ipak bit namoran ni tako lahko.

Dajana Jukić, 2016.

Petra Borovac, pastel

Put čez moj kraj

Lepa moja Krapina. Ko te ni videl, ne zna kaj znači lepota. Baš si kak mali raj na zemlji. Ne veliju zabadav ljudi da je Zagorje bajka na dlanu. Tuj maš vse kaj čoveku treba za srećni i lepi život. Meni je svigde lepe, ali h Krapini največ. K njoj me srce vleče i tak bu, zanavek.

H Krapinu vam je najlepše dojti h jesen. Nebo je modre, dani su divni, sunce svetli, a šume se zlatiju. Dojdite za vreme festivala, da čujete vesele kajkavske popevke koje se popevaju još od negda. Saku jesen naša festivalska dvorana slavi naš kraj, našu kulturu i našu tradiciju. Baš se tam more videti i zagorska narodna nošnja koja nam kaže kak su se negda ljudi oblačili. To je poseban komad obljeke koji ima veliki značaj. Par metri dalj, hiža je našega velikana – Ljudevita Gaja. Po njem je i nazvan glavni trg h Krapine. U nastavku, došli bute do najpoznatijega mesta tuj – brda Hušnjakovo i muzeja krapinskih neandertalca. Baš od tud i seže povijesna baština jer je tuj pre čak 130 hiljada let Dragutin Gorjanović Kramberger našel ostatke praljudi i napravil Krapinu svetski poznatim mestom. Sad celi svet zna za nju. Če se volite šetati, prošećite se do staroga grada. Tam je negdar živela Barbara Celjska koju su zvali ˝Crna Kraljica˝, koja se vu 1405. letu udala za Žigmunda Luksemburškog, čije je venčanje bile iste tuj h Krapine. Ak vas noge još ne boliju i mate snage, prejdite na Trški Vrh gde je marijansko svetište – Crkva Majke Božje Jeruzalemske. Tam je i kip Majke Božje kojega su donesli ravno z Jeruzalema. Kad se bute spuštali z cirkve, videli bute mali križni put. Če nastavite dalje hoditi, prekrižite se pri tri križa ispod kojih je i glavno krapinsko groblje.

Nadam se da ste z autom i da mate celi den, jer h Krapine tek počinje putovanje čez ovaj, moj kraj. Nedaleko od centra Krapine, dvorac Oršić i Muzej seljačkih buna vraća h vreme Matije Gupca teri je poznat zbog slavne seljačke bune. Još jen dvorec teri je poznat tuj h Zagorju je Veliki Tabor. Baš od tud dolazi poznata legenda o Veroniki Desiničkoj koja je zbog nesrete ljubavi z plemićem živa zazidana h zidine dvorca. Neki ljudi veliju da se još furt po noći more čuti zvuk njenega plača i lupanje z zidova. Ak su pa vam pak draže sretne ljubavi, prejdite h Kumrovec gde se slavi ˝Zagorska svadba˝. To je ujedno i rodno mesto Josipa Broza Tita koje je već ljetima svakodnevno posećeno zbog etno sela na otvorenom. Vsi teri tam dojdeju, ostaneju oduševljeni, neovisno o generaciji. Oduševljenje se nastavlja h Klanjcu vu Galeriji Antuna Augustinčića čija se ˝Vjesnica mira˝ nalazi h zgrade

UN-a h New Yorku. Umesto da idete h New York, bolj da dojdete sim i upoznate pravu bajku na dlanu. Moguće da bute i postali lačni pa prejdite h Zelenjak. Tam se more fino pojesti, a usput i vidite spomenik koji je zdignut u čast naše himne gde je po predaji Antun Mihanović dobil inspiraciju za istu. Pomoliti se morete još i h Mariji Bistrici gde je iste ogromne marijanske svetište i ogromni križni put teri je svakodnevno posećen ko i cirkva koja je odmah pokre. Pre samega kraja morete se opustiti i male uživati h prirodnim termalnim izvorima h Krapinskim ili Tuheljskim toplicama. No, pre nego ke završite ovaj obilazak i prejdete doma, vrnite se h centar Krapine i popnite se na breg iznad glavne krapinske cirkve – crkve sv. Nikole i dojdite h moju klet. Jer ke bi vam značil celi zagorski den če nete vidli čari zagorskih kleti uz čašu zagorskog vina i zagorske štrukle od moje babice.

Da je Zagorje bajka na dlanu, to ste se uverili već i sami. Brojne cirkve, dvorci, muzeji i izletišta stvarne doprinose tome. Tuj nema čega nema. Još od kad sem bila mala, dedek mi je govoril kak nema lepšeg mesta neg Zagorja. Borme je mel praf. Tuj mi je srce, duša i sreća. Kam god da prejdem, ja vrnula se bum nazaj. A svoje brege bum pamtila zanavek.

Ema Inkret, 2019.

Mlikarice

Dohajan z najlipjega kraja ki ima velu i duboku povijest va sebi, a to je Grobnik. Grobnišćina j' odvavik bila poznata po vrednimi judimi kisti vole i čuvaju svoj kraj. Kad god se govori o mojemu kraju, judimi na pamet padnu stari kaštel, motori i maškarani običaji, ali niki se ne spameti naših vrednih mlikaric.

Mlikarice su ženske ke su desetljećimi stalno hodeć šle v Riku prodavat friško mliko i se ča j' se od mlika dalo storit, a njihove gobe na škini i grč na licu bili su dokaz muke i truda kistoga su trpele saki dan. Bile su to povučene ženske, nisu kukale ni njurgale, delale su svoje

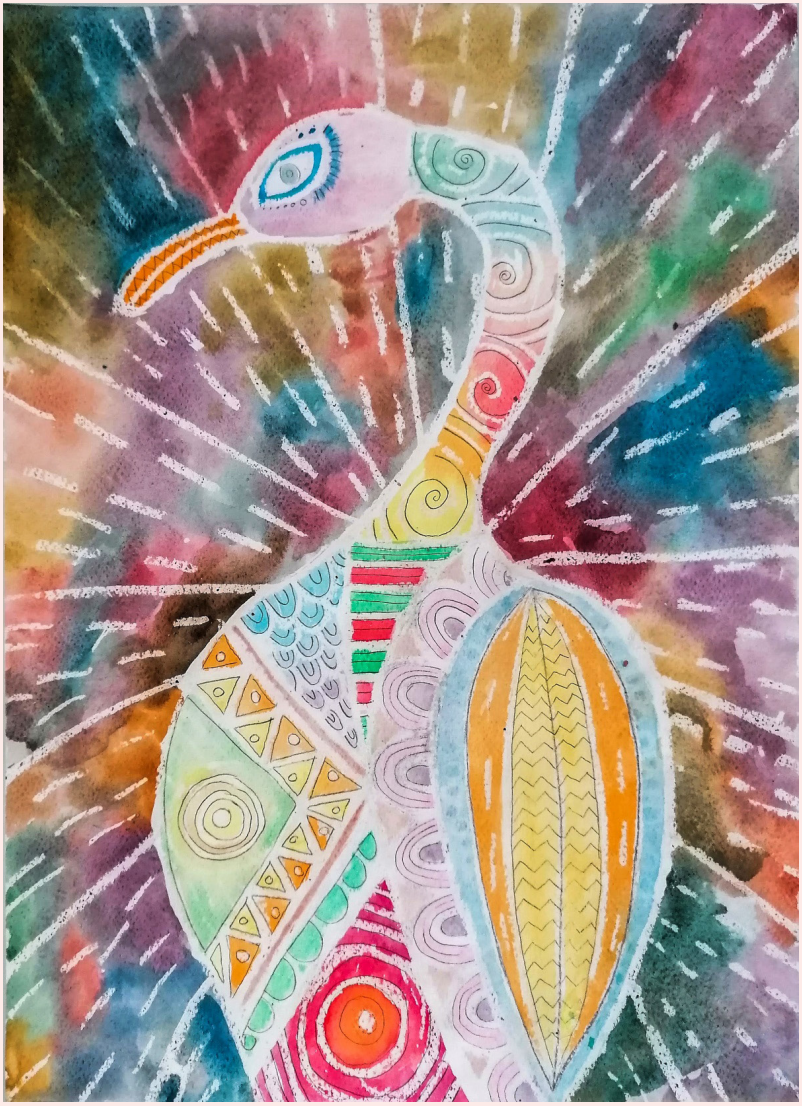
delo, a svoj trud i bol držale su za se. Jedino ča se j' od njih moglo čut, bilo j': „Gospa, zamite friškoga mlika."

Grobnička klima j' odvavik bila Bogon dana za uzgoj blaga na naših ledinah. Saka familija j' do pred dvajset let imela svoje blago, ili za se, ili da bi dobila ki dinar od prodaje mlika i sira. Cela Rika j' mliko nabavjala jušto od nas. Grobničke su mlikarice bile te keste su sako jutro nosile friško mliko va grad gradskoj dici. Na gobastoj škini nosile su ženske va ruksaku, a neke na košu, late z mlikon. Postoje nagađanja kuliki su to teret te vredne ženske nosile, a po broju krav, koz i ovac ki su imele grobničke familije verovatno se j' delalo negde okol dvajset litar. Va jednoj ruki mići feral, va drugoj krunica, na hrbatu dvajset litar mlika, a pred njimi put do Rike od nekih dvajset kilometrih. Sako jutro su se stajale prije sih kako bi mliko na vrime donesle i prodale. Nisu njin smetale ni bure ni dažji. Njimi j' jedino bilo bitno da ne iznevjere svoje mušterije i da zarade za prehranit svoju familiju. Danas zvuči nepojmljivo da j' neki po zvizdanu, zimi, buri, velomu dažju ili pak snigu saki dan prihajal na noge toliki put, čez škuro, od izvora do ušća naše Rečine. Ali judimi j' danas teško to objasnit. Bivamo va novijen i modernijen vrimenu. Se j' šlo naprvo i danas mlikarice više ni, aš nan ni ne rabe. Čuda mladih ni ne zna kakovo su delo te ženske delale i ča su se dale za mesto va ken su bivale. Većina njih je partila, a ono malo njih ča j' još živo, skromno i tiho, kod ča su i prvo, proživljavaju svoju duboku starost na svojoj Grobnišćini.

Želin istaknut kuliki napor su mlikarice uložile kroz vrime ko j' pasalo. Današnja dica uopće ne znaju ke su one bile. Nami su još vaš školi o njimi povedali, ali danas se ta stara štorija pomalo gasi. Smatram da bi se o njimi i daje rabilo povedat da se stari običaji ne zataru i da naša dica znaju ke su one bile i kakovu muku su pretrpele da bi nas zgojile. Dok su živi oni kisti se domišjaju okusa mrzloga, friškoga, domaćega mlika, živet će i spomen na te vredne ženske, naše mlikarice.

Nikol Marelja-Bošnjak, 2017.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Petra Blažević, kombinirana tehnika

Zvijezde od (kolaž) papira

Njima to nije bio izlazak u park ako ne prekrše zapovijed roditelja da se vrate kući čim se upale ulične lampe. Držali su se za sitne ručice onoliko čvrsto koliko su jedno drugo voljeli. Djevojčica njega podosta, ali dječak nju ipak malo više. Kružili su duž parka, od tobogana do klackalica, a svaka naprava predstavljala im je drugi grad, drugi život, druge mogućnosti.

„Dobrodošli u Pariz, mlada damo!“, ponosno je izgovorio dječak dok je laganim pokretima usmjeravao djevojčicu prema visokom žutom toboganu. „Ispred vas nalazi se Eiffelov toranj koji svojom visinom dotiče oblake.“. S osmjehom na licu pogled je usmjerio prema djevojčici, očekujući oduševljenje. Ona je pak pomno, stiskajući oči i naginjući glavu, odmjeravala prvo tobogan, pa dječaka, pa tobogan, pa dječaka… I tako u nedogled. „Ali, meni nije jasno…“, šapatom se naginjala na dječakovo rame dok joj je pogled, na posljetku, ostao prikovan uz tobogan. „Ako je to Eiffelov toranj, zašto si ti skoro jednako visok kao on? I znači li to da i ti dotičeš oblake?“ Šarmantna pitanja djevojčice nasmijala su dječaka. Nju je to pomalo naljutilo, pa ga je slobodnom rukom lagano odgurnula, na što se dječak napravio da ga je zaboljelo u prsima. „Oprosti, oprosti!“, mahnito je vikala djevojčica dok se dječak pregibao u koljenima, ne dozvoljavajući smijehu da pobjegne dalje od njegovih usana. Na kraju je ipak popustio. „Zezao sam se, ha-ha!“ Još više ljuta na njega, djevojčica je pustila njegovu ruku i odšetala tri sitna koraka od njega. Napučila je usne, što joj je dodatno istaknulo pune rumene obraščiće, a ruke je prekrižila u visini prsa.

„Želiš li i ti dotaknuti oblake?“ Dječak joj je primio smrznute ruke i približio ih svojim usnama kako bi pustio toplom zraku kojeg je izdisao da ih na brzinu ugrije. Zatim ju je, bez čekanja da odgovori na njegovo pitanje, doveo do ljestvi tobogana, pa joj pomogao da se uspe do najviše točke mjesta kojeg je, samo za nju, nazvao Eiffelovim tornjem. „Kakav se čini Pariz odozgo?“, povikao je da ga bolje čuje. „Vidiš da i ti možeš doticati oblake isto kao i ja.“

Ne izustivši ni riječ, djevojčica je promatrala taj čarobni grad. Najzadnje, pogled je usmjerila prema dječaku. „Meni je mama rekla da ju je tata zaprosio u Parizu. Baka kaže da od kad je mama bila trudna sa mnom, svake godine na početku jeseni priča tu istu priču. Mislim da to nervira baku…“ Dok je djevojčica mlatila nogama sjedeći na vrhu tobogana i pričajući tu priču, dječak je s rukama u džepovima jakne pozorno slušao i upijao svaku njezinu riječ. Samo se osmjehivao. „Ali ja mislim da je to lijepo. Znaš, kao one bajke koje mi je tata čitao kada sam imala 5 godina. Lijepo je to, tako kaže moj tata. Jer navodno je to ljubav. Ali baka kaže da ljubav ide kroz želudac. Zato mi stalno ona i djed kupuju slatkiše.“ Dječak se smijao, bilo mu je simpatično kako je priča koju je djevojčica pričala polako pronalazila bijeg od tematike Pariza.

„Hvataj!“, viknuo je dječak, izvadivši bombon od jagode iz dubokog džepa. „To jest ne! Nećeš ga moći uhvatiti, presitan je, a i vani je mrak. Spusti se dolje, pazit ću da ne padneš.“ Rekavši to, dječak je čučnuo na sami kraj tobogana. Djevojčica si je uzela zaleta i pustila je lakoći svoga tijela da proleti duž cijelog tobogana. Tri sekunde kasnije, dječak ju je uhvatio u čvrst zagrljaj i pustio svojim leđima da dotaknu tlo. „Bombon!“ Uzviknula je djevojčica, otrgavši se iz zagrljaja čim brže. Dok je žvakala slatkiš, dječak je ostao ležati na tlu. „1, 2, 3, 4, 5…“, brojao je sebi u bradu. „Što to brojiš“, upitala ga je. „6, 7, 8, 9, 10, 11… Zvijezde. Nema ih puno. Sakrili su ih oblaci koje si maloprije doticala.“ Djevojčica je tiho legla kraj njega i počela brojati zvijezde s njim.

„23!“, uskliknuli su skupa. Ponosno su se nasmijali gledajući jedno u drugo, pa su opet vratili pogled na zvijezde. „Ne misliš li da su zvijezde noćas drugačije nego one od jučer?“ pitala je djevojčica dječaka, koji ju je zbog postavljenog pitanja zbunjeno pogledao. „Gle, one tamo tri zvijezde!“, pokazivala mu je prstom, „Ne čini li ti se da su sve tri zelene boje?“ Dječak je zaškiljio očima, i odjednom, ono što je djevojčica govorila imalo je potpunog smisla. „A vidi one tamo!“, nastavila je, „Neke su crvene, neke plave, a neke i narančaste. Samo, kojih je najviše?“ Dok je djevojčica pokušavala prebrojati zvijezdu po

zvijezdu i boju po boju, dječak ju je pretekao i odgovorio joj na pitanje. „Žutih! Žutih je najviše! Žutih zvijezda je pet. Zatim su tu četiri plave, zelene i narančaste. A tri su bijele i crvene. Ukupno ih je 23 i…“ „I izgledaju kao da su napravljene od papira!“, pretekla ga je djevojčica. „Da. Kao one zvijezde od kolaž papira koje si me prije tri dana naučila raditi. A ja sam u svaku od njih napisao kratke poruke za tebe i stavio sam ih u staklenku s bombonima.“ Djevojčici su se zaiskrile oči na spomen bombona kako borave među zvijezdama.

„A kada ću moći pročitati te poruke i pojesti te bombone?“, pitala ga je. „Bombone ću ti donijeti sutra kada izađemo van.“, rekao joj je dječak. „A ako želiš pročitati poruke, morat ćeš narasti i biti visoka poput mene.“, nasmiješio joj se. Zatim ju je primio za ruku i otpratio kući. Kada se uvjerio da je sigurno ušla u stan, pošao je kući. Za vrijeme večere s roditeljima nije uspio zatomiti vlastitu znatiželju. „Mama, tata! Je li stvarno istina da ljubav ide kroz želudac?“

Nejla Baltić, 2023.

Moj doživljaj bajke kao književne vrste

Jedna od prvih pomisli na djetinjstvo svakako je čitanje bajki, prelistavanje slikovnica s likovima Snjeguljice, Pepeljuge, Trnoružice i brojnih drugih likova koji su nas vodili u razigrani svijet mašte. Na tradicionalnim bajkama smo odrasli, one nam pomažu usvojiti moralni kod života, razliku između dobra i zla, lijepoga i ružnoga, poželjnoga i nepoželjnoga.

Sjećam se *Snjeguljice i sedam patuljaka*, ali i *bajke Ivica i Marica* koju sam tek u odrasloj dobi počela doživljavati kao okrutnu priču. U djetinjstvu je to bila priča o predivnoj kućici od kolača i slatkiša, a činjenicu da su Ivica i Marica napuštena djeca, sama u šumi, uopće nisam zamijetila. Također, *Tri praščića* u svojoj izvornoj, engleskoj verziji, gotovo nimalo ne zaostaju za prethodno spomenutom bajkom. Moderne bajke su u tome smislu blaže, razlike navedenih krajnosti su

manje izražene, ali opet uočljive. Osim pozitivnih strana tradicionalnih bajki koje su većini jedan od sinonima djetinjstva, moramo istaknuti i one negativne strane, kao što su brojni stereotipi i predrasude. Naime, Snjeguljica je krasna i mila djevojka i izvana i iznutra, a zla vještica je neprivlačnih kako vanjskih, tako i unutarnjih osobina. Stereotip odnosno motiv *princa na bijelom konju* (kraljevića, visokog i zgodnog mladića) koji se u raznim varijantama i manje-više, sličnim verzijama, javlja u tradicionalnim bajkama, predstavlja stereotip muškarca spasitelja koji se često pojavljuje tek na kraju bajke kako bi razriješio situaciju. Ako usporedimo Snjeguljicu i primjerice Matovilku, oni (prinčevi, kraljevići = muškarci) su ti koji donose spas glavnim likovima ili ih čak „bude iz mrtvih". Iako nemaju veliku i aktivnu ulogu u radnji, bez njih ne bi došlo do konačnog sretnog kraja, što je obilježje svake bajke. Nijedna bajka ne završava tužno, njezin kraj uvijek je pobjeda dobra nad zlim. Pomoću motiva „princa na bijelom konju", također možemo uočiti i presliku tradicionalnoga društva u kojem se žena prikazuje kao žena patnica, a muškarac je njezin spasitelj i u odnosu moći on je definitivno nad njome nadmoćan, superioran. I Snjeguljica i Matovilka prihvaćaju zadano, naivne su i bez vlastitoga stava što ih čini podložnima tuđim utjecajima. Zbog svoje naivnosti stradavaju, ali ih ipak od konačne propasti spašava njihov princ. Vještice oduvijek simboliziraju zlo u svijetu, crnu i mračno stranu kao protutežu dobru koja s njim supostoji i čini neodvojivi dio svačijeg života.

Možda zaboravljamo da djeca grade svoj svijet od priča, bajki; možda ih razumiju bolje nego mi odrasli. Svakako, životno iskustvo i čitalačko iskustvo tu čine veliku razliku; kada se danas prisjetim prvih slušanja *Snjeguljice* i usporedim s današnjim osobnim shvaćanjem te bajke, mogla bih zaključiti da su to dvije različite bajke. Svaka bajka je vrlo slojevita, a samo naizgled jednostavna priča za djecu. Kako sam odrastala, to sam sve više primjećivala da bajke i nisu tako jednostavne priče te da se u njima kriju mnogi zamišljeni svjetovi i mnoge mogućnosti interpretacije. Kako ćemo doživjeti bajku, ovisi o karakteristikama onoga koji ju čita ili sluša (ovisi o dobi, karakteru,

predznanju i dr.). Smatram da su bajke, bile one tradicionalne ili moderne bajke, zaista potrebne djeci u izgradnji njihovog svijeta, u usvajanju moralnih vrijednosti i putokaza pomoću kojih kasnije stvaramo svoj stvarni svijet. Snjeguljica je tako u mojim očima od lijepe mlade djevojke, naivne, poštene i iskrene, postala simbol tradicionalne žene, poslušne kućanice koja će svima udovoljiti ni ne zapitavši se koja je njena uloga u svijetu. Kad odrastemo, svi možemo birati hoćemo li biti Snjeguljica ili ćemo poput nje znatiželjno zalutati u neki drugi svijet patuljaka i otkrivati pravi smisao svojega postojanja.

Ana Kojić, izvanredni studij, 2021.

Vladimira Rubčić, akvarel

Moja najdraža slikovnica

Slikovnica predstavlja prvi doticaj djeteta s likovno-umjetničkim svijetom u ranom razdoblju života. Vrlo je važno da dijete odrasta okružen slikovnicama i svijetom mašte. Slikovnica može u djetetu pokrenuti sva osjetila i znatno utjecati na razvoj djeteta, tako je upravo slikovnica obilježila i ostavila trag u mojem djetinjstvu.

Vrlo mi je teško izdvojiti jednu slikovnicu koja mi je bila posebno draga, zbog toga što mi je svaka bila zanimljiva na svoj način. Rado sam voljela slušati različite priče i gledati razne ilustrirane slikovnice. Izdvojila bih jednu od slikovnica, a to je *Petra i ja učimo svezati vezice*, autorice Aline de Petigny. Ta slikovnica mi je obilježila djetinjstvo zbog toga što sam uz pomoć nje naučila samostalno vezati svoje cipelice vezicama. Sada kada se prisjetim, mogu je zamisliti u svojim rukama, svaku stranicu i svako slovo u njoj. Ta je slikovnica bila poučnoga karaktera. Vrlo brzo sam uz pomoć nje naučila vezati vezice. Bila sam vrlo ponosna na sebe kao i ostali ukućani. Uvijek sam ju nosila sa sobom i usput vezala vezice kome god je to bilo potrebno. Smatram kako sam tu slikovnicu često prelistavala i vezala cipelicu vezicama koja je bila ilustrirana na naslovnoj stranici. To su vrlo lijepe uspomene koje se volim prisjećati.

Uz slikovnice me vežu samo draga i pozitivna sjećanja. Radovala me svaka nova slikovnica na polici u mojoj sobi i prelistavanju istih. Skupljanje slikovnica postala je moja natjecateljska igra s vršnjacima. Odlazak u staru knjižnicu s parketom koji škripi pod nogama ću zauvijek pamtiti, miris knjiga i velikih polica koje su izgledale poput divova iz bajki koje sam rado slušala. U slikovnici sam pronalazila mir, odlutala bih na tren u neki drugačiji svijet, u svijet mašte. Cijenila sam trenutke kada bi mi roditelji čitali, zauvijek ću ih pamtiti. Slikovnice su mi se svidjele zbog toga što sam bila vizualan tip te su mi oduvijek bile vrlo privlačne. Priče su u slikovnicama bile prikazane slikama i ilustracijama. Najviše su mi privlačile pažnju slikovnice drugačijih oblika i materijala, sa zornim prikazima sadržaja. Odrastajući sve

više sam voljela priče s poukom. Voljela sam odvajati dobro i zlo u slikovnicama i tako sam naučila da dobro uvijek na kraju pobijedi. Uistinu smatram kako su me slikovnice navodile na razmišljanje što je dobro, a što je loše te sam to vrlo ozbiljno shvaćala. Smatram kako su me upravo te dječje priče izgradile u osjećajnu osobu koja uvijek u svakoj situaciji pronalazi dobro, a zlo odbacujem.

Danas volim držati sve slikovnice na jednom mjestu i prelistavati ih. Miris i dodir korica me svakog puta vrati u djetinjstvo. Zahvalna sam što mi je slikovnica obogatila djetinjstvo. Svjesna sam da mnoga djeca, nažalost ,nemaju mogućnost da njihov razvoj prati slikovnica i što svako dijete nema policu gdje može odložiti svoje slikovnice, svoje uspomene. Smatram kako je slikovnica u djetinjstvu i odrastanju djeteta od velike važnosti. Danas su sve aktualnije multimedijalne slikovnice no smatram kako one ne mogu zamijeniti slikovnice koje se mogu listati. Smatram kako je uloga odgojitelja izrazito važna. Djeci nikada ne bismo smjeli oduzeti čari čitanja i listanja slikovnica. Slikovnice su obogatile moje djetinjstvo.

Sara Holjar, 2020.

Moja slikovnica

Nikada nisam bio dijete koje je voljelo slikovnice koliko i igračke ili stvari koje mogu graditi ili slagati. Međutim, jedna od slikovnica koja mi je ostala duboko u sjećanju je slikovnica *Bob graditelj*, koja me je vjerojatno zainteresirala jer sam obožavao i istoimeni crtić.

Slikovnica je imala mnogo slika koje su predstavljale aktivnosti Boba koji je bio pravi majstor te mi je bio vrlo drag jer me podsjećao na moga tatu i djeda. Nisam volio knjige s previše teksta, međutim kad god bi knjiga predstavljala nekakve radnje u pokretu ili akciju, bila mi je privlačna. Također, volio sam da mi knjigu čitaju bliske osobe, poput mame ili bake, jer sam mislio da jedino oni mogu razumjeti takvog lika. Boba sam doživljavao vrlo pozitivnom i vrijednom osobom te

sam htio biti poput njega. Sjećam se da sam uvijek bio uz djeda koji me se, kada bi radio u vrtu, nije mogao riješiti jer bih konstantno tražio da mu nešto pomognem. Također, ova slikovnica mi je pomogla oko radnji koje prije nikada nisam isprobao. Naime, kada bi mi čitali drugi, odmah bih pomoću slika, ali i teksta, vizualizirao te radnje te sam odmalena znao „popravit" razne stvari. Također, bio sam vrlo miran i marljiv te nisam volio nekakve nestvarne priče ili bajke, možda i stoga što nisam razumio njihovu poantu. Ova slikovnica nije imala nekakvu poruku pa mi je bila zanimljiva. To je bila priča o čovjeku koji je pomagao drugim ljudima i popravljao stvari. Možda su u priči bile neke skrivene poruke, ali ja to nisam shvaćao na taj način jer sam smatrao da sus vi ljudi dobri I pomažu jedni drugima. Roditelji su mi bili jako važni te su me podsjećali na likove iz slikovnice. Kada bi mi mama čitala, raspravljao bih s njom o bagerima i alatima te bih onda potražio oca da mi pokaže taj alat iz svojega alatnog kovčega. Bob mi je pomogao da shvatim kako treba biti u dobrim odnosima sa svima, što mi je kasnije pomoglo u druženju s prijateljima i u dječjem vrtiću. Zahvalan sam roditeljima što su imali vremena baviti se sa mnom i jednom te istom slikovnicom.

Mislim da je slikovnica kao književna vrsta iznimno korisna i važna jer može dočarati svijet djeci koja nisu toliko privržena čitanju. Meni je ova slikovnica i uključenost ostalih osoba u čitanje naglas dosta pomoglo u odrastanju, pogotovo u jezičnom i društvenom sazrijevanju. Smatram kako svakom djetetu valja omogućiti listanje slikovnice i prigodu da mu netko čita slikovnice, što može uljepšati dječje odrastanje i život u ranoj predškolskoj dobi.

Anton Srdoč, 2020

Jasenka Žunić Krstić, kombinirana tehnika

Sjećanje na najdražu slikovnicu

U djetinjstvu nisam imala samo jednu omiljenu slikovnicu niti omiljen književni lik. Kao i, pretpostavljam, svako dijete voljela sam bajke, basne i izmišljene priče koje bi mi djed pričao. *Najljepše bajke svijeta*, braće Grimm, čitali su mi roditelji kod kuće, ali i odgojiteljice u vrtiću. Osim čitanja bajki, voljela sam slušati audio-bajke na pločama i kasetama koje su mi roditelji kupovali. U vrijeme moga djetinjstva na televiziji bi često bile prikazivane basne koje su me oduševljavale svojim poukama iz kojih sam naučila mnogo o raznim ljudskim osobinama, a najviše me se dojmilo što su likovi bile životinje. Odmalena sam bila fascinirana životinjama jer sam praznike provodila na selu kod bake i djeda koji su imali razne domaće životinje. Moj djed je bio posebno maštovita osoba pa mi je na vrlo izražajan i zanimljiv način izmišljao

i prepričavao priče o dogodovštinama ljudi sa šumskim životinjama u što je često unosio elemente humora. Ja bih intenzivno zamišljala zgode i nezgode iz njegovih priča i to mi je bila vrhunska zabava. Sad kad se toga sjećam, mogu zaključiti da je moj djed imao prekrasnu maštu i izniman dar za pripovijedanje i intrigiranje dječjeg uma i mašte. Pobuđivanje znatiželje, iščekivanje ishoda nekog događaja, iznenadni komični elementi, zajedničko smijanje, sve su to za mene neprocjenjivi trenutci i sjećanja iz djetinjstva. Voljela bih takav entuzijazam i maštu i takve osjećaje doživljavati što češće i tijekom cijeloga života. Sjećam se da sam bila toliko pod dojmom tih priča da bih kasnije crtala događaje, naprimjer bake i djeda koji se vraćaju kući s pecanja na rijeci u kolima koje vuče konj, a mudra i lukava lija je cijelo vrijeme čekala skrivena u grmlju da krenu pa im je, dok su se vozili, pojela sve ribe što su ih bili ulovili. Sjećam se čak i ugođaja iz bakine kuhinje, mirisa čaja od bazge i zvuka pucketanja vatre u staroj peći što mi odmah stvori toplinu oko srca. Mogu slobodno zaključiti da je moj djed bio moj omiljeni književni lik jer je njegova mašta bila riznica prekrasnih priča, a njegovo pripovijedanje melem za uši i dušu meni i mojoj sestrični.

Ako bih ipak morala izdvojiti jedan lik iz bajke koju sam najčešće voljela da mi se čita i koju sam imala na ploči u vidu audio-bajke, to bi bila Pepeljuga. Ne samo zbog toga što je imala, kao i većina bajki, sretan kraj gdje se kraljević i siromašna djevojka zaljube, vjenčaju i žive sretno do kraja života, nego i zbog toga što prikazuje vrijednu i poštenu djevojku koja marljivo radi unatoč tome što se maćeha i polusestre ružno ponašaju prema njoj i nanose joj nepravdu. Ona je ustrajala u svojoj dobroti i za to na kraju bila nagrađena. Osjećaj zadovoljenja pravde u toj priči pričinjavao mi je veliko zadovoljstvo kao djevojčici. Mislim da je jako važno za dijete da u vrijeme odrastanja vjeruje u ono što je glavna misao bajke, a to je da dobro uvijek pobjeđuje zlo, iako to nije uvijek tako u stvarnosti.

Dječja književnost je iznimno važna u oblikovanju djetinjstva jer potiče maštu i kreativnost, uči što su vrline, a što mane, što je lijepo ponašanje, što je važno u životu, što znače ljepota, pravda, sreća i

još mnogo važnih stvari. Nikako ne bismo smjeli dopustiti da čitanje slikovnica, bajki, basni i drugih dječjih književnih oblika padne u zaborav, a pogotovo ne zbog video-igara i ostalih sličnih sadržaja u kojima su već određene boje, zvukovi, izgled i ponašanje likova pa djeci ostaje samo da budu pasivni promatrači priče umjesto da ju aktivno i kreativno oblikuju u svojim pametnim glavicama.

Anita Šegota, 2020.

Marta Jušić, kombinirana tehnika

Slikovnica koju pamtim

Već je prošlo i više od deset godina otkako sam čitala slikovnice. Kako vrijeme leti! U sjećanje mi se urezala jedna slikovnica, ne zbog priče, ne zbog sadržaja, ne zbog likova, već zbog izgleda.

Roditelji su često sestri i meni, pogotovo prije spavanja, čitali razne priče. Najčešće su to bile Andersenove bajke. Tada bi se televizija ugasila, bila je tišina, čuo se samo glas mame ili tate. To su bili neprocjenjivi zajednički trenutci. Ipak, moja najdraža slikovnica bila je *Zlatokosa i tri medvjeda*. Voljela sam slikovnice s tvrdim koricama i listovima, a upravo je takva bila i moja najdraža slikovnica. Bila je u 3D formatu i u meni je budila radost i želju za "čitanjem". Kada bi se stranice okretale, likovi i predmeti bi iskakali. Sjećam se da bih gledala u te ilustracije, upijala bih svaki detalj, znala bih napamet sve viđene slike, ali bih ponovo i ponovo listala. Slikovnica je govorila o radoznaloj i nespretnoj djevojčici Zlatokosi koja je odlučila zaviriti u praznu kućicu, iako nije znala čija je. Nakon raznih dogodovština, zaspala je u krevetiću malog medvjeda. Kada se obitelj medvjeda vratila, zatekli su djevojčicu kako spava. Bili su toliko glasni da se djevojčica probudila i uplašila te je pobjegla koliko su je noge nosile. Iz toga je izvukla pouku i zaključila je da više neće ulaziti u tuđe kuće. Slikovnica je imala zanimljiv sadržaj, ali te ilustracije i trodimenzionalni likovi uvijek su me tjerali na stvaranje vlastite priče. Tako sam ja imala mnogo verzija *Zlatokose i tri medvjeda*.

Sada, kad se osvrnem na moju najdražu slikovnicu, shvaćam da je tajna bila u detaljima i dječjoj mašti i sretna sam što je baš ta slikovnica bila dio moga djetinjstva.

Karla Antić, 2021.

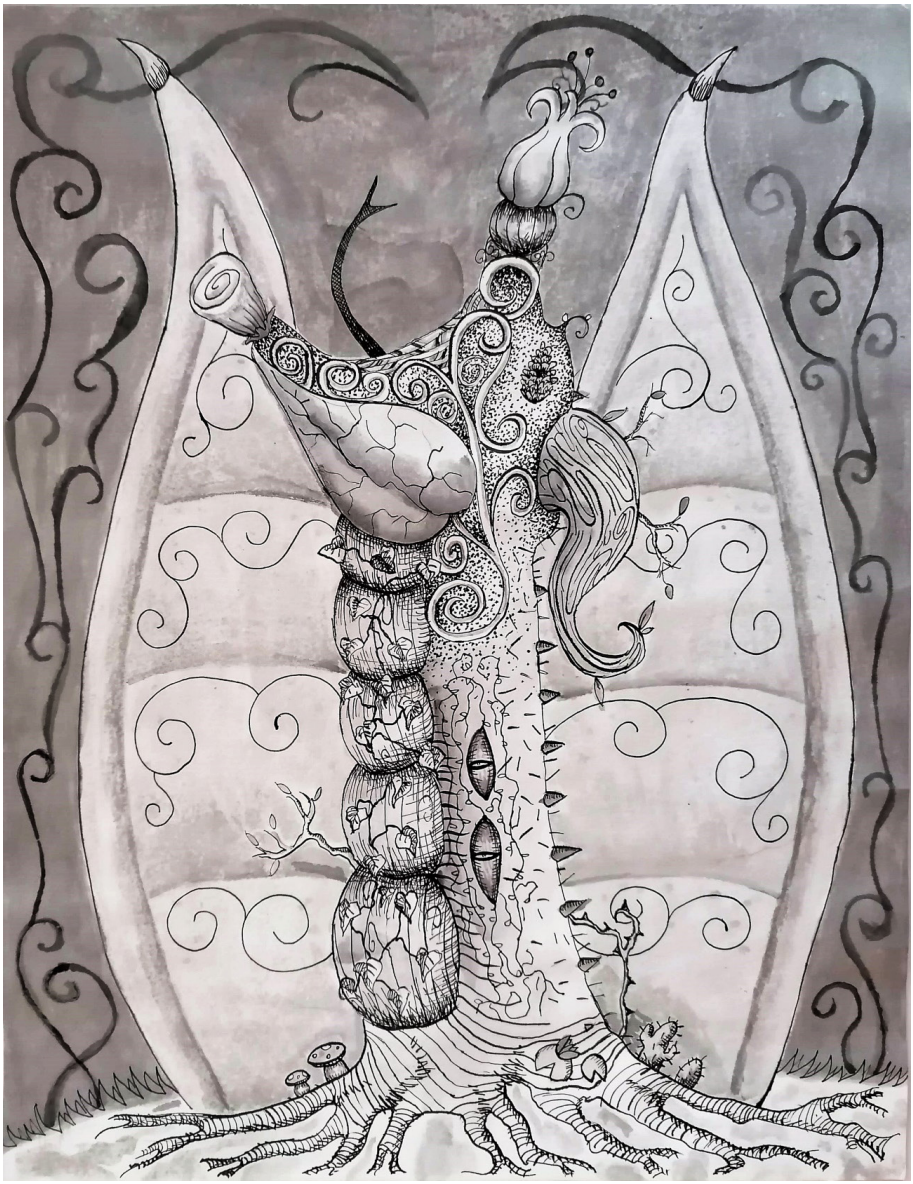
Slikovnica moga djetinjstva

Kada bih se morala odlučiti za najdražu slikovnicu ili priču iz djetinjstva, bilo bi jako teško. Stvarno ne bih mogla dati prednost niti jednoj od njih. Iako je fizički najdraža knjiga za listanje i gledanje bila *Božićna bajka* s puno božićnih priča i motiva, tvrdih tamnoplavih korica i svjetlucavih detalja. Bila sam jako malena dok mi je mama čitala i prepričavala razne priče, a nažalost moje sjećanje iz djetinjstva me ne

služi baš najbolje. Sa tri godine preuzela sam inicijativu prepričavanja i čitanja bajki i priča. Tada sam imala mlađeg brata i sestru što je bilo moje vrijeme za ulogu starije sestre ili mame. Svakoga dana „čitala" sam im, izmišljala i nadopunjavala već meni dobro znane bajke i priče. Mogli smo tako po dva sata sjediti na krevetu dok sam ja izmišljala i pričala, a oni su nadobudno slušali. To su meni jako lijepe i važne uspomene iz djetinjstva jer smatram kako je to bio naš poseban način provođenja vremena te zbližavanja. Moja braća i sestre su mi sve na svijetu i sve bih napravila za njih. Smatram kako je takav oblik interakcije sa njima još u najranijoj dobio doprinio našoj maštovitosti, ljubavi za pisanjem i onoj urođenoj crti koja se razvila već tada za stvaranjem. maštanjem, a počeli su je prepoznavati u vrtićkoj i školskoj dobi. Također smatram se jako dobrim pripovjedačem i slušateljem. Volim se uključivati u razne radionice, volontiranja i glumačke ekspedicije još od vrtića. Nema ljepše stvari nego kada netko sa zadovoljstvom sluša ili gleda moju izvedbu što pobuđuje njegovu maštu i potiče ga da se uključi u proces stvaranja.

Slikovnice su jako važan dio dječjeg odrastanja. Osobno smatram kako bih bila jako ograničena osoba da nisam imala raznovrstan asortiman priča koje sam prošla kao dijete. Odrastajući i dalje sam jako voljela čitati, no katkad su mi knjige ili priče bile dosadne. Često sam mogla predvidjeti završetak ili što slijedi, stoga me je pisanje više privlačilo i sada svakodnevno smišljam priče, i bilo bi dobro kada bih izašla iz svoje zone lijenosti i počela sve to zapisivati.

Lena Katarina Hrvatin, 2021.

Anamarija Ivanković, tuš, lavirani tuš

Bajka i stvaralačko prepričavanje

Ljepotica i zvijer

Dijalog prikazuje četiri seljanke koje komentiraju vijest da se Ljepotica (Bela) i Zvijer žene. Dijalog je pisan na čakavskom narječju te pobliže prikazuje mentalitet ljudi u malom mjestu u Istri.

Franica: Ma ste čule žijenske moje ki se ženi tu subotu?

Ljubica: Ja ja, ona hćer od butegara ča je zgubija sve šolde.

Marija: Ja san čula da je ša još već u minus pokle.

Roža: Ma šćijen će to plati?

Marija: A čigov je on? Ki joj je taj mladi?

Franica: To je onajsti ča ne na nič spodoba. Biva va one boške va onen korijenju.

Roža: Ma nu nu, ma ča govoriš?

Ljubica: Ja, anka ja san to čula. Ma deboto mi se pera da su joj šoldi ubrnili glavu.

Roža: Toliki šoldi bi i mene obrnali.

Marija: Ma kade su se oni našli?

Ljubica: Ma ča mi nisi ti Franica povidala da je ona dala svoj život za oca?

Marija i Roža: Ma je munjena!

Franica: Ma ja ja, al mi je povida sused da su se na kraju stešo namurali.

Roža: A niš, neki in je sa srićon!

Dijalog osmislile: Emili Jurman, Diana Krizmanić, Hana Stanković i Nikol Vozila, 2023.

Kristina Starčević, kombinirana tehnika

Divlji labudovi

(stvaralačko prepričavanje)

Kralj Albus dolazi do djeteta, noseći u sebi veliku ogorčenost; razdire ga dvojba, želi ubiti Mirnina sina.

„Sile mi sinjega mora, zar čedo koje nema imena da bude protivnik moj? Onaj koji je manji od šumskoga zeca kakvog oderah putem prelaska Učke?“ zagrmi Albus svojim moćnim glasom.

„Kralju moćni, zar ne vidite blagost i nevinost djeteta koje rida u kolijevci svojoj?“, veli mu preplašeno Mirna te nastavi: „Ono osjeti svo zlo koje mu se sprema.“

„Kraljice, vaše me molitve i ljupko lice neće spriječiti u izvršenju onoga po što sam došao. Ja veliki sam osvajač, nemilosrdni. Nema ovakvoga poput mene.“

Albus odguruje kraljicu na što ona ustukne, ali slijedi ga koracima preplašene srne, u nadi kako će spriječiti ubojstvo svojega sina.

„Albuse, poznato lice u djetetu prepoznajte, jačina njegova glasa odaje njegovu lozu. On je čovjek, majke svoje sin, neka vašim venama potekne kraljevsko milosrđe."

Mirna prilazi kolijevci, dolazi Albusu s leđa i stavlja mu ruku na rame, molećivo ga gledajući.

„Vaša će milost promijeniti vašu slavu, a jakost vašu krasit će providnost."

„Što više govorite, činite me kolebljivijim. To nije odlika koju kralj mora imati, kralj takav slabić ne smije biti!", odgovori Albus.

Albus se dvoumi, boji se svoje slabosti, svoje kolebljivosti, ali postoji razlog zašto više nije siguran i čvrst; osjeća naklonost prema majci s imenom rijeke, moćne i snažne. Molećivim pogledom preplašene majke Mirna ga pogleda i tihim glasom nastavi: „Molim vas, kralju svemogući, na kraju vas je puta dočekala prilika za spokoj i mir koje u srcu možete ponijeti u svoje kraljevstvo."

„Damo moja", odvrati Albus odlučno, „Spokoj i mir u kraljevstvu želim uz one koji će zauvijek ostati uz mene."

„Samo kralj velikog srca može imati milost, a pritom zadržati čeličnu ruku, glavu na ramenima i krunu na glavi", skrušeno će Mirna.

Mirna je bila odlučna i uspjela je doprijeti do hladnog kraljevog srca. Djelomično je zaslužan bio i velik kraljev ego, koji je pronašao spas u milosrđu.

„Zbog vas ću poštedjeti čedo, milostiv sam i dobrostiv, najveći kralj kakvog je svijet imao. Neka se pročuje po kraljevstvu riječ o meni.", samozadovoljno će Albus, odlazeći iz odaje dvorca.

Iva Pranjić, izvanredni studij, 2024.

Palčić

(stvaralačko prepričavanje)

Palčić je upravo provirio iz kravljeg želuca kad dojuri vuk i proždre čitav želudac skupa s dječakom. Našavši se u utrobi životinje, Palčić ne dopusti da ga preplavi strah, već pokuša namamiti vuka u zamku.

„Znam gdje se možeš dobro najesti“, predloži Palčić vuku, „pokazat ću ti kuću u kojoj ima kolača, mesa i sala dovoljno da se zasitiš do sutradan.“

Ne sumnjajući u dječakove namjere vuk procijedi:

„Reci brže gdje se nalazi ta kuća, ako bude tako kako kažeš, ispljunut ću te i poštedjet ću ti život!“

Palčić se poveseli uvidjevši da je vuk nasjeo na klopku te ga povede do kuće svojih roditelja.

„Evo, ovdje možeš pronaći svega što ti srce poželi, uđi i najedi se!“

Vidjevši trošnu kolibu, vuk zastane.

„Čega bi ovdje moglo biti, ta koliba se jedva drži.“ Šapne u sebi.

Uto vidje ženu, gospodaricu kolibe, kako na prozor postavlja vruću pitu.

„Možda ipak ima nešto slasno u tih siromaha.“ pomisli vuk i krene prema vratima.

„Pričekaj,“ prigušenim glasom kaže Palčić iz vučje utrobe, „ubrzo će žena izaći da pomuze kravu i koliba će biti prazna, a ti ćeš moći slobodno udovoljiti svojim željama.“

Vuk opet odluči poslušati mališu i pritaji se. Zaista, kako kaže Palčić, ubrzo iziđe žena s vjedrom i ode u štalu.

„Sad, kreni sad, prije nego se vrati!“ vikne Palčić.

Lakomi vuk pojuri u kolibu, a ondje ga dočeka Palčićev otac koji

se spremao u sječu pa je uz sebe imao kosu. Znao je Palčić kad otac kreće u šumu i tako navabio vuka u stupicu.

„Udari ga oče, samo pazi, ja sam u njegovoj utrobi!“ poviče Palčić, a otac udari vuka po glavi i zvijer se sruši na tlo.

Tada je vuk shvatio da je nasamaren pa zavapi:

„Zašto sam tražio nevolju kad sam poslušao malog nevaljalca? Bolje da sam lutao šumom sam kao i do sada! Proklet bio, Palčiću!“

Uto otac zamahne kosom još jednom i dokrajči vuka. Odere ga te izvuče iz njega svog mudrog sina koji se napokon vratio kući.

Nives Okrugić, izvanredni studij, 2024.

Sara Velčić, kombinirana tehnika

Hans Kristijan Andersen: *Kresivo*

(opis vještice)

Ova je vještica izgledom nalikovala na posve običnu staricu, odjevena u dotrajalu, pohabanu haljinu na kojoj su bili vidljivi tragovi nekadašnje gozbe moljaca. Oko struka starica je zavezala pregaču na plave kockice, a oko glave maramu ispod koje su sramežljivo provirivali srebrni pramenovi kose. Lice joj je bilo sivkaste boje i prošarano duboko urezanim borama, od kojih je svaka nosila neku mračnu tajnu. Ali ona ipak nije bila samo obična starica, ona je bila zla i opaka vještica. Koliko god je svojom prijetvornom vanjštinom pokušala sakriti svoj identitet „ogledala duše" otkrivala su njezinu suštinu. Iz očiju joj se iskrio nekakav zlokoban sjaj. Od njezinog se pogleda ledila krv u žilama i čovjeka bi obuzela jeza. Svatko tko bi se smilio ovoj ubogoj starici, nije mu bilo spasa. Zavela bi ga svojom čarolijom i zatrovala mu dušu zmijskim otrovom.

Miriam Forempoher, izvanredni studij, 2024.

Prigodni govor moćne vile na vjenčanju

Dragi moji, dragi svi!

Okupismo se u blještavilu ovoga predivnog dvorca kako bismo proslavili ljubav utemeljenu na iskrenosti. Ljubav koja čini čuda, koja u sebi nosi moć koju ni moćna vila poput moje malenkosti ne posjeduje. Godinama bijah ovdje, kružeći po cijelome selu, pa i oko dvorca u kojem bivaše svima vam poznata Zvijer. Kao i svima vama, duša mu je bila otvorena knjiga te vidjeh sve misli, brige i želje duboko zatomljene u njegovome srcu. Ljubav… Ta poželio se iskrene ljubavi! Oh, oprostite! Ja ipak ovdje ne vidim nikakvu zvijer. Vidite li ju možda vi? Ne, ne! Samo oči u ljubavi mogu biti slijepe, duša je ona koja istinsku ljubav prepoznaje. Pogledajte ju samo! Pred pozlaćenim oltarom mladi kraljević ju čeka, a ona, sva u bijelom, korak po korak

prema njemu ide, s osmijehom na licu, divnija od najdivnije kraljevne na svijetu. No, neka vas ne zaslijepi njezina vanjska ljepota jer ukras lijepog karaktera koji nosi u sebi ističe njeno neiskvareno biće, a to svaka dama treba posjedovati u sebi. Njihova ljubav nije poput drugih, kojima ste svjedočili obilazeći kuće dok ste svoje kćeri za nečije sinove udavali. Ovo je ona ljubav koja je životna nepoznanica onima koji je očima traže, a srcem ne osjete. Sada je i takvi imaju priliku prepoznati.

Ljepotica i kraljević, nekoć vam svima poznat kao Zvijer. „K“ kao Kraljević, „k“ kao „karakter“, divan karakter skriven ružnoćom lika koji je samo jedna iskrena duša mogla prepoznati. „Lj“ kao Ljepotica, „lj“ kao „ljubav“. Ona iskrena, ona nevina. Ona ljubav koja pobjeđuje sve zlo ovoga svijeta.

Nejla Baltić, 2023.

Jelena Vivoda, tempere

Kresivo

(igrokaz)

U jednome dvorcu lijepa princeza spava u svojoj raskošnoj postelji. Uz krevet sjedi kraljica, njena majka i s ljubavlju promatra usnulu kći. Prva jutarnja zraka budi princezu.

PRINCEZA: (Budi se, izvija ruke iznad glave, nježnim pokretima ruke odmiče posteljinu sa sebe. Zastane kao da se nečega sjetila i naglo doskoči objema nogama na pod, pogleda kraljicu i nasmiješi se). „Dobro jutro, mamice."

KRALJICA: „Gledam te, kćeri, kako se budiš. Pomislila sam da si ljepša i od samoga jutra. Ali majka poznaje svoje dijete. Vidim i da ti je nešto došlo kroz san i zasjenjuje tvoju javu."

PRINCEZA: (Posramljeno spusti glavu i smješka se jedva vidljivo). „Čini ti se, draga majko. San je samo san i tamo mu je mjesto. U snovima."

KRALJICA: (Malo nakrivi glavu i osmjehuje se). „Dijete moje, neki su snovi pout krpice magle pa čim otvoriš oči, nestanu. Drugi su pak kao stvarne slike koje danima vrebaju na svakom koraku."

PRINCEZA: „Pravo zboriš, majko. Čudan san sam sanjala i baš kao da je stvarnost. Iza zatvorenih očiju, u snu, imam drugi život. Stvaran kao što smo sada ti i ja."

KRALJICA: (Uozbilji se, sjedne na rub kreveta). „Ispričaj mi svoj san, djevojčice moja, jer snovi nam katkad kažu više o stvarnosti."

Pored sobe je prolazio kralj i odlučio ući.

KRALJ: (Glumi strogost, ali se smješka. Prilazi prozoru, razgrće zastore, a soba postaje još svjetlija). „Vidi, vidi male pospanke. Još je u postelji? Ustaj, ljenjivice mala! Dan je kratak i valja ga dobro iskoristiti. (Okreće se prema kraljici i podboči ruke o bokove). „Kraljice moja, baš si razmazila ovu našu jedinicu."

KRALJICA: (Uzima kraljevu ruku i nježno ga povlači da sjedne uz nju na postelju). „Kralju, sjedni s nama na trenutak i poslušaj. Naša princeza je sanjala san. Jedan od onih što zrače stvarnošću. Jedan od onih što nose značenje. Poslušajmo zajedno. Možda ovaj san nosi poruku ili čak proročanstvo." (Dodirne obraz princezi). „Govori dijete, otac i ja te pozorno slušamo."

PRINCEZA: „Oče i majko, ovaj čudan san sanjam već drugu noć. Jučer sam sanjala da u ovu sobu dolazi strašan pas, očiju velikih poput šalica za čaj. Gleda me tim ogromnim očima, a zatim me podiže na leđa i odvodi u nečiji dom. Meni nepoznat."

KRALJ: (Zaškilji, počeše bradu i nagne se bliže princezi). "A taj pas? Velik je, kažeš? Tako velik da te nosi na leđima?"

PRINCEZA: „Tako je, oče. Velik je i strašan. No ja ga se ne bojim. Nimalo. On me odvodi lijepome vojniku koji me umilno gleda. Tako umilno da mi je toplo oko srca. Tako umilno da sam cijeli dan razmišljala o njemu.„

KRALJ: (Snažno zaviče da se i kraljica i princeza stresu od straha). „Vojnik, kažeš!? Vojnik!? O, kakva nevolja! O, kakva strašna nevolja! A noćas? Kažeš imala si isti san?"

PRINCEZA: (Nešto tišim i preplašenim glasom). „Da, oče. Noćas je došao drugi, veći pas s još većim očima, velikim poput kotača na žrvnju. Stavio me na leđa i odveo onom istom lijepom vojniku što me milo gleda, a i ja sam njega milo gledala. Tada me poljubio."

KRALJ: (Drži se rukama za glavu, ustaje s kreveta, nervozno korača po sobi i viče još glasnije). „Oh ne! Sudbino strašna! Proročanstvo kaže da ćeš se udati za običnog vojnika. Stoga te čuvam cijeloga života i trudim se da ne sretneš niti jednog bijednog vojničića. A vidi sad! Vidi sad! Jedan te poljubio! Moju kćer kraljevskoga roda!"

KRALJICA: (Prilazi kralju i nježno ga uhvati za nadlakticu. Progovara smirenim glasom). „Ma što pričaš, kralju moj? Ta znaš da je san samo san, a ovo je još k tome obični djevojački san."

KRALJ: „Često imaš pravo, moja kraljice, ali ovoga puta znam da san može biti samo san, a može značiti i veliku opasnost. Stoga ćemo pronaći i uhititi vojnika."

Princezu je očeva odluka zaboljela u prsima. Prestraši se za mladoga vojnika, premda ni sama nije znala je li on san ili java. Ali san je, kako majka kaže, ponekada zaista samo san, a ponekad nam snovi govore više o stvarnosti. Zavoljela je mladoga vojnika, tko god on bio. Stvaran ili ne.

PRINCEZA: (Nasmije se glasno, ustane s kreveta i otrese dugom kosom. Progovori odlučno). „Oče, nema potrebe. Ovo zapravo i nije bio neki san. Priča o vojniku moja je mašta. Ne postoji mladi vojnik ni u snu, a niti u javi. Stoga, nema potrebe za uhićenjem. Koga ćeš uhititi? Zar djelić magle koja s jutrom nestaje? (Princeza prilazi prozoru, ugleda mladoga vojnika koji joj maše. Ona povuče zastor i obrati se roditeljima). „Onda, nema uhićenja?"

KRALJICA: (Blago). „Ah, ta tvoja mašta."

KRALJ: (Smirenije, ali odlučno). „Ako ti kažeš da je mašta, tada naravno nema uhićenja."

Dolaskom večeri i noći, princeza je u postelji čekala čarobnog psa da je na leđima odnese mladome vojniku, njoj stvarnijem od svega.

Carmela Žmirić, izvanredni studij, 2025.

Generacijski govor

Ana: - Ej, znaš da sam jučer bila šest sati na faksu, a imala sam samo dva predavanja s pauzom od četiri sata

Tea: - Klasika. Provedeš cijeli dan na faksu, za 45 minuta predavanja. A ustaneš se ko zombie u šest.

Ana: - Doslovno. I još prof kasni 15 minuta, pa zaspeš prije sata.

Tea: - Nama je prof dao neki zadatak za bodove pa sam se morala fokusirat.

Ana: - A da, uvijek isto. Onda se čudi jer niko ne dolazi.

Tea: - Normalno kad svi samo pokušavaju preživit seminar.

Ana: - Jesi ti krenula učit za kolokvij ili se praviš da ne postoji?

Tea: - Stara, ja sam još u fazi poricanja, ali sutra sig krećem.

Ana: - Moš mislit!

Tea: - Znam, ali pusti me da se lažem još malo.

Ana: - Bitno da kod nas svi kukaju kako nemaju vremena, a vise po kavama.

Tea: - Da, da, pa nastane haos večer prije.

Ana: - Skripte se ko zlato dijele.

Tea: - Ma da, svi odjednom najbolji prijatelji.

Ana: - Realno, faks te najviše nauči snalažljivosti.

Tea: - I to da živiš na kavi i stresiranju.

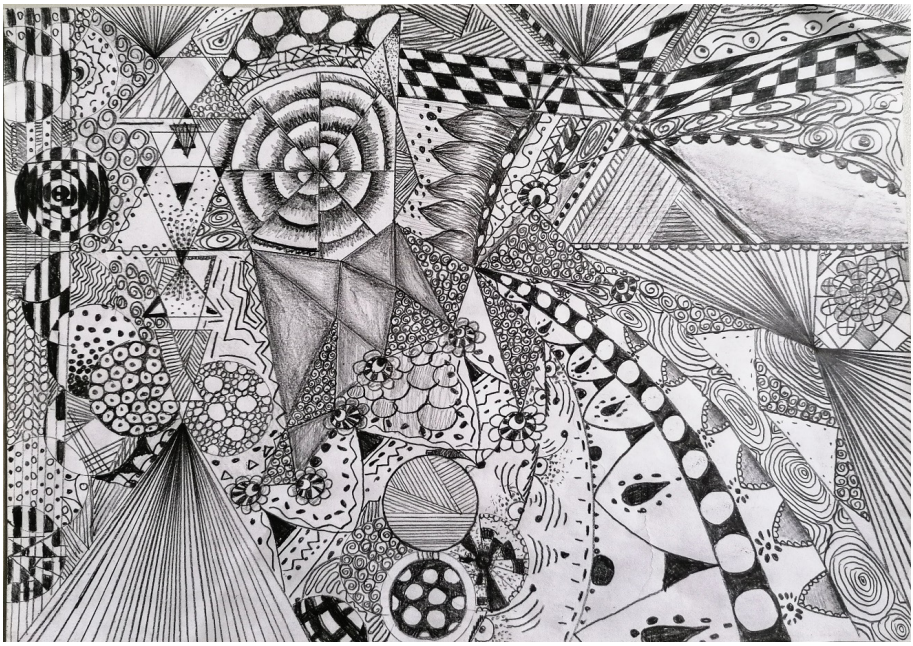
Ana: - Al ajde, bar ćemo moći reći da smo i mi uspjele proći.

Tea: - Ako preživimo ovaj semestar.

Ana: - Dogovoreno, šefe!

Tea: - Deal. Idemo prvo na kavu pa ćemo poslije učit.

Lea Gržeta, 2026.

Jana Domitrek, olovka

Forum

Ključne osobine odgojitelja

Uz roditelje i odgojitelji imaju presudnu ulogu u razvoju djeteta i izgrađivanju njegova karaktera. Možete li izdvojiti pet vrlina koje bi svaka odgojiteljica i odgojitelj trebali imati u odgojnome radu s djecom predškolske dobi?

Akademska godina, 2024./2025.

Lana Borković

Pet ljudskih vrlina, koje su poželjne kod svakog odgojitelja u odgajanju mladih generacija, smatram da su kreativnost, snalažljivost, optimističnost, komunikativnost i mogućnost kontrole vlastitih emocija i reakcija. Kreativnost je u radu s najmlađima neophodna, oni uče kroz igru i sama igra je temeljni dio njihove rutine. Stoga te iste igre, kako bi bile što zanimljivije, moraju biti kreativne. Budući da su odgojitelji kreatori tih igara važno je da imaju dozu kreativnosti u sebi. Zatim, snalažljivost je osobina koja je potrebna u raznim situacijama u vrtiću, od rješavanja sukoba, prolivenih tekućina, eventualnih padova i slično, odgojitelj treba u svakoj novoj situaciji znati reagirati što efikasnije u što kraćem vremenskom roku. Optimističnost smatram da je vrlina koju svi trebaju imati, neovisno o njihovom zanimanju. Vedar duh, osmijeh i pozitivne misli su uvijek najbolja opcija i time potičemo i druge na isto. Nadalje, komunikativnost se odnosi i na odnose između kolega, djece, roditelja te osoblja u vrtiću, važno je da je svaki odgojitelj otvoren za razgovore i nove prijedloge kao i eventualne konstruktivne kritike. Kao posljednju, ali i ne najmanje važnu osobinu, navela bih sposobnost kontroliranja reakcija. U radu s većim brojem djece teško je

očekivati da sve bude savršeno. Stoga i kad dijete napravi neku stvar koja nam možda nije po volji, važno je smiriti trenutačnu reakciju i odgovoriti na najbolji način. Kao buduća odgojiteljica voljela bih svladati sve navedene osobine, a smatram da ih s vremenom te kroz rad i hoću.

Petra Blažević, pastel

Marija Lončarić

Svaki odgojitelj i odgojiteljica trebaju posjedovati vrline koje su važne u radu i odgoju s djecom i mlađim generacijama. Neke od vrlina koje se moraju isticati su odgovornost; koja osigurava da se djeca razvijaju u sigurnom i zdravom okruženju, zatim fleksibilnost; koja omogućava odgojiteljima da se prilagode određenim okolnostima i

potrebama djece, te da budu sposobni brzo reagirati u raznoraznim situacijama. Nadalje, posebno je važno istaknuti sposobnost aktivnog slušanja; kako djece tako i nekih kolega, što je ključno za izgradnju zdravih odnosa, a čime se i prepoznaju dječje emocije. Pravednost; što podrazumijeva jednak pristup djeci bez favoriziranja, da se svi mogu osjećati jednako važno i poštovano. Naposlijetku dolazi strpljenje, koje u radu s djecom pridaje jednaku važnost kao i ostatak navedenih vrlina, jer djeca sama po sebi zahtijevaju puno vremena i pažnje, a odgojitelj mora stvoriti okruženje bez stresa i bez frustracija.

Kao buduća odgojiteljica, želim stvoriti sigurno i mirno okruženje, te djeci biti uzor i ogledalo iz kojega će moći nešto naučiti i biti bolji ljudi u budućnosti. Pridržavajući se svih navedenih vrlina, nadam se da neće biti problema u budućem radu!

Anđela Matulić

Kad je u pitanju odgoj djece, odgojitelji igraju važnu ulogu usporedno s roditeljima, te moraju posjedovati osobine koje im pomažu u što efikasnijem odrađivanju tog posla. Po mom mišljenju prva osobina koju trebaju posjedovati je strpljenje, rad sa djecom je često zahtjevan i izazovan jer su djeca nepredvidljiva i još uče o sebi i svijetu. Biti strpljiv je ključno za kontroliranje i rješavanje neugodnih situacija i za razumijevanje činjenice da se dijete prvi put upoznaje s mnogim novim stvarima, emocijama i situacijama. Empatija je također vrlina koja je povezana s razumijevanjem djece i njihovog shvaćanja svijeta. Empatija nam omogućuje da prepoznamo kako se dijete osjeća u tom trenutku i kako da ga utješimo, jer djeci je prvenstveno bitna prisutnost i osoba koja će biti tu uz njih. Odgovornost je važna jer briga i odgoj djece znatno utječe na djetetov razvoj, time način na koji se mi odnosimo prema djeci može znatno utjecati na dijete kasnije. Također je bitno da smo odgovorni jer roditelji nam povjeruju svoju djecu na čuvanje te se mi moramo truditi da to povjerenje opravdamo i budemo uvijek usredotočeni i svjesni kako ne bi došlo do loših situacija. Dobar

odgojitelj je također otvoren i komunikativan jer je važan dio posla odnos s roditeljima jer su odgojitelji i roditelji tim ili bi barem trebali strepiti prema tome, a to znači otvorenost, iskrenost i poštovanje između oba sudionika. Gradeći dobar odnos također pozitivno utječemo na dijete. I na kraju važna vrlina je pozitivnost. Djeca koja se upoznaju sa svijetom oko sebe lakše će prebroditi prepreke ako ih se motivira i ohrabruje. Ali odgojitelj svojim pozitivnim stavom također može poučiti dijete da neuspjeh nije kraj svijeta i da se trudom može nadvladati. Smatram da sam ovladala osobinom strpljivosti i da sam dovoljno tolerantna što će mi pomoći u izvršavanju svojih budućih obveza.

Antonija Milošević

Vrline odgojitelja ključne su za kvalitetan odgoj i obrazovanje djece. Zasigurno ih ima mnogo, ali izdvajam pet meni najbitnijih. Na petom mjestu izdvojila bih pozitivan stav prema svima i svakoj situaciji. Mislim kako je pozitivan pogled na stvari jako bitan za djecu jer im na taj način možemo pokazati da život svatko gleda na svoj način i da je život svakome onakav s kakvim mu stavom pristupi. Zatim, na četvrtom mjestu izdvajam strpljivost. Odgojiteljica treba biti strpljiva u radu s djecom i imati razumijevanja. Mislim da je jako bitno da se odgojiteljica može prilagoditi djetetovu tempu učenja i njegovim potrebama. U zlatnoj sredini svrstavam iskrenost, zato što tim pristupom izgrađujemo međusobno povjerenje s djecom. Važno je da djeca imaju povjerenja u nas jer smo im kao odgojiteljice u djetinjstvu važne gotovo kao roditelji. Druga na podiju je samokontrola. Važno je da odgojiteljica zadrži smirenost u izazovnim situacijama i da može hladne glave odraditi svoj posao. Na samom vrhu, kao najbitniju vrlinu, navodim nesebičnost. Ona podrazumijeva davanje prednosti tuđim potrebama ispred vlastitih, često iz suosjećanja i ljubavi. Mislim da je iznimno važno da je odgojiteljica nesebična i spremna podnijeti žrtvu za djecu koju odgaja. Uvjerena sam da posjedujem sve navedene vrline, ali svakako moram poraditi na njima.

Lana Škoro

Odgojitelji su, možemo reći, desna ruka roditeljima te imaju važnu ulogu u odgoju djece. Upravo zbog važnosti njihova posla trebali bi posjedovati nekoliko ključnih vrlina. Po mom mišljenju, a jedna njih je suosjećajnost. Važno je suosjećati s djecom, pokazati im da smo njihovi prijatelji koji će ih rado saslušati i pomoći im, a ne netko tko će ih kritizirati te imati ulogu strogog vođe kojega će se djeca bojati. U tom smislu važnu ulogu ima humor. Ne možemo dopustiti da smo pored i u društvu djece, a da imamo ozbiljan izraz lica te da su nam odgovori na njihova pitanja monotoni i ozbiljni. Djeca teže za smijehom i djeci trebaju šale i veseli trenutci pa bi bilo poželjno da im to i priuštimo. Isto tako, trebali bi biti pozitivni i vedri kako bi i djeca bila takva. Ukoliko mi budemo negativni, djeca će to osjetiti te će u njih to unijeti nemir, što nikako ne želimo. Također, djeca znaju biti vrckasta, netko će reći i naporna, nepodnošljiva, ali tu u igru ulazi naša strpljivost i smirenje kako bi svaka situacija bila pod kontrolom te riješena na miran način. Kreativnost je zadnja vrlina koju bih spomenula iz razloga što je vrlo poželjna, toliko da se ona podrazumijeva, upravo zato što su djeca puna mašte, a mi kao odgojitelji to trebamo poticati. Tijekom mog budućeg rada u dječjem vrtiću najviše će do izražaja doći vedrina i sklonost šali jer smatram da je to dio mene te da je najvažnije u životu biti sretan i nasmijan čovjek, a to nas ništa ne košta.

Mia Tomiša

Smatram da su pet ključnih ljudskih vrlina koje bi svaki odgojitelj i odgojiteljica trebali imati strpljenje, odgovornost, komunikativnost, kreativnost te humor. Svaka od navedenih vrlina ima ključnu ulogu u odgojnom radu, no smatram da su strpljenje i odgovornost najvažnije stavke. Strpljenje je vrlo bitno zato što djeca u ranoj dobi uče i istraživaju svijet, što dovodi do pogrešaka i ponavljanja. Ono omogućuje odgojiteljima da pruže potrebnu podršku djetetu dok nailazi na prepreke i izazove, bez pritiska i loše volje. Odgovornost

odgojitelja je preuzimanje brige o svakom djetetu te oni moraju svjesno donositi odluke koje će pozitivno utjecati na djetetov odgoj. Komunikativnost omogućuje učinkovitu interakciju sa djecom, potiče razvoj komunikacijskih vještina te uspješno rješavanje konflikata. Kreativnost je također bitna jer omogućuje osmišljavanje zanimljivih aktivnosti koji potiču dječju maštu i učenje kroz igru. Humor donosi radost u svakodnevne aktivnosti, stvara ugodno okruženje te se djeca osjećaju sigurnije bez stvaranja stresa. Za budući rad su sve navedene vrline vrlo bitne i smatram da bi trebale doći do izražaja, odnosno da bi ih svaki odgajatelj trebao imati.

Anamarija Ivanković, tempere

Izvanredni studij

Miriam Forempoher

Smatram da ono što čini dobrog odgojitelja je kombinacija stručnih znanja, praktičnih vještina i emocionalne inteligencije. Osobno bih izdvojila sljedeće ljudske vrline koje bi odgojitelji trebali imati u radu s djecom: prilagodljivost, empatija, strpljivost, optimističnost i kreativnost.

U radu s djecom odgojitelji se moraju moći brzo prilagoditi različitim situacijama i individualnim potrebama djeteta. U odgojno-obrazovnom radu uvijek postoje one nepredvidive situacije kad je potrebno odustati od nekog zacrtanog plana rada i prilagoditi se novonastaloj situaciji. Nadalje odgojitelj treba biti empatičan. Pod empatijom podrazumijevam ne samo suosjećanje već i prepoznavanje i razumijevanje emocija. Odgojitelj treba biti sposoban prepoznati emocije koje se javljaju kod djece, pomoći djeci da ih razumiju i naučiti ih da se nose s vlastitim emocijama. Odgojitelji trebaju biti posebno osjetljivi na različite kulture, religije i životne stilove. U svom radu odgojitelj treba biti izuzetno strpljiv jer djeca očekuju da im se stvari opetovano ponavljaju i objašnjavati na različite načine. Oni su neumorni u svojim zapitkivanjima i kad se to multiplicira s brojem djece u vrtićkoj skupin,i neupitno je da strpljivost predstavlja jednu od važnijih karakteristika odgojitelja. Naravno da odgojitelj koji ima pozitivan stav i koji je optimističan stvara vedro, ugodno i poticajno ozračje u kojem se djeca osjećaju sigurno i slobodno. Učenje postaje zabavno, djeca mogu istraživati bez straha od neuspjeha i tako razvijati samopouzdanje. I na kraju, smatram da bi odgojitelj trebao biti kreativan kako bi mogao osmisliti zanimljive i poticajne aktivnosti koristeći različite medije. Budući da djeca lakše uče i usvajaju nova znanja kroz igru i razne aktivnosti, kreativnost je dakako uvelike poželjna karakteristika odgojitela. Oni ne recikliraju stalno iste

aktivnosti, već imaju tendenciju osmisliti nove i sposobni su koristiti nekonvencionalne materijale za izradu različitih pomagala za rad s djecom.

Za sebe mogu reći da sam izuzetno kreativna i maštovita osoba i vjerujem da će mi ova karakteristika uvelike pomoći u budućem radu u dječjem vrtiću.

Nives Okrugić

Smatram da svaka osoba koja je zaposlena u odgojno-obrazovnoj ustanovi treba znati lijepo se izražavati i profesionalno razgovarati s djecom, roditeljima i kolegama. Ljubazna i otvorena dvosmjerna komunikacija s jasnim porukama umanjuju mogućnost nastanka nesporazuma i sukoba, a razvijene komunikacijske vještine korisne su kako bi se ostvarilo povjerenje između odgojitelja, djeteta i roditelja, kao temelj kvalitetne međusobne suradnje. Dakle, na prvo mjesto stavljam asertivnu komunikaciju i lijepo izražavanje.

Zaigranost je vrlina koju zaista svaki odgojitelj treba posjedovati. Stvaranje pozitivnog ozračja i veseli pristup stvara motivirajuće okruženje za djecu te ih potiče da i sami budu otvoreni, opušteni i vedri. Vedar odgojitelj može svojom energijom potaknuti dijete na suradnju čak i u izazovnim trenutcima i tako pokazati snalažljivost. Razigranost može dovesti do kreativnosti i raznovrsnosti u osmišljavanju aktivnosti i usvajanju vrijednosti. Mislim da odgojitelji katkad trebaju sebi dozvoliti biti malo neozbiljni.

Ponekad neozbiljni, ponekad ozbiljni, odgojitelji trebaju biti dosljedni. Potrebno je postaviti osobne granice u odnosu s djecom i roditeljima i držati ih se. Ako ih odgojitelj odluči prijeći, tada treba preuzeti odgovornost za to. Poželjno je da odgojitelj pokaže razumijevanje osobnih različitosti i različitih obiteljskih situacija. Razumijevanje i suosjećanje, pogotovo u problemskim situacijama je nužno u odgojiteljskoj struci.

Osobno, kao roditelju, važno mi je osjetiti toplinu osobe kojoj povjeravam svoje dijete. Odgojiteljica koja dijete dočeka s osmijehom i raširenih ruku, a ono joj se uvije u zagrljaj, daje mi osjećaj sigurnosti i iskrene brige. Zračenje tom urođenom toplinom zato što mu je to prirodno, a ne usiljeno ponašanje, čini razliku između posla i životnog poziva.

Vjerujem da neke od ovih vrlina posjedujem, poput dosljednosti i razumijevanja. Moja djeca uče me svakodnevno da život ne shvaćam preozbiljno. Trudim se primijeniti vještine komunikacije i asertivnosti i nadam se da ću vježbom osjetiti sigurnost da jasnije izrazim svoje stavove te da bolje razumijem i aktivnije čujem sugovornike.

Maja Rogać

Mišljenja sam kako svaki kompetentan odgojitelj treba stvoriti pozitivno okruženje za djecu. Odgojitelj bi prije svega trebao biti komunikativan. Za izgradnju povjerenja i dobrih odnosa s djecom i njihovim roditeljima te kolegama i kolegicama važna je otvorena i jasna komunikacija.

Kako bi se u prostoru boravka djece stvorila ugodna i dobra atmosfera, odgojitelj treba imati kreativne vrline. Djecu treba svakodnevno poticati na istraživanje i učenje te će odgojitelj koja pruža zanimljive, istraživačke i edukativne aktivnosti, omogućiti djeci da zadovolje svoje potrebe i interese.

Empatija je također bitna vrlina koja bi trebala prevladavati kod svakog odgojitelja. Djeca moraju osjećati emocionalnu sigurnost i stabilnost, utjehu i razumijevanje njima tako bliske osobe, u koju imaju povjerenje. Odgojitelj bi trebao znati prepoznati djetetove brige i probleme i pružiti mu odgovarajuću pažnju.

Strpljivost bih također navela kao izrazito bitnu vrlinu. U skupini borave djeca različite dobi i temperamenta. Ponekad može doći do nepoželjnih ponašanja među djecom, isto kao i sukoba, što za odgojitelja

može biti stresno. Strpljenje je vrlina kojom će odgojitelj pružiti djeci odgovarajuću podršku i razumijevanje i riješiti konfliktne situacije.

Iako bih mogla navesti još pregršt vrlina koje bi trebao imati svaki odgojitelj, na zadnje mjesto, ali ne i manje važno, stavljam odgovornost. Odgojitelj mora imati na umu da je odgovoran za djetetov razvoj, sigurnost, emocionalno zdravlje i općenito dobrobit. Također, mora biti odgovoran za svoj vlastiti profesionalni razvoj te biti spreman na cjeloživotno učenje jer se u praksi svakodnevno javljaju pitanja i dileme koje traže neka nova rješenja.

Od nabrojenih vrlina, koje zaista posjedujem, osobno mi je najdraža empatija koju se trudim i djeci osvijestiti. Dugogodišnjim radom u vrtiću, u programu s djecom koja imaju poteškoće, susrećem se s pregršt pitanja i problema, a najljepše je od svega vidjeti zajedničku dječju igru, pomoć, empatiju i podršku.

Leonarda Jakšić, kombinirana tehnika

Poezija

Lorena Marušić, 2024.

Bijeg

Ne znam osjećati malo,
Kad osjećam, onda osjećam cijelim bićem.
Ne želim reći „volim“
Jer tu stepenicu još nisam prošla,
Možda jednom davno.
Od tada svaki put stanem na „osjećam“
Iako ovog puta nisam ta koja sprema kofere
I čeka sat kad će otići.
Ovaj put ne bježim,
Već nestrpljivo stojim u mjestu
I čekam da konačno ode.

Neka ode žurno
I bez pozdrava,
Neka mi ne maše avionskom kartom u rukama.
Želim da sleti prije nego uspije reći: „Doviđenja.“
Prije nego uspijem prošaptati: „Zbogom.“

Obećavam da neću gledati kroz prozor,
Ni krajičkom oka posmatrati kazaljke na satu,
Spremne da presude mojim ionako praznim rukama.

Uvijek je lakše otići,
Ostaviti ono „osjećam“ na pola.
Samo kukavice ostaju,
Samo kukavice odgovaraju s da i ne.

Mi hrabri smo poznati po tome
Što bježimo od samih sebe.

Anamaria Štefanac, tuš

Med

Promijenila sam stare navike,
Zavoljela sam med,
U nekim tuđim očima,
Nekim drugim ljudima.
A znaš da ga nisam podnosila ni u čaju.

Ostavila sam cigarete
Tako da me više ništa ne veže za tebe,
Ni one ni taj ogavan miris
Koji sam toliko voljela na tvojim košuljama
Koje nikada nisi nosio,
Možda jednom ili dvaput godišnje.

Kosu sam ponovno skratila,
Jer ne želim da me podsjeća na tvoje prste
Koji su se vječito petljali u mojim dugim valovima.

Više te ne tražim u ljudima,
Ne pronalazim te ni na dnu ispijenih žestica.
Više ne pijem žestice,
Možda jednom, dvaput godišnje.

Ostavila sam te tamo negdje na putu do ovamo,
Zavoljela sam tuđi grad,
Prešla u tuđi kraj,
Dok mi je moj otvarao zašivene rane.

Više ti se ne sjećam glasa,
Ne prepoznajem ti hod u masi ljudi.
Sada sa sigurnošću mogu reći
Više te se ne sjećam.

Hodam bosih nogu po vrelom asfaltu
I ništa me ne boli,
Smijem se na sav glas
I nitko se ne žali na moj smijeh.
S njima sam ono što s tobom nikada nisam mogla biti,
S njima sam ja.

Eden

Čekam nekog tko ne dolazi.
Nije spakirala kofer,
Nije ni pripremila obuću za putovanje.
Nije krenula prema izlaznim vratima,
Ma nije čak ni zakasnila na vlak.
Zar je zaspala?
Zar nije navinula budilicu?
Zar ne dolazi u Eden?
Doći će jednom, znam to, osjetim.
Doći će tiho i otići će još tiše.
Hoće li uistinu doći?
Napisat' ću joj pjesmu.
Doći će ona, siguran sam.
A što ako ipak ne dođe?
O Bože, zar je ona moja Laura de Noves?

Tebi koji ostaješ za mnom

Ponovno ti odlazim.
Budi sretan, daj da te takvog pamtim.
Neka tvojim ulicama šetaju nasmijana djeca
I neka sunce grije tvoje pothlađene starčiće.
Neka se u tebi rađaju nove
I rasplamsavaju stare ljubavi.

Mene pamti kao zelenooku djevojčicu
Koja je voljela sve tvoje ulice,
Iako nikada nije prežalila svoju.
Pamti me po vrelom asfaltu i kasnom ljetu,
Po gromoglasnom smijehu i mnogobrojnim suzama.

Tvojim sam puteljcima trčala bosa,
Na tvojim sam livadama mirisala lavandu.
Doživjela prvi vrisak
I odbolovala zadnji plač.
Tvoja su me proljeća odgojila
I tvoje mi jeseni ispunjavale dane.

Ako me i zaboraviš
Ili ako odem dovoljno daleko,
Pogledaj u onaj puteljak koji vodi u moju ulicu.
Tamo ćeš pronaći tragove cipela
Koje su neumorno hodale gore-dolje
Iščekivajući jutro koje će ipak svanuti u drugom gradu.

Lea Pogarčić, tuš, lavirani tuš

Kako se šivala sloboda

Negdje u magli stoji grad,
Sagrađen na majčinim suzama.
Iz te magle izviruje toranj,
Sazidan u trudničkim mukama.

Negdje u daljini,
Naborane ruke i dalje tragaju
Za najmilijim im kostima,
Ljube neohlađenu zemlju
I prebrojavaju drvena zrnca po prstima.

S obnovljenog vodotornja
Vijori zastava od tri boje,
Izvikuje ime slobode moje i tvoje.
Iz petnih žila,
Vukovar šapće svijetu: „Slobodna je Hrvatska."

Pokraj utišanog Dunava,
Kleči Djevica Marija s djetetom u rukama,
Tješi uplakane majke,
Sjedinjuje se s njihovim mukama.
Njihova djeca mirno počivaju
Na Sinovim joj rukama.

Gledam te suze
Na kojima mirno spava moja Hrvatska.
Ljubim staračke pjege onih
Kojima bijaše oduzet dah
Onda kad je pala i posljednja duša junačka.

Mirno spavaj, zemljo heroja,
Sagrađena na majčinim suzama.
Mirno spavaj grade,
Na neohlađenim junačkim kostima.

Postanak

Od nomada postaješ čovjek
Koji ne može izbrojati zvijezde.
Od komada drveta počinješ graditi arku.
Prvo moraš mucati da bi znao govoriti.
Trebaš proći Egiptom
Da dođeš do obećane zemlje.

Ponekad moraš vjerovati da kruh pada s nebesa
Da voda izvire iz stijena.
Prokockaš nekad svoju kosu
Za samo jednu tuđu dlaku.
Znaj,
Samo se vjerom i praćkom
ruše Golijati.

Moraš okusiti izdaju voljenih,
Vidjeti ljubomorna srca
I oči gladne tvoje krune.
U buci i žamoru neistina,
Mirno svjedočiti istinu,
Biti progonjen ili ubijen zbog glasnoće iste.

Spavaj na slami,
Umiri u skrovitosti
Da bi živio u vječnosti.

Ostavi torbu, zaboravi na vodu.
Kreni za tragom sandala
Većih od tvojih stopala.

Uroni u vodu kao star,
Izroni iz nje kao nov.
Sjedni na kamen i slušaj,
Usudi se imati srce na rukama.
Popni se s nama u Jeruzalem.

Budi izdan.
Daj se predati,
Daj se pokoriti,
Šutke.
Zatajit ćeš i ti,
Izdat ćeš i ti
I to glasno.
Ali
Hrabro srce slijedi stope križa,
A križ stope Boga moga i tvoga.

Zrncima pijeska,
Suhoćom usta,
Stopama križa
I hladnoćom groba,
Do svoga Uskrsa.

keramički bedževi

Sadržaj

Predgovor 5

Učiteljski studij 7

Barbara Vrban: Studentski život 8
Ivana Hrastović; Vodi li ispunjenje želja do sreće? 10
Marija Vlahović: Polje šarenih ruža 11
Marko Grizelj: Mijau uli Vau?!?! 14
Petra Bistrički: Ogledalce 16
Andreja Matošević: Božićna priča svjećice Mirne 17
Dora Zorić: Brucoši i početak studiranja na Učiteljskome fakultetu u Rijeci 21
Petra Miš Čak: Naša budućnost (ne) ovisi o čitanju i knjižnicama 22

Školovanje u doba pandemije koronavirusa 25
Lucija Bravdica: Moje *online* studiranje u okolnostima zdravstvene pandemije COVID-19 25
Klara Crnčić: Koronavirus i studiranje 27
Karla Nešković Vranješ: Studiranje tijekom svjetske zdravstvene pandemije 29
Ivona Marešić: Moje *online* studiranje u okolnostima zdravstvene pandemije 31
Ana Milardović: Nastava na daljinu – nastava budućnosti? 33
Adriana Batistić: Virtualna nastava 36
Lara Grbac: Utjecaj pandemije na govorne vještine učenika i uloga učitelja u razvoju usmenog izražavanja 37
Valentina Devčić: (Ne)primjerena komunikacija u medijskome prostoru 39

Jakov Drinjak: Prednosti i nedostatci *online* nastave 41
Dora Zorić: Treba li prepustiti kineziolozima izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture? 43

Forum; Ključne vrline učitelja 46
Lana Nemarnik, Lana Kralj, Anđela Marasović, Lucija Tominić, Anja Basar, Jakov Drinjak

Forum; *Tko je lud, tko zbunjen, a tko normalan*? Serije iz susjednih zemalja i prijevodi 55
Antea Simčić, Karla Ružić, Lana Vidas, Lea Sintić, Nikolina Gašpić, Lucija Barčić, Petra Borovac, Paola Piemonte, Ema Sveško

Eseji 63
Dijana Vidas: Brucoši u novoj sredini 63
Mirta Klić: Strogost je potrebna u radu s djecom 65
Mihaela Ružić: Negativna obilježja komunikacije u medijima 67
Robert Porubić: Poboljšava li digitalizacija nastave komunikacijske kompetencije učenika i studenata ili ih oslabljuje? 68
Lara Grbac: Prednosti i nedostatci cjelodnevne škole 70
Mia Mandić: Hrvatski standardni jezik i govorna komunikacija mladih 74

Lektira, stvaralačke priče 76
Tea Jambrešić: Cirkus misli 76
Milana Bukorović: Crvenkapica i Ivica i Marica 77
Dora Krešić: Misija: Novorođenče 79
Nina Zubović: Obrnutozemlja 80
Marie Ann Miljanić: Zločesti kist 82

Forum; Diplomanti, pripravnici i nastava lektire 84
Lara Šarlija, Ivana Puž, Sandra Fundek, Ena Berbić, Magdalena Kralj, Lana Dabo, Gabriela Vukšić

Noa Glažar: Uniformiranost učenika u školama (ni)je poželjna 96
Lara Grbac: Učeničke uniforme u školama – DA ili NE? 97

Pisma nekadašnjim nastavnicima 101
Vanessa Kovač: Vama, učiteljice 101
Roberta Ćejić: Vama, učiteljice 102
Klara Miletić: Učiteljici koja me nije razumjela 104
Lea Domitrović: Draga razrednice 106
Lucija Tominić: Draga učiteljice 108

Poezija 110
Tia Štajduhar: Maslinasto zelena 110
Morska iluzija 110
Dora Zorić: Zvjezdica na nebu 111

Dijalekt i stvaralaštvo na zavičajnome govoru 113
Petra Bistrički: Folklor 113
Erika Crnić: Halubajski zvončari 114
Dajana Jukić: Ča znači bit namoran 116
Ema Inkret: Put čez moj kraj 117
Nikol Marelja Bošnjak: Mlikarice 119

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje 121

Nejla Baltić: Zvijezde od (kolaž) papira 122
Ana Kojić: Moj doživljaj bajke kao književne vrste 124
Sara Holjar: Moja najdraža slikovnica 127

Anton Srdoč: Moja slikovnica 128
Anita Šegota: Sjećanje na najdražu slikovnicu 130
Karla Antić: Slikovnica koju pamtim 132
Lena Katarina Hrvatin: Slikovnica moga djetinjstva 133

Bajka i stvaralačko prepričavanje 136
Emili Jurman, Diana Krizmanić, Hana Stanković i Nikol Vozila:
Ljepotica i zvijer 136
Iva Pranjić: Divlji labudovi 137
Nives Okrugić: Palčić 139
Miriam Forempoher: Hans Kristijan Andersen: Kresivo 141
Nejla Baltić: Prigodni govor moćne vile na vjenčanju 141
Carmela Žmirić: Kresivo 143
Lea Gržeta: generacijski govor 145

Forum; Ključne osobine odgojitelja 148
Lana Borković, Marija Lončarić, Anđela Matulić, Antonija Milošević,
Lana Škoro, Mia Tomiša

Izvanredni studij: 154
Miriam Forempoher, Nives Okrugić, Maja Rogać

Poezija 158
Lorena Marušić: Bijeg 158
Med 160
Eden 161
Tebi koji ostaješ za mnom 162
Kako se šivala Sloboda 164
Postanak 165

Autori likovnih radova:

Hannah Ereiz, kolaž 1
Jana Domitrek, kombinirana tehnika 7
Hannah Ereiz, fotografija 9
Tea Mikanović, kolaž 20
Lucia Ljubas, akvarel 24
Jelena Sokolić, kombinirana tehnika 29
Buga Štimac, kombinirana tehnika 35
Ema Đuzo, akvarel 39
Helena Hastor, lavirani tuš 43
Carmela Žmirić, olovka 45
Paola Piemonte, kombinirana tehnika 51
Irena Verić, kombinirana tehnika 54
Antonia Ćurić, kolaž 59
Mia Grlica, kolaž 62
Zoran Lončar, olovka 66
Brigita Juričić, tuš, lavirani tuš 70
Josipa Skorić Iskra, pastel 73
Dora Dundović, olovka 78
Petar Magić, kombinirana tehnika 81
Anamaria Kos, kolaž 83
Nina Heski, fotografija 90
Petra Nemarnik, kolaž 95
Petra Nemarnik, pastel 100
Klara Kordić, olovka 106
Ivona Deronja, pastel 109
Antonija Butković, olovka 111
Sara Žufić, kombinirana tehnika 112
Petra Borovac, pastel 117

Petra Blažević, kombinirana tehnika 121
Vladimira Rubčić, akvarel 126
Jasenka Žunić Krstić, kombinirana tehnika 130
Marta Jušić,kombinirana tehnika 132
Anamarija Ivanković, tuš, lavirani tuš 135
Kristina Starčević, kombinirana tehnika 137
Sara Velčić, kombinirana tehnika 140
Jelena Vivoda, tempere 142
Jana Domitrek, olovka 147
Petra Blažević, pastel 149
Anamarija Ivanković, tempere 153
Leonarda Jakšić, kombinirana tehnika 157
Anamaria Štefanac, tuš 159
Lea Pogarčić, tuš, lavirani tuš 163
keramički UFRI bedževi 167
Lea Petra Uradin, kolaž 174

Lea Petra Uradin, kolaž